

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

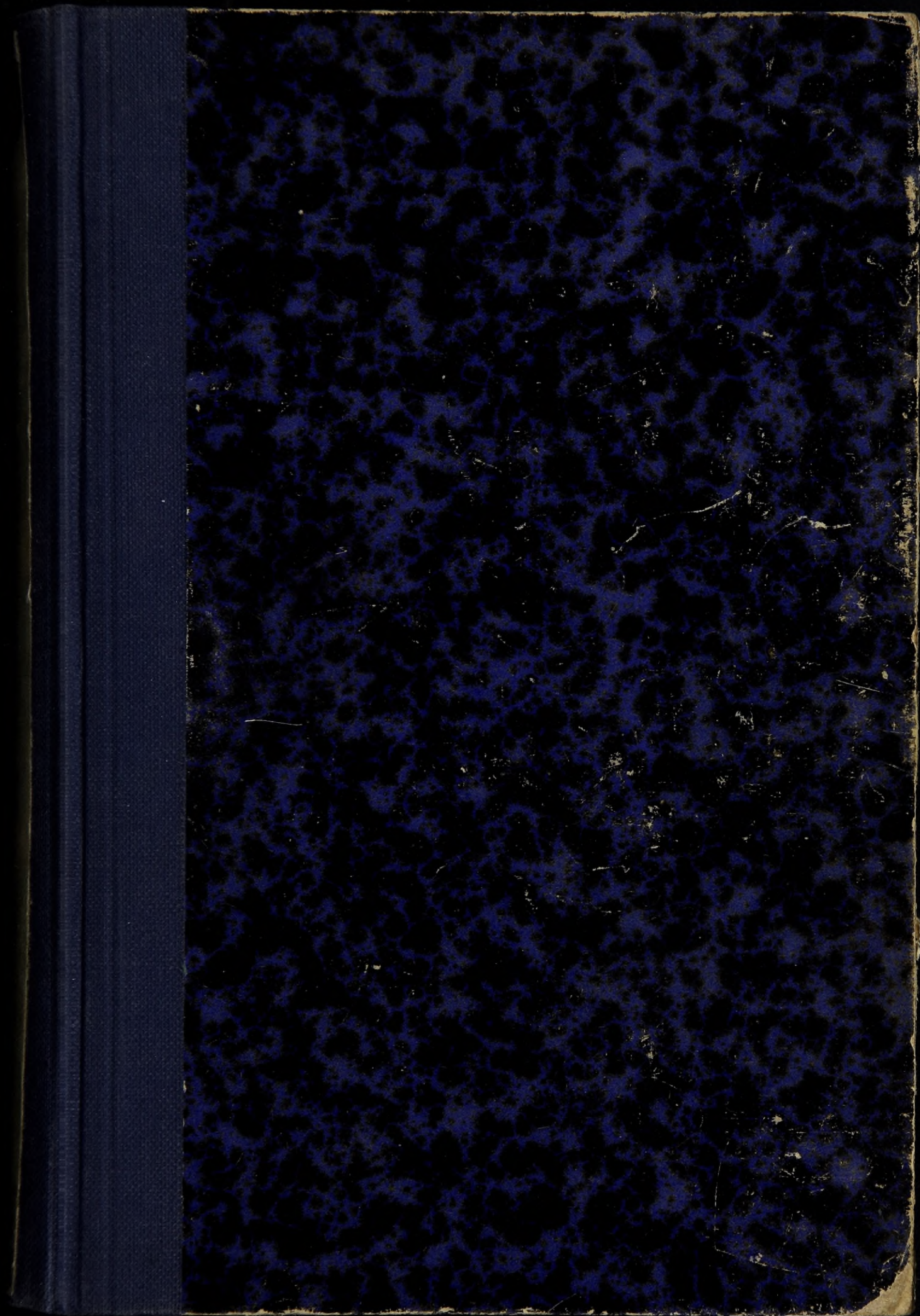
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

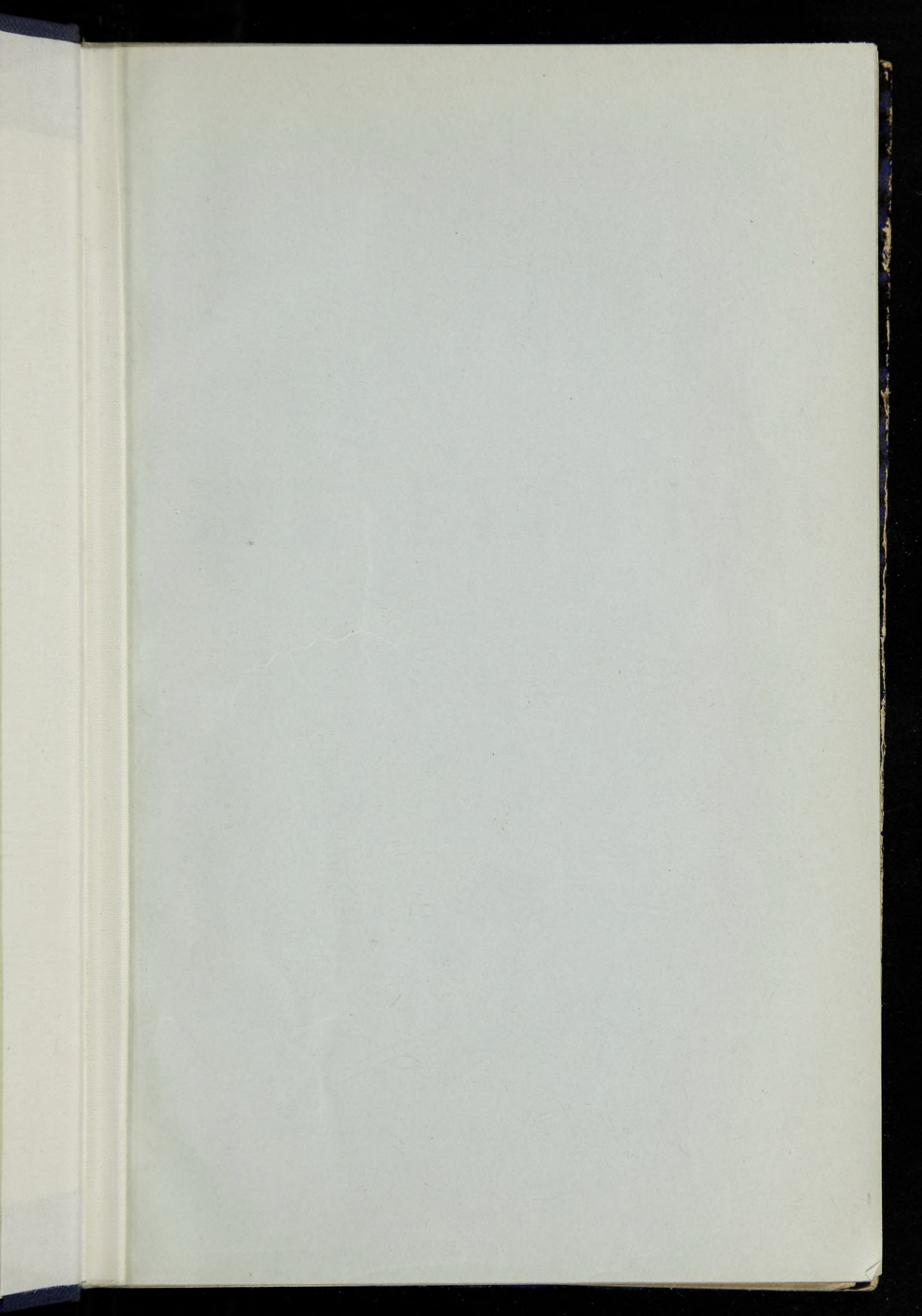
LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Vitt.
L.

V
Z

Tor Hedberg

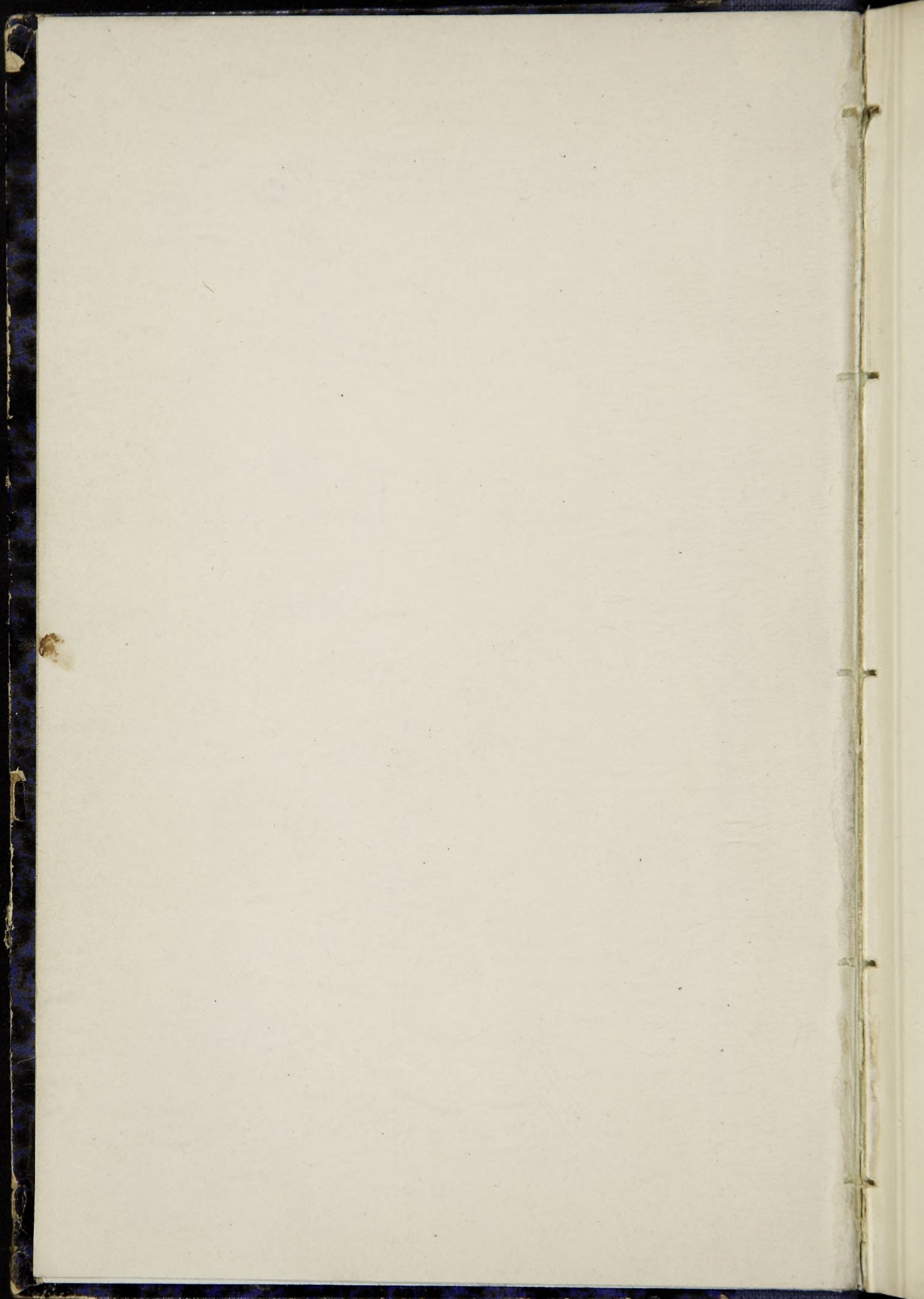
ETT ELDPROF

BERÄTTELSE

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 2: 75.

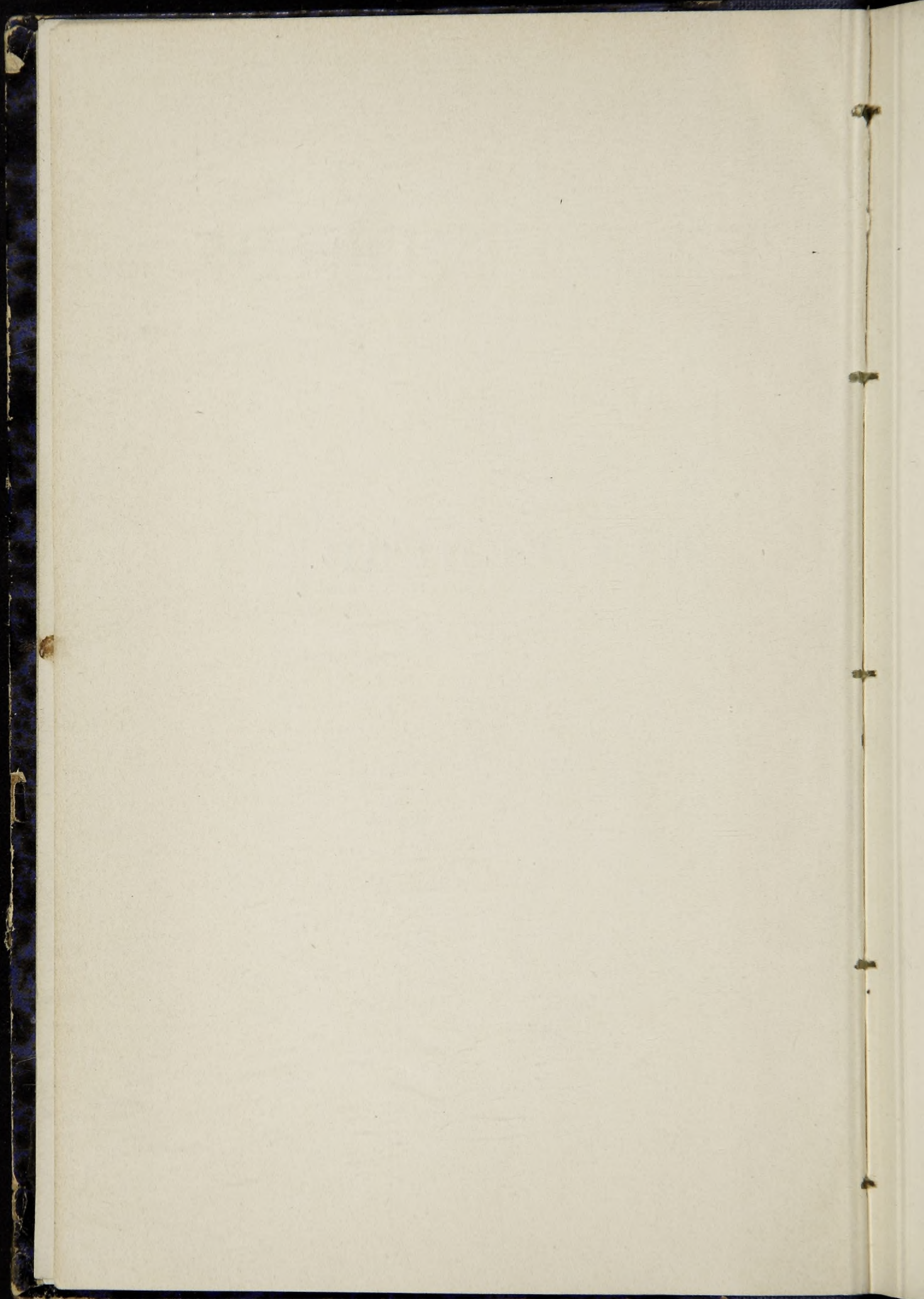

ETT ELDPROF.

BERÄTTELSE

AF

TOR HEDBERG.

ETT ELDPROF.

BERÄTTELSE

AF

TOR HEDBERG.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ÅLB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1890.

I.

Så hastigt, så oförberedt hade våren kommit, att till och med hans egna seger skaror knappt vågade tro på honom. Omotståndligt, med makten af en väldig svallvåg, men en våg af ljus och värme, af doft och toner, hade han gått fram öfver landet, och för hans strålande blickar hade isarna brustit och snön smält, luften hade blifvit varm af hans andedräkt, skog och mark hade plötsligt stått grönskande, med späda hängen och bristande knoppar, fåglarna hade jublande följt i hans spår, och med lätt hand hade han fejat bort molnen från himmelen, så att hans ögon drömmande kunde skåda in i den blå oändligheten.

Men ute på hafvet kommo isarna drifvande norr ifrån i stora skockar, liksom jättelika sjöfåglar, och vittnade om att där uppe låg vintern ännu kvar inom sitt sista bålverk, slagen, undan-

trangd från fäste till fäste, men dock ännu icke förintad. Och plötsligt samlade han sina sista krafter, reste sig i väldig, hotande skepnad och vände trotsigt det hvita, frostiga ansiktet mot sin besegrare. Då förstummades för ett ögonblick jublet, där hans blick gled fram föll det som en mörk skugga öfver de glada färgerna, under hans isiga andedräkt svartnade knopparne, och fåglarne, som kommit långt från söder med sång och kärlek, föllo döda från sin gren. Våren ryggade skyggt tillbaka för sin slagne fiendes majestät.

Då klädde naturen sig i sorg för att begråta sin korta vårdröm. Himmelen drog sig samman till ett lågt hvalf, där molnen hängde i mörka veck, och snart var luften hvit af stora, tunga flingor. Men jorden var ännu varm och smälte flingorna, så snart de berörde den. Äfven luften blef åter mildare och snön blef regn. Det regnade stridt och hårdt, så att rännilar blefvo bäckar och bäckar forsar. Men äfven regnet blef mildare och mildare, det tycktes föra värme med sig från solen, som stod gömd där uppe bakom molnen och endast stundom blottade sin skönhet i en strålande glimt. De hämmade lifskrafterna fingo åter växt, stilla, nästan omärkligt skred utvecklingsarbetet framåt, samlade sig, förberedde sig och stod slutligen i tyst förbidan, färdigt att slå ut i blom den första soldagen.

Och den kom slutligen, i rika knippen bröt ljuset igenom de glesnande molnen, och våren

vände åter, så segerglad och jublande, som hade han aldrig blifvit skrämnd.

* * *

Solen stod redan högt på himmelen, men morgonens hela friskhet var dock kvar i luften. Den låg kvar i fuktigheten på gräs och blad, i alla de glindrande droppar, som solen ännu icke hunnit fördunsta, och därifrån spred den sig med en doft af späda knoppar, af grönt, ungt och saftigt lif. Och redan blandade sig härmed starkare, själfständiga vällukter från de halfutslagna syrenerna, från häggens hvita blomklasar. Sol-
ljuset bröt sig i otaliga, mjuka skiftningar, uppfångadt af de speglande vattendropparna, af de glänsande, än ljust gröna, än i brunt och rödt och guld skiftande småbladen, en här af växlande locktoner och kärleksstrofer ljöd ur hvarje träd, hvarje buske, och man kunde knappast skilja på hvad som var färg och ton och doft, allt förenade sig till ett enda betagande intryck af öfvervallande lif.

På en gångstig, som slingrade sig fram utefter löfskogens gläntor, gick en man, klädd i ljus, elegant sommardräkt, svängde sin spatserkäpp och hvisslade.

Han hade ett utseende, som icke kunde undgå att väcka uppmärksamhet. På en ovanligt liten men välbildad kropp satt ett präktigt huf-

vud med nästan klassiskt vackra drag. Pannan var hög och bred, om ock något för slät för att röja en tänkare, och denna panna samt det långa helskägget gåfvo vid första anblicken ansiktet en prägel af manlighet, som dock motsades af ögonbrynens veka böjning och de långa ögonhåren, som, när de voro sänkta, gåfvo ögonen ett smekande uttryck, men när de någon gång slogos helt upp, blottade ljusblå pupiller, hvilkas blick var blek och glanslös.

Han stannade plötsligt vid en krök af vägen, slutade att hvissla och log ett belåtet småleende.

»God morgon, fröken Agnes,» ropade han, i det han tog af sig hatten, därvid blottande en antydning till skullighet. »God morgon, Elsa!»

De båda, som hälsningen gällde, kommo gående emot honom på gångstigen. Den ena var en ung kvinna på tjugu år, den andra en flicka på tio.

Den senare ämnade springa fram till honom, men han hejdade henne:

»Nej vänta — lägg upp armen om fröken Agnes' lif som förut. Så ja, det är bra! — Och så hufvudena litet mer tillsamman. Bravo, alldeles utmärkt! Herre Gud, den som nu vore målare!»

Han stod med hufvudet på sned och betraktade dem leende, medan hans blick smekande gled öfver den unga flickans gestalt.

Hon hade först fogat sig efter hans önskan, oviss hvart han ville komma, men nu kom det

ett missnöjdt veck mellan ögonbrynen, hon flyttade bort flickans arm och sade tämligen kort:

»God dag, herr Bode!»

De skakade hand med hvarandra, hvarefter Bode räckte sin hand åt Elsa och till hennes stora nöje låtsades lida förfärliga smärtor, medan hon kramade den.

»Jag var just på väg till Sätraskog,» sade han, vänd mot fröken Agnes och förgäfves sökande uppfånga hennes blick, »men skall ni gå längre, så gör jag er gärna sällskap först.»

»Nej, vi tänkte i alla fall vända om hem strax,» svarade hon, fortfarande med det missnöjda vecket mellan ögonbrynen och utan att möta hans enträgna blick.

»Godt, framåt marsch då!»

De fortsatte sin väg tillsammans i den riktning han förut gått.

»Hur mår farsgubben?» frågade han efter några ögonblicks tystnad.

»Jo tack, han mår bra...»

»Men, morbror Kristian,» afbröt Elsa, »har du inte Hej med dig?»

»Jo, men han har visst någon jakt för sig inne i skogen.»

Han stannade och hvisslade några gånger. Ett aflägsset hundskall hördes, och efter en stund kom en långhårig rapphönshund fram mellan buskarna och började fägnande hoppa omkring dem.

»Så, Hej, stilla nu, hälsa vackert!»

Den unga flickan tvekade ett ögonblick, men böjde sig så ned och klappade hunden på hufvudet, hvarefter Elsa drog honom med sig i språng framåt vägen. De båda andra gingo en stund tysta bredvid hvarandra.

Slutligen sade han med låg, osäker stämma:

»Är det för min skuld, det där missnöjda vecket i pannan?»

Han såg med ett nästan ödmjukt leende upp i hennes ansikte.

Hon besvarade hans blick kallt och afvisande.

»Hvad menar ni?»

Under det deras ögon möttes, försvann leendet från hans mun, och hans ansikte fick ett allvarligt, nästan sorgset uttryck.

»Ingenting,» svarade han med en lätt suck och nickade för sig själf, liksom bekräftande en tanke. Därefter bytte han tvärt om sätt och slog an en skämtsam ton.

»Jaså, fröken, att ni är ute och svärmar så här tidigt på morgonen?»

»Jag tycker mycket om att promenera om morgnarna. Men det är väl mer förvånande att se er uppe så tidigt.»

»Om ni vill tro mig eller ej, fröken, så har jag redan varit uppe i två timmar.»

»Två timmar! Nej, vet ni!» skrattade hon en smula ansträngdt.

»Rena sanningen! Jag har godt om vittnen, folket gick just ut i arbetet, när jag kom ut.»

»Hvad kom det åt er i dag då, att ni skulle upp så tidigt?»

»Ja, jag vet inte själf. Jag vaknade, och så kunde jag inte ligga stilla, jag måste upp. För resten vet jag nog hvad som kom åt mig.»

»Nå, hvad var det då?»

»Jag hade behof af att förälska mig,» svarade han med en komisk min.

Denna gång drog hon på munnen, helt uppriktigt, fast något ironiskt.

»Nå, hvem var det då som blef offret?»

»Det var jag själf, som blef ett offer — för magister Lundholm, som underhöll mig en hel timme med en blandning af filosofi och geologi. Nåja, det är för resten rätt lustigt att gå och tala om tertiärperioden, medan man drömmer om ett par vackra ögon.»

Han mötte hennes blick och skrattade med godmodig öfverlägsenhet.

»Ja, ni som fruntimmer kan förstås inte fatta behaget af att ironisera öfver sig själf. För öfrigt försökte jag sondera den gode magistern, om icke han led af samma sjuka som jag.»

»Nå?»

»Ja, det var inte möjligt att få veta — sådana där teoretici äro aldrig fullt ärliga — det är med dem som med kvinnorna, de narra sig själfva. Det är för resten en underlig sjuka, den där vår-sjukan, den är mycket besläktad med reslusten, med den skilnaden, att jag önskar göra upptäckts-resor i främmande sinnen i stället för i främmande

land. Det har något obeskrifligt lockande att försöka tränga in i en ung kvinnas tankar en sådan här vacker vårdag. Jag är öfvertygad om att man skulle få reda på ganska underliga saker.»

»Underliga?» frågade hon, halft nyfiken, halft retad.

»Ja, hvad tänker ni själf på för närvarande, jag smickrar mig inte med att det är på hvad jag säger.»

Hon rodnade, blef ond på sig själf därför, och rodnade ännu värre.

»Det skulle verkligen inte löna mödan,» svarade hon högdraget och rätade upp sig.

Han såg på henne från sidan och skrattade med ett kort, alldeles klanglöst skratt.

»Jag tror, ni gör mig den äran att bli ond, fröken; det är mer än hvad jag någonsin vågade hoppas.»

Hon vände sig plötsligt häftigt emot honom, med glänsande ögon.

»Ja, jag är ond på er — därför att — därför att allt hvad ni säger är bara prat och koketteri med er själf, och därför att jag var nog dum att tro, att det verkligen var någonting mera.»

»Ni är ond på mig, därför att ni var nog dum, — o, kvinnologik!»

Hon rynkade ögonbrynen, men fortsatte, som om hon icke hade hört hans ord.

»Jag är ond på er, därför att ni inte är — ärlig.»

Hon lade stark tonvikt på det sista ordet och tystnade så, belåten med att hafva sagt det.

Äfven han gick tyst en stund, så frågade han:

»Är ni verkligen ond på mig?»

Hans ton var så egendomlig, att hon ovillkorligt såg frågande på honom. Hans blick mötte forskande hennes, så utbrast han bittert.

»Nej, fröken, det är bara ert goda hjärta, som förleder er att tro det. Ni är inte ond på mig, ni tycker möjligen synd om mig.»

Hon gick en stund tyst, liksom eftersinnande; så såg hon åter på honom med ett vackert leende:

»Ja, kanske ni har rätt,» sade hon sakta.

Han skrattade.

»Ser ni det, och så påstår ni, att jag inte är ärlig.»

Hon vände bort ansiktet, glansen i hennes ögon slocknade, och hon sade med trött stämma:

»Hvarför vet man aldrig, om ni skämtar eller är allvarlig.»

Han log ett själfbelåtet leende.

»Ja, det är min hemlighet.»

De hade emellertid kommit ut på landsvägen och upphunno Elsa, som med Hej stod väntande vid en järnvägsöfvergång, hvars grindar voro stängda.

»Tåget kommer!» ropade hon emot dem.

I detsamma de kommo fram till grinden, rasslade tåget förbi. Några ansikten syntes i de öppna kupéfönstren.

»Hvad nu, är det inte, jo, min sann!» mumlade Kristian Bode, hälsade med handen och såg efter det bortrullande tåget.

»Var det någon bekant?» frågade Elsa.

»Mer än så, en släkting till mig ovärdige.»

Banvaktarhustrun kom nu och öppnade grindarna, och de fortsatte sin väg.

»Kan ni gissa hvem det var?» frågade Kristian Bode efter en stund.

»Nej, jag hann ju aldrig se hvem ni hälsade på.»

»Han satt i näst sista vagnen.»

»Hur såg han ut?»

»Ja, märkvärdigt nog ser han ut som folket gör mest, efter mitt tycke åtminstone.»

»Hvarför är det så märkvärdigt?»

»Ja, ni får väl själf se.»

»Får jag se? Ni roar er med att tala i gåtor.»

»Nå, för att icke förlänga era kval, så — rent ut sagdt — det var min ärade kusin, Henrik Wilde.»

»Doktors son?» frågade Agnes intresserad.

»Just han; ni kommer troligen med det snaraste att få göra hans bekantskap, för jag antar, att det var till Sättra han ämnade sig.»

»Det ska ju vara en sådan egendomlig människa,» sade Agnes efter någon systnad.

»Säg så gärna rent ut, att ni vill att jag skall tala om hvad jag vet om honom.»

Agnes svarade icke utan påskyndade endast sina steg. Kristian Bode följde skrattande hennes exempel, så att han fortfarande höll sig bredvid henne.

»Få se ändå, om jag inte till slut skall lyckas göra er ond på allvar. Nå, här följer beskrifningen. Ålder: trettio år. Yttre data: tog vid sjutton års ålder en synnerligt vacker studentexamen, hvilket icke bevisar så synnerligt mycket, studerade i Upsala filosofi och skref vid tjuguetta års ålder en doktorsafhandling — om Schelling, skulle jag tro, — som väckte uppseende men ansågs kättersk och äfven för en filosof något för dunkel i tankegången. Slog sedan filosofien ur hågen och öfvergick till de naturvetenskapliga ämnena. Är för närvarande amanuens i astronomi och har åtskilliga för hela mänskligheten epokgörande arbeten i sin skrifbordslåda, möjligen också ännu så länge endast i sitt hufvud. Men där finnas de säkert. Åh, det kommer en dag att lända mig till odödlig ära att hafva varit hans kusin! Nu karakteren, — ni vill väl också ha reda på karakteren?»

»Nej tack!» svarade Agnes kort och med en nästan föraktlig ton.

Kristian Bode såg hastigt på henne, och det ryckte till i hans ansikte.

»Då skall ni få veta den ändå,» sade han med ett elakt leende. »Karakteren är ett slags föryngrad, moderniserad Faust, väl att märka, en Faust, innan Mefistofeles ännu gjort honom

odödlig genom att hålla ett vad på honom med vår Herre. Om liknelsen är så slående vet jag icke, men hvad jag vet är, att han alltid inger mig lust att spela Mefistofeles. För öfrigt en icke så ovanlig som man tror, abstrakt och teoretisk produkt af vårt konkreta och praktiska århundrade. Världsförbättrare i sin fantasi och som alla sådana omedveten stor egoist. Ja, ni ska inte tro, att jag vill tala illa om honom, jag tycker tvärt om bättre om honom än om de flesta andra människor. Men, min bästa fröken, om ni håller den här stormmarschen, så tappar jag alldeles andan och min karakteristik kommer att lämnas i ofullbordadt skick.»

Hon svarade honom icke, ropade i stället på Elsa, tog henne i handen och pratade med henne den återstående delen af vägen. Kristian Bode höll god min, gick trofast vid sidan af dem, gnolade halfhögt på en melodi och svängde sin käpp. Då och då kastade han en snabb, forskande blick på Agnes.

De hade endast en fem minuters väg kvar. Då de gingo genom grinden in i trädgården, släppte Elsa Agnes' hand och sprang förut in i huset. Kristian Bode vände sig då mot denna och sade:

»Nej, fröken, jag hade allt orätt ändå, ni är ond på mig.»

Hon mötte lugnt och likgiltigt hans blick och svarade:

»Nej, ni hade alldeles rätt, jag tycker synd om er. Ursäkta, men jag måste gå ned i köket, er far är visst i trädgården, om ni vill tala med honom.»

Hon böjde på hufvudet och lämnade honom. Han stod kvar och såg efter henne, bitande sig i underläppen.

»Hvarför skulle jag säga henne det där!» tänkte han. »Min vanliga dumma uppriktighet. Annars hade hon kanske icke själf förstått det. Hvad hon är vacker — och begärlig på lifvet sedan! Lycklig den som —! Ah, dumheter — förr eller senare hade hon nog förstått det ändå!»

Hans ansikte fick ett gammalt, trött uttryck, han svängde sig om på klacken, hvisslade på sin hund, gaf honom ett hårdt slag med käppen, för att han icke kom med detsamma, och gick sin väg utan att uppsöka fadern.

2.

Christian Bodes far, gamle skeppsredar Bode, hade i sina dagar varit en rik och ansedd man. Särskildt var han känd som egare till en af de största och dyrbaraste enskilda konstsamlingar i landet. Han samlade med passion, och denna passion antog med åren allt större och större dimensioner och uppslukade så småningom alla andra intressen. Hans svåger, doktor Wilde, som hade rykte om sig att vara minst lika mycket affärsman som läkare, sökte flere gånger att lägga sig emellan, men alla hans ansträngningar strandade mot den gamles envishet, och han kunde icke göra annat än förespå, att det skulle gå på tok.

Han fick åtminstone den tillfredsställelsen att blifva sannspådd. En höst förolyckades kort efter hvarandra två fartyg för Bode, och för

denna stöt ramlade den bräckliga byggnaden. En konkurs stod för dörren. Då erbjöd sig doktor Wilde att ännu en gång gripa in och om möjligt försöka rädda ställningen. Men äfven nu blef hans anbud förkastadt. Gamle Bode hade samtidigt förlorat sin hustru, och dessa sammanstötande olyckor slogo alldeles ned honom, så att han blott önskade, att det skulle bli slut och han komma ifrån alltsamman. I denna sinnesstämning fick han till och med ett slags hat mot sina samlingar och ville ovillkorligt sälja rubb och stubb.

Samlingarna gingo under klubban, och tack vare dem kunde han icke endast göra rätt för sig utan äfven till de båda ännu lefvande barnen, Kristian och en gift dotter, utbetala deras moderne-
arf. Den yngsta dottern hade ett par år förut dött som enka, efterlämnande en flicka, Elsa, som han då tagit till sig. Själf ville han, som han sade, blott krypa in i en vrå och dö.

Det tycktes verkligen också vara allvar med denna föresats. Då allt var förbi, föll han tillsamman och blef mera gubbe på några veckor än förut på många år. Han var redan som död för världen omkring sig, och intet kunde rycka honom upp ur hans slöa likgiltighet. Till och med dotterdottern, som han förut afgudat, visade han numera endast stötvis någon ömhet och lämnade henne för det mesta i sin gamla hushållerskas vård.

Den som var ytterst missbelåten med den vändning sakerna tagit var doktor Wilde. Det var nämligen ett utmärkande drag hos honom, att han var ytterst hjälpsam mot sina släktingar och vänner, utan att begära annan lön än medvetandet att de kommo i ett slags förmynderskap till honom. Han var en af dessa människor, hvilkas hjälpsamhet har sin rot i maktbegär. Nu kände han sig rent af förödmjukad och grubblade fortfarande på någon utväg att hjälpa svågern mot dennes egen vilja. Han föreslog honom först att flytta hem till sig, men därom ville denne icke höra talas. Till slut trodde han sig dock hafva funnit en utväg.

Han hade sedan flere år varit läkare vid badorten Sätra, som han själf upptäckt och tack vare sin vanliga energi på några år lyckats bringa mycket på modet. Han hade nedlagt större delen af sin förmögenhet i detta företag, var egare af hotellet och flere af villorna och uppbar, efter hvad man påstod, en utmärkt ränta. Då tillfälligtvis en liten egendom i närheten vid namn Sätmaskog blef till salu, köpte han äfven den, utan någon afsikt att själf bosätta sig där, endast för nöjet att äfven vara landtbrukare.

Nu var hans plan den att söka förmå svågern att bosätta sig där som arrendator, då kanske förändring af vistelseort och lefnadssätt skulle ha en välgörande inverkan på honom. Och som Bode var fullkomligt obekant med alla landtbruksförhållanden, hoppades han lätt kunna ställa det

så, att arrendet blott fanns till på papperet och den gamle hade gården så godt som till skänks.

Men härmed hade han äfven kombinerat en annan plan. Samma vinter som Bodes konkurs inträffade, dog en af doktors ungdomsvänner, en målare vid namn Linder, efterlämnande en dotter Agnes. Så snart Wilde fick veta detta, hade han genast klart för sig, att hon skulle flytta hem till Bode; på det sättet skulle hon få ett hem, Bode en vårdarinna och lilla Elsa ett bättre sällskap än hvad den gamla hushållerskan kunde vara.

Han hoppades, att detta så mycket lättare skulle låta ordna sig, som Linder, den tiden Agnes var ett litet barn, varit en ofta sedd gäst i Bodes hus och lilla Agnes då en stor favorit hos denne. Han påstod, att hon för att vara blott ett barn hade ett alldeles märkvärdigt konstsinne, och han tröttnade aldrig att visa henne sina samlingar och berätta långa historier om dem, medan annars främmande barn knappt fingo komma in i våningen. När sedan hennes far flyttade till utlandet och vistades där i flere år, blef bandet mellan dem slitet och återknöts icke å nyo, men Bode talade ofta med saknad om den lilla.

Den förra delen af denna plan sattes utan någon större svårighet i verket. Bode gjorde visserligen till en början något motstånd men lät till slut öfvertala sig. »Kanske skulle han få dö mera i fred där ute på landet!» Den senare

delen däremot syntes till en början nära att stranda.

Wilde hade uppdragit åt sin hustru att försiktigt inleda saken med Bode. Det befanns, att denna mycket väl mindes den lilla Agnes Linder, hans ansikte klarnade upp ett ögonblick, och han började med ett visst intresse tala om hvilket märkvärdigt barn det varit. Uppmuntrad häraf försökte fru Wilde försiktigt och på omvägar närma sig målet, men så snart Bode märkte hvart hon ville komma, mörknade hans ansikte åter, och han afbröt tvärt samtalet. Och då doktor Wilde själf i sin tur försökte sin lycka, möttes han af ett bestämdt nej. »Det minsta han kunde begära, vore då att man lät honom dö i fred.»

Wilde måste erkänna, att han hade misslyckats, och det blef icke vidare tal om saken. Men till hans förvåning upptog Bode efter en fjorton dagars förlopp själfmant ämnet, och det befanns då, att ett fullständigt omslag i all stillhet inträffat. »Kunde han erbjuda flickan ett hem, nu, då hon stod ensam i världen, så ville han icke undandraga sig det, om hon icke själf hade något emot att tillbringa ett eller ett par år tillsammans med en gammal gubbe, hvars enda återstående uppgift i lifvet var att dö.» Han ville tydligen se saken ur den synpunkten, att det var han, som skulle göra henne en tjänst och icke tvärt om, och Wilde aktade sig väl för att motsäga honom.

Han skref omedelbart till fröken Linder och fick ett svar, som icke var ogynnsamt och efter ytterligare någon brefväxling blef jakande.

Hon kom i början af maj till Sätmaskog, där Bode då strax förut flyttat in. På den sista tiden hade han nästan längtat efter henne, men det första mötet blef en stor misräkning för honom.

Han hade nämligen hela tiden haft den tio-åriga flickan i tankarna, och om han också icke direkt föreställt sig, att han skulle återse henne oförändrad, hade han heller aldrig satt sig in i motsatsen. Han hade fördjupat sig i sina minnen och gladt sig åt att återfinna något, som åter kunde göra dem lefvande för honom, och så hade han glömt bort både tid och omständigheter. Han hade tänkt på en liten barnunge med ljust, lockigt hår, som var så lent att stryka öfver och ett par stora mörka ögon, som det var så frestande att försöka fångsla, och så kom där emot honom en ung, främmande kvinna, hos hvilken han icke återfann något af hvad han längtat efter. Han blef ond, fick klart för sig, att de hade hållit honom för gäck allesamman, och skrattade förbittrad åt sin egen dårskap, som med öppna ögon gått i en så grof fälla.

Han behöfde en hel vecka för att sätta sig in i verkligheten. Men hon hjälpte honom genom att alltid leda hans tankar tillbaka till den förflutna tiden, af hvilken hon dock själf endast hade dunkla minnen, som hon måste utfylla med

fantasiens tillhjälp. I början butter, mjuknade han så småningom upp, blef ifrig att rätta henne, då hon gjorde misstag, och glad, då de möttes i enighet, och på detta sätt lärde han sig så småningom att återfinna barnet i kvinnan. Efter fjorton dagar hade hon fullständigt eröfrat honom.

3.

Christian Bode hade i något utspädd grad ärft faderns konstsinne och i något koncentrerad den bekymmerslöshet, den slapphet i viljan, som slutligen bragt denne i olycka. Han hade varit ett »förtjusande vackert» barn, smekt och bortskämdt af alla; som yngling och ung man hade han varit medelpunkten i en krets af mer och mindre beundrande vänner och kamrater, gunstling hos kvinnorna, uppmärksammad af äldre personer och afgudad af de små. Nu, framåt fyrtioalet, hade han redan i flere år intagit ungefär samma ställning som en firad baldrottning, som börjat öfverlefva sig själf, men ännu nödtorftigt bäres af sitt gamla rykte. Den smickrets rusdryck, som förr af ifriga händer räckts honom som en frivillig tribut och som han tömt med sitt älskvärda småleende, måste han nu själf

Ett eldprof.

sträcka ut handen efter, och den hade fått en bitter bismak, som förtog dess sötma. Vänliga handtryckningar mötte honom nu som förr hvart han kom, men de hade fått en viss, nästan omärklig nyans af nedlåtenhet; »en utmärkt älskvärd människa» sade man om honom nu som förr, men det hade börjat blifva en fras mera än ett omdöme; till och med barnen hyllade sig icke till honom så af hjärtat som förr, och den tillgifvenhet, han vann af dem, måste underhållas med gåfvor och lek för att icke slockna.

Han hade länge känt allt detta i luften utan att tro därpå och utan att förstå hvad det betydde; då han slutligen förstod det, uppreste sig allt det fina, som fanns i hans natur, däremot, och hans vekliga, ömtåliga stolthet tog ansats till språng. Han blef skygg, misstänksam och drog sig undan allt umgänge. »Hvad är det åt Kristian Bode?» sade man. »Man ser aldrig till honom mera. Han måtte väl inte ha gått och blifvit kär.» Denna skämtsamma förmodan antogs så småningom som en giltig förklaring på hans osynlighetsår, som det kallades, och då han slutligen återkom, blandade sig med välkomstropen skämtsamma anspelningar på hans hemliga kärleksförhållande, anspelningar, som han skrattade åt utan att försöka jäfva. Ty han kom tillbaka, ansatsen blef aldrig mera än en ansats, och stoltheten föll till fota; han kom tillbaka, böjde sig och plockade upp som allmosa det han förut mottagit som en själskrifven skatt, mötte den

smygande, alltjämt växande missaktningen med sitt gamla älskvärda småleende och hämnades med att hemligt utsätta sina vänner och gynnare för en skarp, elak satir.

I detta för hela lifvet obotliga nederlag spelade hans ekonomiska beroende en betydande roll. Han egde många talanger, ett klart hufvud och hade trots sitt världslif på egen hand förskaffat sig en både grundlig och omfattande bildning, men han saknade fullkomligt viljan och hade så småningom äfven förlorat förmågan att göra detta fruktbarande för sig. Han hade lefvat på sin far och för resten gjort skulder. Och då han nu svek sin ansats till själfständighet, var det här han svek först.

Han hade visserligen gått och gällt som delegare i faderns affär, men det var endast till namnet. På de senare åren hade han tillbragt sin mesta tid på besök hos släktingar, vänner och bekanta, som voro bosatta på landet. Han hade mycket vidsträckta förbindelser inom gods-egarnes klass och for under sommar- och höstmånaderna från det ena stället till det andra, stannande en vecka, fjorton dagar, ibland till och med en månad. I sina glansdagar hade han varit en efterlängtd gäst, han var ännu en välkommen, men stod på gränsen till att blifva en oundviklig.

Det var på mellantiden mellan två sådana besök, som han kommit för att hälsa på doktor Wilde och på samma gång se, hur fadern hade

det. Han skulle bara stanna ett par dagar, men hade redan varit där en vecka och talade ännu icke om att resa.

* * *

Då han återkom från sitt besök på Sätmaskog, mötte han doktorn alldeles utanför dennes villa.

Doktor Wilde var en storsväxt, korpulent man på ett par och sextio år med alldeles hvitt hår och hvita polisonger, men ett ännu ungdomligt, rödbrusigt ansikte, lifliga rörelser och en bullrande röst. Vid första anblicken tog man honom för en goddagspilt, och han påstod själf, att det var intet som bättre hjälpt honom fram i världen.

»God dag, Kristian!» sade han och slog honom på axeln. »Kommer du från Sätmaskog, hur är det med gubben, är han nöjd med årsväxten?»

Den sista frågan åtföljdes af en skämtsam blinkning. Det var en egenhet hos doktorn att ofta göra en mängd frågor tätt på hvarandra utan att afvakta något svar. Detta gaf ett intryck både af att han hade mycket brådtom och att han frågade mera af höflichkeit än därför att svaren hade någon den ringaste vikt för honom. Men Kristian Bode svarade alltid mycket ordentligt på alla frågorna.

»Ja, jag kan hälsa från Sätraskog, gubben mår visst bra, men jag vet verkligen inte hvad han tänker om årsväxten, för jag råkade honom inte själf.»

»Jaså, ne-nej, det är nog inte för gubbens skull du så ofta gör besök på Sätraskog,» sade doktorn skrattande.

»Det är för att promenera,» svarade Kristian Bode, i det han såg honom in i ögonen.

»Ja visst,» skrattade doktorn fortfarande, »och jaga kanske. Jo jo, jag har nog märkt, att du går på jagt, din skälm, men jag är rädd, att bytet går dig ur händerna.»

Kristian Bode instämde i skrattet, i det han fortfarande stirrade den andre in i ögonen med sin envisa blick. Doktorn kände sig plötsligt obehagligt berörd däraf och afbröt sitt skratt.

»Nej, ursäkta, jag har litet brådtom,» sade han och gick med en afskedsnick. Då han tagit några steg, stannade han och ropade tillbaka:

»Det var sant, Henrik har kommit med morgontåget. Han är inne i salongen.»

Kristian Bode nickade och gick uppför villa-trappan, mumlande något mellan tänderna. På de sista åren hade det blifvit en vana hos honom att tala för sig själf, och då saknade hans röst alldeles den älskvärda världsmannaton, som annars utmärkte den.

I salongen fann han Henrik Wilde och dennes mor.

Fru Wilde hade ett ganska utprägladt släktycke med brorsonen, Kristian Bode. Liksom han var hon helt liten till växten, och hennes ansikte hade samma regelbundet vackra drag. Men ögonen voro mörka, med en dunkel, beslöjad blick, som gaf intryck af djup och förlånade ansiktet en helt annan karakter än hans grunda, bleka pupiller. Hon var nära femtio år, men såg mycket yngre ut; ansiktet var utan skrynklor, och den lilla, späda gestalten hade bevarat ett nästan barnsligt behag i sina linier och sina rörelser. Det enda som talade om hennes ålder var en grå slinga i tinningarnas hårfäste.

Sonen liknade till själfva dragen fadern, men uttrycket var, i synnerhet så länge ansiktet var i hvila, besläktadt med moderns. Det var samma känsliga, nästan veka drag kring munnen, samma beslöjade, nästan obestämda blick; pannan var icke ovanligt hög, men bred med ett långsgående, djupt veck, under hvilket den sprang starkt fram öfver ögonbrynen. Det var en panna, som gaf intryck af kraft, men icke så mycket till handling som till tanke. Han bar ett kort, tvärskuret helskägg, mycket glest på kinderna, var af medellängd, mager och höll sig något framåtlutad.

De sutto båda tysta, då Kristian Bode kom in. Hälsningen mellan de båda kusinerna var tämligen kylig; de hade för flere år sedan, innan Henrik Wilde ännu uppnått tjugutalet, haft en period af ifrig sammanvaro och förtrolighet, som dock aldrig stadgat sig till någon verklig vänskap

och som slutat helt tvärt efter att hafva varat ett knappt år. Liksom det var Henrik, som inledt förhållandet, så var det äfven han, som drog sig undan, och det kunde Kristian Bode icke förlåta honom.

»Du kan tänka dig,» sade fru Wilde, »så öfverraskad jag blef, då Henrik plötsligt träder in i rummet. Han hade naturligtvis icke skrivit ett ord förut.»

»Nej, naturligtvis,» svarade Kristian Bode med ett menande leende.

Henrik lät sin blick glida förbi honom och log mot modern, något förströdt.

»Jag beslöt mig verkligen så hastigt,» sade han.

»Ja, det var inte meningen som någon förebråelse; jag är glad, när och hur du kommer,» svarade hon ifrigt.

»Ja, modershjärtat är ett underligt ting,» inföll Kristian Bode allvarligt.

Fru Wilde rynkade pannan ett ögonblick, men sade ingenting och öfvervann hastigt sitt missnöje. Det lönade icke mödan att bli ond på honom.

»Nå, jag såg du var ute och gick,» sade Henrik efter någon tystnad, »hvem var det du gick med?»

»Det var lilla Elsa,» svarade Kristian Bode »kände du inte igen henne?»

»Jag menar den andra, det unga fruntimret.»

»Jaså, du intresserar dig för unga fruntimmer du! Tyckte du, att hon var vacker?»

»Det är litet svårt att döma om från ett snälltåg.»

»Jag är rädd, att du i allmänhet bedömer fruntimmer från snälltåg, min bäste Henrik, och det gör du orätt i! Jag försäkrar dig, att de äro betydligt intressantare än fixstjärnorna.»

Henrik skrattade godmodigt.

»Nå, du tycks inte vilja ut med hvem det var.»

»Det var fröken Linder.»

»Fröken Linder?» Henrik såg frågande på modern.

»Ja, Agnes Linder,» svarade hon. Minns du inte, att jag skref om henne? Den unga flickan, hvars far dog och som skulle flytta till Magnus. Åh, du kan inte tro, hvad vi äro glada öfver att ha henne där, hon har redan gjort underverk! Ja, du ska själf få se; om du har lust, ska vi åka dit ut på eftermiddagen.»

»Hvarför inte, det skall bli roligt att få se, hur morbror har det.»

»Ack, du skrymtare!» skrattade Kristian Bode. Månne det tillåtes mig ovärdige att göra sällskap, men jag säger på förhand uppriktigt, att det icke är för far mins skull, som jag vill följa med.»

Han såg på Henrik med ett gäckande leende kring munnen, men med något liknande en utmaning i blicken.

»Naturligtvis får du följa med, om du har lust,» svarade fru Wilde.

»Godt, då skall jag icke störa er tête-à-tête längre.» Han reste sig upp och gick mot dörren.

»A propos, du har väl inte en cigarr på dig?» Han vände sig mot Henrik.

Denne tog upp ett cigarrfodral ur fickan och bjöd honom. Han utvalde två cigarrer, bet af den ena, stoppade den andra i fickan och gick åter mot dörren. Där stannade han ännu en gång och vände sig om.

»Du såg väl, att jag tog två,» sade han med sitt vanliga leende, nickade och gick.

»Alltid densamme!» sade Henrik, då han gått.

»Ja,» svarade fru Wilde likgiltigt och fortsatte efter en stund med osäker, nästan rädd röst:

»Och du?»

Henrik såg frågande på henne. Hans blick, som vanligen var frånvarande, nästan en smula stirrande, liksom om den icke medvetet såge det, den tillfälligtvis var riktad på, fick stundom en koncentrerad uppmärksamhet, hvarvid ögonbrynen drogos något i hop och alla ansiktets drag liksom skärptes. Någon gång förenades denna uppmärksamma blick äfven med ett vackert, vinnande leende, som lyste upp och förskönade hela ansiktet.

Nu veknade skärpan småningom till leendet, han steg upp, gick fram till moderns stol, lade handen på ryggstödet och böjde sig något ned emot henne.

»Du menar, om jag är densamme? Kära mamma, en sådan högtidlig fråga.»

»Nej, jag menar bara, att . . . att ännu har du knappt sagt ett enda ord om dig själf,» svarade hon och såg på samma gång skyggt och tacksammt upp på honom.

Hans ögonbryn drogo sig något samman, men han log fortfarande, ehuru något ansträngdt.

»Därför att jag icke har något särskildt att tala om,» sade han, i det han rätade upp sig.

»Särskildt!» upprepade hon med en förebrående tonvikt. »Behöfver man ha något särskildt att tala om för sin mor.»

Han hade gått bortåt rummet, vände sig nu häftigt om och sade med en afvärjande åtbörd och ett plågadt uttryck i ansiktet.

»Nej, säg inte sådana där saker, det låter så gjordt, och bed mig aldrig om ett förtroende, för då — —

Han afslutade icke meningen, utan gick fram och kysste henne på hårfästet. Hon böjde tyst hufvudet och såg icke upp på honom.

Han satte sig åter i stolen och återknöt samtalet om morbrodern. Efter en stund lämnade han henne för att gå och packa upp sina koffertar.

Då fru Wilde blifvit ensam, satt hon länge orörlig, med slutna ögon och ett bittert drag kring munnen. Plötsligt ryckte hon till — hon tyckte, att ett litet hufvud lutat sig mot hennes knä och att ett par små händer sökte hennes.

»Herre Gud, det är ju så länge sedan!» tänkte hon med en suck, slöt åter ögonen och invaggade sig i minnen.

4.

Lillie Bode var endast sjutton år och outvecklad som ett barn, då hon blef Wildes fästmö. I hemmet hade hon alltid kallats »lillan», och hennes förlofning gjorde icke någon ändring häri, hon blef nu lillan äfven för sin fästman. Han hade eröfrat henne genom det ungdomliga öfvermod, som den tiden fanns hos honom och som han kunde ge en prägel af vinnande friskhet och hurtighet, genom den något deklamatoriska värma, som han underhöll på studentmötena, genom sitt frihetssvärmeri, sitt platoniska hat mot Polens tyranner, sin beundran för öfvermänniskan Napoleon, genom alla de fradgande ideer, som stego den tidens ungdom åt hufvudet och som äfven han läppjat på. Allt detta var för henne som en ny värld, hvilken han öppnat för henne, och hon beundrade honom som härskaren däri.

De voro förlofvade i två år, och under dessa år genomgick Wilde en hastig och genomgripande förändring. Han hade alltid lefvat i den föreställningen, att han såsom ende sonen en gång skulle komma att ärfva en förmögenhet efter sin far, som var affärsman. Han hade egnat sig åt läkaryrket af böjelse men utan att sedan bedrifva studierna med någon vidare fart eller intresse, medan han däremot gjort sig känd som en outtröttlig, glad sällskapsbroder.

Så dog fadern helt oväntadt strax efter hans förlofning och efterlämnade sina affärer i ett mer än trassligt skick, så att sterbhuset fick lof att göra konkurs. Denna katastrof framkallade hos sonen en energi, som allt dittills legat slumrande. Han tänkte först på att öfvergifva läkaryrket och kasta sig in i det praktiska lifvet, men öfvergaf så denna plan, afslutade i stället sina studier och tog sin examen på en förvånande kort tid.

Han hade den turen att nästan omedelbart blifva utnämnd till andre distriktsläkare i en af landets södra provinser och gifte sig då.

Till följd af sitt rastlösa arbete hade han under förlofningstiden endast sällan kunnat råka sin fästmö, och i sig själf icke vidare klarsynt hade hon därför ingen aning om den förändring han undergått. Hon fann sig därför förenad med en man, som hade nästan intet gemensamt med den hon trodde sig älska, hos hvilken allt föreföll henne besynnerligt, främmande, frånstötande. En man, som långt ifrån att vara den idealist

hon föreställt sig, endast var upptagen af ett enväldigt begär att komma sig upp, som betraktade sitt yrke blott som ett medel härför, stundom som ett hinder, och som nu skrattade åt allt det, hvarigenom han vunnit henne.

Hon kände sig till mods som en människa, hvilken i mörkret sträcker ut sin hand, viss om att den skall fattas i en välkänd tryckning, och i stället känner den slutet i ett hårdt, främmande grepp. Hon ville draga handen tillbaka, men greppet var säkert och den satt fast som i ett skrufstäd. Då försökte hon inbilla sig, att det hela var ett verk af hennes fantasi, att det var en gåta, som snart skulle lösas till hennes lättnad och lycka. Men gåtan löstes icke och gaf intet medgifvande af att den behöfde lösas; den såg på henne med kalla, nyktra ögon, som tycktes håna hennes förvåning, och besvarade hennes frågor med verklighetens själfsäkra: så är det, som icke behöfver någon förklaring.

Hennes natur var en sådan, som förlorar både mod och krafter så snart den står inför något, som synes hafva visshetens omotsägliga stämpel på sig. Hon gick utan fruktan emot en fiende, äfven om den syntes henne öfvermäktig, så länge hon icke hade bevis därpå, men siffran på dess öfvermakt förlamade henne och slog vapnen ur hennes händer. Hon kände sig som herre öfver verkligheten, så länge den lånade sig till hennes omdiktning, men uppreste den sig

däremot, fogade hon sig blindt och motståndslöst under dess tryck.

Så snart den vissheten blifvit lefvande för henne, att Wilde icke alls var sådan, som hon föreställt sig, vare sig hon nu från början misstagit sig eller han sedan förändrat sig, fogade hon sig under denna visshet och upphörde med sitt motstånd. Den kärlek, som hon hyst för honom och som fåfängt försökte haka sig fast vid denna främmande man, omdiktade hon till en obestämd, skygg beundran, som icke försökte förstå, utan snarare fruktade hvarje inblick i mannens väsende, liksom kände den sin egen svaghet. Hon beundrade vissa egenskaper hos honom, som togo sig uttryck i hans yttre verksamhet, men som egentligen icke voro henne sympatiska; hon sammanfattade dem däri, att han var en märkvärdig människa. I samlifvet med honom gaf hon utan knot hvad han begärde, men var glad, då han icke begärde någonting.

Wilde var på det hela taget rätt nöjd med sitt giftermål, sedan Lillie väl hunnit »lugna sig», som han uttryckte det. Hon gjorde sitt bästa för att sätta sig in i sina husmoderliga plikter, och han hoppades, att det väl skulle blifva ännu bättre med tiden. Det var egentligen allt hvad han begärde, han hade en gång utstakat sitt lif för sig, och för allt som låg på sidan därom hade han icke och ville han icke hafva ögon.

Men detta lugn hos Lillie dolde ett lidande, som var större och djupare än hon ens visste

själf. Efter ett års äktenskap var hon nära ett fullkomligt andligt skeppsbrott. Hennes finkänslighet förhärdades af denna ständiga nötning mellan plikt och böjelse, och hennes sjäslif, som icke hade något mål, någon fast hållpunkt i sig själf, utan hvars innersta behof var ett sympatiskt utbyte, ett ständigt gifvande och mottagande, försmäktade i ofruktbar enslighet.

Hon var dock ännu så ung, hade ännu knappt börjat lifvet, hade ett så stort förråd af ömhet och hängifvenhet, som längtade efter offer, att hon blott behöfde ett halmstrå för att räddas. Och hon fick mer än så, det var icke endast räddningen, som räcktes henne, utan äfven möjligheten till en ny, innehållsrik lycka, då hon i detta tillstånd blef mor. Då hon första gången lade barnet till sitt bröst och kysste det lilla, formlösa ansiktet, var det icke blott moderns känslor, som uppfyllde henne, utan äfven något annat, ännu mera ljusst och befriande, uppenbarelsen af en dittills okänd lycka, ett annat lif, i hvilket hon hade del och rättighet, som hon skulle gifva sina tankar och hvars tankar hon skulle förstå, som skulle växa samman med hennes och skjuta sina friska, gröna skott öfverallt, där hon kände tomhetens rädsla.

Nu följde några år af en ständigt växande, ständigt allt rikare lycka, som stödde och uppfostrade henne, gaf lif och ändamål åt alla de spirande möjligheter, med hvilka hon trädt ut i lifvet. Själf fylld af moderskänslor, betraktade

hon nu lifvet äfven som en moder, som mildt och kärleksfullt tog henne vid handen, förde henne fram genom vimlet, lärde henne se och förstå, icke genom torra lärdomar, utan genom lefvande, åskådlig verklighet.

Det var den första tidens nästan rent fysiska modersglädje, då hennes sinne låg som i en vaken dvala, då hennes tankar voro enkla och ursprungliga och mynnade ut i ständigt samma och dock ständigt nya omsorger, då hennes känslor hade drifternas omedelbarhet, och hon erfor en för henne fullkomligt ny vördnad för sin kropp, ett djupt intresse för hela den verksamhet, som alstrat detta nya lif af hennes lif och ännu gaf det sin näring vid hennes bröst.

Det var en tid, då hon hade en ödmjuk och dock stolt känsla af att vara ett redskap för den stora, lifgivande kraft, hvars eviga verksamhet hon såg och anade i allt omkring sig, icke så att hon någonsin klädde denna känsla i klara, medvetna tankar, men så att hon erfor en varm sympati för allt som lefde och — så tycktes det henne nu — lefde blott för att alstra nytt lif.

Härtill bidrog äfven, att dessa första månader af hennes moderskap inträffade på våren. Sedan luften blifvit varm, satt hon helst ute med barnet; det fanns i trädgården ett litet afskildt hörn, en tät berså, där blommande syrener bildade gröna väggar, medan en krets af björkar slogo ett genomskinligt hvalf öfver dem. Här kunde hon sitta i timmar utan annan sysselsättning

än att vagga den lille, fläkta bort insekterna från hans ansikte, betrakta den halföppna munnen och de slutna ögonen, de små knutna händerna, på hvilka solen stundom glindrade genom löfverket, och då gled tiden så omärkligt förbi, medan fåglarna sjöngo ofvanför henne, och hennes sinne uppfattade de tusen skilda ljuden från lifvet omkring, liksom det aflägsna sorlet från en klar källa, som rann någonstädes i fjärran, utan att grumlas, utan att sina, ständigt lika klar och ymnig.

Det hände en gång, att en bofink, djärf genom hennes orörlighet, kom och slog sig ned på hennes skuldra. Hon kände den lätta beröringen af hans fötter som en smekning genom klädningslifvet, och hon satt alldeles stilla, vågade knappast andas, medan hennes hjärta började klappa häftigt. Då fågeln flugit, brast hon plötsligt i gråt, utan att själf veta hvarför — kanske därför att hon var så lycklig. Minnet af denna händelse lefde sedan länge kvar hos henne som något af det bästa hon erfarit och blef för henne som en sinnebild af hela denna tid med dess tysta, mildt leende hågkomster.

Ty hvad som gaf den sin karakter, denna tid, det var tystnad, en anande och väntande tystnad. Och detta icke blott i yttre mening, därför att hennes enda sällskap var barnet, som antingen sof eller låg och stirrade med stora, klara ögon upp i rymden, nej, tystnaden rådde äfven inom henne, hennes tankar gingo med

tysta fjät, liksom rädda att väcka en sofvande, alla intryck från den yttre världen kommo till henne tyst och dämpadt, hela hennes sinne andades ut i en stor, innehållsrik tystnad.

Men så småningom bröts tystnaden, sakta, nästan omärkligt fylldes den med lif och joller, liknande de späda ljud, man kan få höra från ett fågelbo under moderns täckande vingar. Då kom hvar dag med nya öfverraskningar och nya fröjder. Det första leendet, den första igenkännande glimten i de spegelklara ögonen, den skära kroppens sprattlande i badet, de små armarnas famlande i luften, fingrarna, som grepo och höllo fast, alla dessa små tecken till ett vaknande, medvetet lif trängde genom tystnaden som enstaka, fallande toner af en melodi, som så småningom samlade sig, kom åter, blef starkare och fulltonigare, riktades med nya växlingar. Och snart höll hon i sin famn en liten människa, som lefde sitt eget jollrande lif, hade sin egen, nyckfulla, men envisa vilja, såg med egna ögon, hade sin själfständiga uppfattning af saker och ting och kallade dem vid själfuppfunna namn, men som i allt, fröjder som bedröfvelser, höll fast i henne med små, trofasta händer och kallade henne mamma.

Men den lilla människan blef allt mera människa, ögonen blefvo icke blott seende, utan äfven undrande och spörjande, händerna grepo icke längre efter allt som var inom synhåll, utan började välja och förkasta, munnen började forma

ord, som hade allmänt burskap, men fingo själfständig mening, och ett af de första den lärde sig var: hvarför? Då kom en tid af bryderi och bekymmer; hennes ärlighet uppreste sig mot hvarje därför, som icke för henne själf var fullödigt, men hon förskräcktes öfver hur få de voro, och ofta hände det henne, att till och med dessa få obevekligt förkastades af den lille. Hon stod villrådig och full af missmod. Då kom den lille själf till hjälp och ledde henne in på en väg, som hennes samvetsgrannhet hindrat henne från att själf välja i första ögonblicket, den väg, som förde tillbaka genom de vuxna årens irrgångar till barnets ståndpunkt. Hon fann, att när hon försökte lyfta den lille upp till sig, gick allt på tok, men steg hon själf ned till honom, redde sig genast allt till ömsesidig belåtenhet. Vägen var så lockande, att det syntes henne omöjligt att tveka, hon sade sig, att hon icke ville vara sitt barns uppfostrare, ty det kallet var för tungt för henne, hon ville vara dess kamrat, så i lek som allvar, en god kamrat, ty det kunde hon, och det var bättre än en dålig uppfostrare.

Sedan hon väl kastat bort all tvekan, förvånades hon själf öfver, hur mycket af barnet det ännu fanns kvar hos henne. Det var utan någon ansträngning, som hon såg med barnets ögon, tänkte med dess tankar, fann nöje i dess lekar, följde dess snabba omkastningar i lynne och intressen. Hon fann sig så hemma i denna värld, där fantasien var allsmäktig gudom, under

hvars lätta hand alla knutar löstes som på lek, vid hvars blotta åsyn tvifflen kröpo undan i skamvrån och på hvars härskarbud de skygga tankar, som komma split och oreda å stad, förvisades till bergens innandömen. Där kunde man ännu höra ljudet af deras hammarslag i de tysta nätterna, men de voro i säkert förvar och hade intet med guds fria natur att skaffa. Lifvet var som en stor bilderbok, till hvilken man fick dikta texten efter eget behag, eller det var som en förtrollad, sofvande skog, som väcktes till lif och började tala, då prins fantasi kysste prinsessan barnatro, som somnat med sagoboken i sitt knä.

Den lille lyssnade med stora ögon och blef aldrig mätt på de underbara äfventyren utan begärde ständigt nytt, nytt. Dock kom det så småningom en tid, då det nya tycktes hafva förlorat en del af sin trollmakt och då han i stället bland det rika förrådet utvalde vissa favoriter, som omfattades med en trofast ömhet och ständigt fingo tåga fram i sina slitna kläder. Det slog henne, att dessa favoriter ingalunda voro de rikast utstyrda, de som upplefvat de sällsammaste äfventyren, utan tvärt om några hvardagsklädda piltar, som höllo sig med sina lekar inom hemmets stör och vägg. Hon såg vinken, förstod den och lärde af den. Sagoskogen öfvergick så småningom till en verklig skog, sagoprinsarne blefvo verkliga, lefvande människobarn, som man hvar dag kunde möta på vägen, och äfventyren kommo sträckande från landet »östan om sol

och vestan om måne», som en skock flyttfåglar, och byggde bo i välkända buskar och träd. Fantasien blef en smula degraderad, förde icke längre envåldsspiran, utan blef i stället en påpasslig tjänsteande, som kunde göra sig osynlig, när han icke behöfdes, men som alltid var till hands för att lösa svårigheterna och bringa ljus i dunklet, tack vare sina stora, klarsynta ögon, som sågo det som var fördoldt för andra och som innerst var sanningen.

Så gick den lille sina första steg in i lifvet, först stapplande och osäker, sedan på allt säkrare fötter, med allt större själförtroende, som djärft vågade sig ut på längre utflykter, kors och tvärs, genom snår och öfver stängsel, efter hvarje blomma som lockade, medan färden dock ständigt gick framåt i lycklig sorglöshet; och Lillie följde honom, halft öfvervakande, halft dragen med, ref stundom sönder sig, där han hade lättare att komma fram, men gjorde också många fynd, som hon aldrig anat, lärde med honom, uppfosttrade sig själf, medan hon lekte med honom.

Allt detta stod mannen så godt som fullständigt utom. Hon var förfärligt afundsjuk om barnet, så att det till och med plågade henne att se honom smeka det. Han märkte det, och så uppstod det en strid mellan dem, i hvilken han dock snart gaf vika, så viljestark och beslutsam han annars var. Kanske förstod han, att han med sina många intressen och sin starkt upptagna tid i längden skulle blifva den underlägsne, kanske

kände han sig också hafva en skuld gent emot hustrun, för hvilken han nu fick böta, säkert är, att han frivilligt afstod från barnet — tills vidare. Men han led af detta, stundom, då Lillie icke såg det, tog han upp den lille i sina armar och kysste honom häftigt, så att han ofta skrämde honom.

* * *

Henrik växte upp och blef ett brådmoget, känsligt barn. Han var liten och spensligt bygd, men därför hvarken ömtålig eller sjuklig. Hans lekar voro i allmänhet mycket stillsamma och togo hans fantasi starkt i anspråk, som fallet ofta är med ensamma barn. Dock kunde han, om han någon gång fick en lekkamrat, som då vanligen var mycket barnsligare än han, lätt ställa sig på dess ståndpunkt och deltaga i hvilka upptåg som helst. Men så snart leken var slut, kom han helt allvarlig och satte sig bredvid modern, och då han suttit en stund, suckade han lätt, en suck, som uttryckte både trötthet och belåtenhet och ett visst barnsligt vemod. Om hon då böjde sig ned och kysste honom, log han ett gammalt leende, liksom för att säga henne, att han icke var så barnslig som det såg ut, utan nog kunde förstå äfven henne. Stundom, då hon lekte med honom, såg han plötsligt forskande på henne, liksom för att se, om hon icke låtsades vara så uppsluppen.

Då han endast var en åtta, nio år gammal, hade han redan förlorat hågen för de barnsliga lekarna — icke med andra barn, då det någon gång erbjöd sig, men med henne. Han inbillade sig, att då hon icke var tillsamman med honom, upptogs hon af andra tankar, ock detta kränkte honom, han kände ett svartsjukt begär att blifva delaktig af hennes förtroende just i dessa tankar. Ett uttryck härför var, att han trodde sig tycka mer om henne, då hon var ledsen än då hon var glad. Så var det han, som förde deras förhållande bort från leken och in i allvaret, medan hon nästan motvilligt följde honom, anande, att hon nu närmade sig slutet på sin ostörda lycka.

Det kom denna tid något barnsligt beskyddande i hans smeksamma sätt emot henne. Under deras dagliga promenader höll han henne under armen eller omkring lifvet, aldrig i handen, och då gingo de med jämna steg och samtalade som tvenne jämnåriga. Den som lyssnat till dem utan att se dem, skulle varit tveksam, om det var två barn eller tvenne fullvuxna, som talade med hvarandra.

Dessa promenader voro deras bästa stunder på dagen, då allt gaf dem nya ämnen att tänka på och fantisera om. Samtalet behöfde aldrig afstanna, det hoppade som en fågel från gren till gren och fann öfverallt platsen lämplig att taga om melodien igen, med små variationer.

Med oändlig varsamhet hade hon vänjt honom att uttala alla de tankar, som flögo genom hans

spörjande och iakttagande sinne. Hon hade förstått att detta mål endast kunde vinnas därigenom, att intet behandlades med ringaktning, intet slogs bort med öfverlägsenhet, utan allt upptogs som vore det i verkligheten lika viktigt, som det för ögonblicket syntes honom. Och detta kostade henne ingen ansträngning, ty för henne fanns det egentligen icke stort och smått; det fanns skönt och fult, och för det sköna fanns det intet mått. Endast det fula ville hon hålla fjärran från honom, det skulle aldrig få grumla hans barnasinne. Och i detta fall trodde han henne obetingadt; sade hon om något: nej, Henrik, det där är fult! lade han det bekymmerslöst ifrån sig, som något värdelöst, som han af en slump hittat och icke borde behålla, ty ännu kunde han med fulla händer ösa ur det skönas skattkammare, som var så rik och så gifmild, att hans vetgirighet aldrig fick tid att vända sig åt annat håll.

Hon hade ett mycket känsligt sinne för naturen och tog lätt intryck af den henne omgifvande stämningen. Denna känslighet sökte hon äfven uppamma hos honom, och han följde henne äfven här, ehuru kanske icke fullt så uppriktigt. Ty där hon såg det hela, där såg han enskildheten; han hade barnets kamratlika intresse för det individuella lifvet omkring sig, särskildt djurlifvet, och hans fantasi, som utgick från det påtagliga och byggde vidare på det, blef snart trött af den obestämda symbolik, som präglade hennes naturbetraktning. Här framträdde ålders-

skilnaden bestämdare mellan dem, men de fogade sig ömsesidigt efter hvarandra och drogo sålunda någorlunda jämnt.

Fadern träffade han fortfarande nästan endast vid måltiderna och var och förblef främmande för honom. Fastän han egentligen aldrig haft tillfälle att göra jämförelser med andra hem, kände han dock instinktligt, att det var något i förhållandet mellan föräldrarna, som icke var som det skulle vara, och som han stod modern så mycket närmare, lade han skulden härför på fadern. Endast ibland insmög sig ett tvifvel gent emot modern i hans sinne, och det var när han hörde henne tala i beundrande ordalag om fadern; han lät icke bedraga sig häraf och det minskade icke den ringaktning för denne, som han så småningom insupit, han anade tvärt om att det var något osant hos modern och detta samt faderns plötsliga utbrott af ömhet uppblandade denna ringaktning med medlidande. Dessa utbrott skrämde honom icke mera, de ingåfvo honom snarare en behaglig, smickrande känsla af att vara eftersträfvad, och han besvarade dem med en vårdslös, barnsligt öfverlägsen vänlighet, för hvilken nog också ett begär att skipa rättvisa låg till grund.

Så gick han mellan föräldrarna med medvetandet om att på honom hvilade ett ansvar, och detta medvetande gjorde honom tidigt skarp-synt, lät honom tidigt ana mycket som han ännu icke kunde förstå, upp-dref i hög grad en medfödd finkänslighet.

Denna finkänslighet visade sig äfven i annat, uppenbarade sig i allmänhet i en förmåga att sätta sig in i andra människors sätt att se, som man icke ofta finner hos barn. Och detta äfven om det stod i strid med hans egna intressen. Så kunde han midt i en tvist med en lekkamrat, då han var alldeles öfvertygad om att hafva rätten på sin sida, på samma gång hafva klart för sig, hur denne såg saken och därför gifva vika. Han brukade då gifva modern den förklaringen:

»Jag hade rätt, men han trodde, att han hade rätt.»

Stundom tog detta uttryck, som skrämde och oroade henne som något sjukligt. Så en gång, då hon hade tagit honom med sig för att höra på en examen i folkskolan. Han var då nio år gammal.

En stund satt han stilla och hörde på, men så blef han plötsligt orolig, började flytta sig af och an och frågade slutligen modern om de icke skulle gå snart. Hon hade all möda att öfvertyga honom om, att de måste vänta till timmen var slut, och då de äntligen kommo ut, utbrast han häftigt:

»Jag vill aldrig gå dit mera!»

Hon såg förvånad på honom och märkte då, att han hade tårar i ögonen.

»Men Henrik då,» sade hon, »skall du icke kunna ha tålmod ens en timme? Tänk då på barnen, som få sitta där i flere timmar.»

Han såg förebrående på henne och svarade:

»Det var inte därför.»

»Hvarför var det då?»

Han blef plötsligt brännande röd.

»Det var därför, att de voro onda på mig för att jag hörde på,» svarade han med gråten i halsen.

»Men kära Henrik, hvad är det för inbillningar! Skulle barnen vara onda på dig?»

»Jo, de voro det, jag vet det, de voro onda på mig!»

Han brast ut i en häftig, lidelsefull gråt.

Hon hade all möda att trösta honom, och då hon slutligen fått honom lugn igen, sade hon, i det hon smekande strök honom öfver håret.

»Det är fult att vara så där misstänksam!»

Han såg upp med en hastig glimt i ögonen och utbrast häftigt:

»Du får inte säga att det är fult, jag tror inte att det är fult!»

Hon blef så förvånad öfver hans häftighet, så slagen af denna hans första allvarliga opposition, att hon icke kom sig för att säga något mera. Och äfven han gick tyst, slutande sig inom sig själf i barnets bittra kränkning öfver att icke se sig förstådd.

Hon försökte sedan att tala med honom om detta, få honom att förklara sig, men det befans då att han icke kunde förklara sig, han kunde icke säga hur det kom sig, att han föll på den där tanken. Dessutom plågade det honom att

höra talas om en sak, som redan förlorat sin betydelse för honom och som han hunnit att nästan glömma bort.

Men hon glömde den icke, hon tänkte ofta på den, och ju mer hon tänkte, dess mer skrämde den upp henne; lagd tillsammans med andra småsaker, antog den allt större proportioner. Hon började blifva rädd för att han skulle växa ifrån henne, att lifvet snart skulle göra afbräck i denna lyckliga förtrolighet. Hon kände ibland med en tryckande ångest, att det kostade henne allt större ansträngning att hålla jämna steg med honom, kände att hon saknade hans ungdoms friska, otämnda kraft till utveckling och tillegnande. Hon tyckte att hon alltid var ett litet steg efter, och detta lilla steg kunde hon icke vinna igen, det förstorades tvärt om allt mer och mer.

Så, med hans femtonde år, inträdde en ny skiftning i deras förhållande, i det hon för honom icke längre var endast vän och moder, utan äfven kvinna, då hos honom vaknade nya föreställningar och tankar, som han skyggade tillbaka för att anförtro henne, därför att hon var kvinna, medan hon på samma gång som moder var utestängd från de drömmar, den längtan, den undran och det intresse, som allt mera medvetet sökte sitt mål i kvinnan.

Vid sjutton år lämnade han för första gången hemmet på en längre tid. Då hon återsåg honom efter ett halft år, förstod hon att han för alltid lämnat henne bakom sig. Hon hade stått stilla

där han släppte henne, medan han på egen hand sprungit med stormsteg framåt. De kunde nu icke längre gå tillsamman, hon skulle nu blott äga honom de korta stunder, då han trött satte sig ned vid vägen för att hvila. Och obevekligt, steg för steg skulle lifvet föra dem längre från hvarandra.

Men han hade så helt uppfyllt hennes lif, att det tomrum, han lämnade efter sig, af intet kunde fyllas. Hon hade varit moder, det hade varit hennes lycka, hennes uppgift, innehållet af hela hennes lif, det hade hon varit frivilligt och af kärlek, allt annat blott af vana och af plikt; nu, då denna uppgift var fylld, då han icke längre behöfde henne, syntes henne lifvet meningslöst och innehållslöst. Hon lefde visserligen ungefär som förut, af vana och af plikt, hennes dagar gingo upptagna af dagens tankar och dagens bestyr, men hennes kärlek tillhörde nu som förut denne son, hvars lif slitits loss från hennes och gick sin egen bana, som hon beundrade utan att längre förstå, och ständigt tänkte på utan att längre känna. Och hon drömde om att det kanske skulle komma en dag, då han åter behöfde henne, då han skulle söka hos henne hvad han icke fann hos någon annan, och som i forna dagar komma och lägga sitt hufvud i hennes knä och åter vara hennes, endast hennes.

5.

Bjill Sätmaskog hörde en tämligen vidsträckt fruktträdgård, i hvars midt själfva byggnaden låg. Den hade fått stå orörd med sina gamla, mossslupna träd, sina med vildblommor fyllda gräsmattor och igenvuxna gångar; endast närmast själfva byggnaden hade Bode gjort några nya anläggningar med rabatter och bladgrupper. Han hade själf lagt hand därvid och blifvit så intresserad, att han nu icke hade tanke för annat än sina trädgårdsmästarbestyr.

Här var han nu på aftonen af den första solskensdagen sysselsatt med att sätta ut blomplantor. Jorden var ännu fuktig af regnet men varm af dagens sol, den mjuka myllan slöt sig fast och tätt om de späda rötterna, och gubben njöt af sitt arbete, af den varma jorddoften och den milda kvällsolen, som värmdde hans rygg.

Han hade varit sysselsatt med sitt arbete bortåt en halftimme, då han hörde en vagn stanna utanför grinden. Missnöjd böjde han sig djupare ned öfver rabatten, besluten att ej låta störa sig.

Det var fru Wilde, Henrik Wilde och Kristian Bode, som kommo på besök. Han såg knappt upp, då de kommo fram till honom, mumlade ett kort god afton och glömde till och med bort att hälsa särskildt på Henrik, som han annars hade en viss förkärlek för och som han icke sett sedan hustruns begrafning.

De stannade och betraktade hans arbete. Då Kristian Bode stått en stund och sett på, sade han:

»Det måtte bestämdt vara ganska roligt det där?»

Den gamle såg en smula oroligt upp på honom och mumlade någonting om, att det var roligt för den som var road af det.

»Vänta, skall jag hjälpa dig!» sade Kristian Bode plötsligt, tog af sig manschetterna, bredde ut sin näsduk på marken, lade sig på knä på den och började sätta ned de utlagda plantorna i jorden utan att lyssna till gubbens ifriga protester. Det gick med en snabbhet och färdighet, som skulle gjort heder åt en gammal erfaren trädgårdsmästare, men gubben var dock allt annat än nöjd med hjälpen; han sneglade oroligt på sina plantor och var så upptagen af att hålla ett vaksamt öga på sonen, att han själf bar sig alldeles bakvänt åt.

Nu kom Elsa springande ut ur huset, och strax efter henne kom äfven Agnes.

Hon var klädd i en ljus sommarklädning. Det tjocka, mörka håret hängde i en dubbelvikt fläta ned på ryggen. Hon höll hatten i hand, och som solen föll rätt i ansiktet på henne, kisade hon något med ögonen. Henrik som betraktade henne med ett visst intresse, alstradt af hvad han på förmiddagen hört om henne, blef förvånad öfver att hon såg så ung ut; han hade föreställt sig henne äldre. Detta intryck af ungdom var så starkt, att han i första ögonblicket icke alls hade någon uppfattning af, huruvida hon var vacker eller icke.

Då modern presenterade honom, såg hon på honom med en ifrig, intresserad blick, som ingaf honom en känsla af välbehag, och räckte honom sin hand med en bestämd, kraftig tryckning.

»Fröken, se då hit, fröken!» ropade Kristian Bode, »hur tar jag mig ut som trädgårdsmästare?»

Hon såg kritiskt på honom.

»Åjo, inte så illa! Litet för petig kanhända.»

»Petig!» utbrast han med komisk förtrytelse. »Ja, det här är också ett petgöra, jag kan verkligen inte utveckla min kraft mera än hvad jag gör.»

Hon skrattade, men kom i detsamma att se på gamle Bode och sade allvarligt:

»Men hvad säger morfar? Morfar vill visst helst vara ensam om det där.»

Hon kallade honom för morfar liksom Elsa. Gubben mumlade halfhögt någonting för sig själf.

Kristian Bode kastade bort plantan, som han höll i handen, och betraktade missnöjd sina jordiga händer.

»Ja, det blir för resten ganska enformigt i längden,» sade han, och då de andra på Agnes' förslag gingo bort till bersåen, ropade han på Elsa för att hon skulle visa honom hvar han kunde få tvätta sig, narrande henne att skrika genom att låtsa som han ville nypa henne i näsan med sina smutsiga fingrar.

Bersåen låg på baksidan af huset. Den bildades af fyra stora lindar, de enda som funnos på gården; mellan dem hade man planterat syrener och ett par jasminer, som fyllde den ljumma kvällsluften med starka dofter. Utsikten var här en helt annan än på andra sidan, där löfskogen gick med ljust skiftande vågor ända bort till horisonten. Det var endast en kvarts mil ned till saltsjöstranden, och marken, som sluttade nedåt var bevuxen af en tät barrskog, hvars mörka grönska nu stod nästan svart mot aftonhimmelen. Mellan de närmaste trädens toppar såg man vattnets höga, blå horisont.

Fru Wilde talade med Agnes om brodern och om den märkvärdiga förändring till det bättre, som han på en kort tid undergått. Hon instämde med ett gladt, lugnt leende, utan att söka undandraga sig det beröm, som framskymtade under fru Wildes ord, men också utan att upptaga det

med något i ögonen fallande välbehag. Hon tycktes känna med sig att hon varit till nytta och vara glad däröfver.

Henrik kände det goda intryck, han från början fått af henne, allt mera förstärkas, och det var honom icke obehagligt att hon då och då kastade en snabb, forskande blick på hans ansikte.

Efter en stund kom Kristian Bode till dem, slog sig genast ned bredvid Agnes och började på sitt älskvärda och lediga sätt att föra en konversation, utan att låta sig störa af hennes i början något stela och afvisande hållning. Sedan han narrat henne att skratta ett par gånger, föreföll det som om han alldeles lyckats utplåna den sedan morgonen rådande misstämningen, och hon drogs med af hans munterhet.

Henrik satt en stund och hörde på, endast med ett och annat ord deltagande i samtalet, men reste sig så och gick tillbaka till morbrodern.

Han fann denne i färd med att sätta om alla de plantor, som sonen satt ned.

»Hvarför sätter morbror om plantorna,» frågade han, »fara de inte illa af det?»

Gubben såg först ut som om han blifvit öfverraskad under begående af något olofligt, men svarade så:

»Jag skall säga dig, att jag tror att plantorna trifs inte, om de inte bli nedsatta af vänliga händer. Ja ja, du skrattar väl åt det du och tycker att det bara är dumt skrock.

Han hade emellertid slutat, reste sig upp och betraktade belåten sitt verk.

»Blir du inte trött i ryggen?» frågade Henrik-

»Håhå, jag är väl inte så lastgammal heller!» svarade gubben med en skarp blick på honom. Alltsedan han börjat på med sina trädgårds-mästarbestyr, tyckte han icke om att höra några hänsyftningar på sin ålder.

»Det är för resten en skön trötthet!» fortsatte han, i det han rätade upp den krökta ryggen. »Ja, en skön trötthet! Och ett präktigt väder är det, skall jag säga dig, ett präktigt väder! Så det växer, så det växer!»

Han gnuggade händerna och såg sig omkring med en eröfrares stolta, besittningstagande blick. En svag aftonbris, som blåst upp mot solnedgången, kom fruktträdens grenar att sakta röra sig, och från de täta blomklasarnas drifvor föllo bladen som stora, hvita flingor. Luften var så genomskinligt strålande klar, som den endast kan vara en vacker vårkväll och fylld af ett kvitter som var likt ett strålande ljud. Den gamle tog af sig hatten, strök sig öfver pannan och andades djupt. Några hvita blomblad föllo på hans hufvud och fastnade i hans hvita hår.

»Ja,» sade han sakta, »detta är . . .»

Hans läppar rörde sig, men Henrik kunde icke uppfatta ordet. Han betraktade morbrodern med förvåning. Redan då han kom hade det förefallit honom som om denne förändrat sig på något sätt, och nu blef detta intryck starkare.

Det hade kommit en nästan ungdomlig glans i blicken och en underklang i rösten, som förut icke funnits där.

»Hvad är det?» frågade han.

Men den gamle svarade honom icke, upptagen af en ny tanke. Han såg sig omkring, stack sin arm under hans och sade i hemlighetsfull ton:

»Kom med, ska du få se på något!»

Han drog honom med sig bort till ett hörn af trädgården och stannade framför ett land, fullsatt med små, nyplanterade buskar.

»Ser du,» sade han med tindrande ögon, »här har jag mina rosor.»

Det var verkligen ett helt land med rosor, från de högresta stamrosorna till de små, som trycka sig tätt till jorden med ranklika grenar. De flesta hade ännu icke hunnit veckla ut sina blad, endast en stamros bar en tidig mörkröd knopp.

»Du kan ännu inte göra dig ett begrepp om hur det här kommer att taga sig ut,» sade Bode, »men du skall få se, du skall få se! Jag kom på den här idén en dag, då jag gick här förbi, det var som jag på en gång såg det framför mig. Rosor, bara rosor, inte en och en, utan ett helt snår, en liten skog af rosor, alla färger, alla nyanser om hvarandra. En skog, förstår du, en skog af rosor!» Han gjorde en åtbörd, som om han tänkt sig en jätteskog af jätterosor. — »Och en doft så stark, att man stannade betagen

och undrade om man kommit in i prinsessan Törnros' trädgård. Vänta bara, låt mig hållas, skall du få se, låt mig bara hållas.»

Han gnuggade händerna och skrattade. Det var ett skratt, som Henrik aldrig förr hört hos honom.

»Det har inte kostat mig litet, må du tro,» fortsatte gubben, »men det är ju den enda lyx, som jag numera består mig. Och hvad för en lyx sedan, en lyx af lif, af sköna, lefvande rosor! Kan det kallas för lyx det, — hvad, är det lyx det?» utbrast han utfordrande.

Henrik skakade på hufvudet och gubben lugnade sig åter. Han försjönk i tankar och sade efter en stund, halfhögt, som för sig själf:

»Ja, detta är lyckan.»

Han mötte Henriks frågande blick och nickade nästan högtidligt, i det han fortsatte:

»Detta är lyckan, säger jag dig! Och att tänka sig att jag i sjuttio år gått utan en aning därom, för att nu, när det kanske börjar att lida mot slutet, finna den som af en slump. Gått och samlat allt möjligt skräp, ja, — skräp, säger jag,» hans röst fick ett harmfult uttryck, som tydde på att han ännu icke tröstat sig öfver förlusten af detta skräp, »och trott att jag varit lycklig med det och så inte haft en aning om hvad som verkligen är lycka. För det här är lyckan, ser du, den enda verkliga lycka som finnes.»

Han log plötsligt åt en tanke.

»Lyckan,» fortsatte han, »vill du tro mig, jag har den här i fickan.» Han tog upp ett fröpaket ur fickan och höll framför honom. »Den ligger i det här lilla paketet. Ser du, här ligga hundrade växter i frö, — det är mina barn det här, och de skola endast bereda mig glädje. Jag behöfver bara lägga ner dem i jorden, och så skola de växa upp och blifva stora och gå i blom och dofta. Det låter så enkelt och vanligt det där, men det är något alldeles underbart, det är lyckan, säger jag dig, den verkliga lyckan.»

»Och hvem kan taga den ifrån mig,» fortsatte han häftigare, »hvem kan hindra mig från att njuta den! Det är inga konst saker, det här, som skola uppvägas med guld, det har intet värde annat än för den som älskar det. Man kan drifva ut mig härifrån, det är sant, men alltid finns det väl någon jordtorfva till öfverlopps, jag kan gå ut på vägarna och så mina frön och jag vill se hvem som kan hindra mig därifrån; jag tar ju intet ifrån någon, det är ju skaparens ärenden jag går.»

Han såg hotande på Henrik, märkte så själf, att han hetsat upp sig och tystnade. Han tog åter Henrik under armen och aflägsnade sig därifrån, men vände så plötsligt om och skar af den halfutslagna knoppen.

»Det skall ingen få röra de här rosorna sedan, de skola få blomma i fred. Men den här skall Agnes ha, det är inte mer än rätt att hon får förstlingen.»

»Hvem? Fröken Linder?» frågade Henrik.
Gubben nickade.

»Ja, för det var hon som öppnade ögonen på mig och visade mig hvar lyckan fanns. Därför skall hon få den första rosen.»

»Jaså, var det hon?» upprepade Henrik tankfullt.

»Ja, det var hon. Är det inte underligt, — här kommer en flicka, som jag nästan glömt bort, och tack vare henne, finner jag nu lyckan — vid sjuttio år! Sjuttio år, ja!» tillade han med en suck.

»Och då du var ung, morbror, och i din krafts dagar? Har du glömt . . .» han såg upp på morbrodern och tystnade.

Den gamles ansikte sammandrog sig som under en smärta, och han skakade bistert på hufvudet.

»Fåfänglighet!» mumlade han med sammanbitna tänder.

»Säg mig, hur gammal är fröken Linder?» frågade Henrik för att vända hans tankar på annat.

»Tjugutre år,» svarade gubben tankspridd.

»Tjugutre år!» upprepade Henrik. »Och så ung!» tillade han för sig själf.

»Ja, så ung,» sade gubben, fullföljande sin egen tankegång. »Hon har ännu många år hon, många somrar framför sig, — ja, många somrar! Men nu skall du se min drifbänk,» afbröt han sig med nyväckt ifver, drog Henrik med sig till

ett annat hörn af trädgården och började åter visa och förklara.

Henrik fogade sig i sitt öde och lät morbrodern hållas. Men medan han gick där och med ett något skeptiskt leende lyssnade till den gamle, som trodde sig hafva funnit lyckan vid sjuttio år, smög sig så småningom öfver honom en känsla af tomhet i den vackra vårkvällen.

Efter en stund kom Elsa med en hälsning från fru Wilde, att de skulle fara igen.

Under hemfärden var Kristian Bode vid ett utmärkt humör och pratade hela tiden. Då hans blick mötte Henriks fick den ett försmädligt uttryck. Denne hörde i början på honom med något starkare missnöje än vanligt, men de försmädliga blickarna hade den verkan på honom, att han blef likgiltig igen; han slog bort det med ett: »gärna för mig!» och tänkte på något annat.

6.

Under de följande dagarna var Kristian Bode så godt som alldeles osynlig, gick ut tidigt på morgonen med bössa och hund och kom icke hem förrän till middagen, ofta utan att hafva skjutit något. I sällskap satt han tyst och fåordig och gaf undvikande svar på alla frågor, under det han annars brukade vara hänsynslöst uppriktig i fråga om sina egna angelägenheter.

Så förgick en vecka. Då tillkännagaf han plötsligt en morgon att han skulle resa dagen därpå. Med anledning däraf gaf doktor Wilde, som aldrig försummade något tillfälle att se folk hos sig, en afskedsmiddag för honom, till hvilken voro bjudna gamle Bode, Agnes och ett tiotal badgäster.

Under middagen visade han sig åter som den han vanligen brukade vara, men Henrik lade

märke till att han icke en enda gång hänvände sig till fröken Linder, och att hon icke instämde i de andras skratt, när han hade sagt något roligt.

Efter middagen och sedan kaffet blifvit drucket gingo herrarne in i rökrummet. Doktor Wilde, som kommit i sitt bästa humör, tog svågern af-sides i ett hörn och började »tala affärer» med honom. I sin belåtenhet öfver att han ändtligen lyckats hjälpa gubben, kunde han nämligen icke afhålla sig från att taga ut en liten ränta på sin välgärning, bestående i en för öfrigt mycket godmodig drift med denne i hans egenskap af arrendator.

Med betänksam min och en förstulen blinkning till de andra hörde han sig för hur det såg ut med skörden, låtsades vara orolig för att han icke skulle få ut sin rätt och skrattade invärtes åt gubbens svar, som förrådde en fullkomlig obekantskap med ämnet. Bode blef alltid nervös och orolig, när doktorn kom in på det kapitlet; han anade att det låg något under denna historia med arrendet, men det sista året hade brutit hans själfkänsla så pass att han hellre blundade än försökte få klarhet i saken; han slog sig till ro och sökte ett slags själfupprättelse i tanken på sina blommor.

Då han suttit en liten stund, steg han upp och lämnade rummet under förevändning att han hade något att tala med trädgårdsmästaren om. Då han var borta, gick doktor Wilde ett par slag i rummet, skrattade och gnuggade händerna

Han skulle blifvit högst öfverraskad om någon sagt honom att han visat brist på finkänslighet.

Kristian Bode fick vid cigarren åter ett anfall af tystlåtenhet. När han någon gång mötte Henriks iakttagande blick, såg han hastigt bort med en min af obehag.

Men vid ett tillfälle, då denne befann sig något afsides från de andra herrarne, gick Kristian Bode fram till honom, slog honom på axeln och sade:

»Du skulle gå in till damerna du!»

»Hvarför det?» svarade Henrik kort och flyttade sig så att den andres hand föll ned från hans axel.

Kristian Bode skrattade och såg på honom med en hånfull glimt i de blekblå ögonen.

»Är du verkligen en sådan oförbätterlig stoiker, att du går förbi en skatt utan att ens göra ett försök att bli egare till den?»

»Hvad menar du?» frågade Henrik kallt.

Det var ett uttryck i Kristian Bodes ögon, som ovillkorligen smittade honom. De sågo skarpt på hvarandra med en blandning af fiendskap och gemenskap, något af den egendomliga, sammansatta känsla som förenar två rivaler.

»Se så, gå du och försök din lycka!» sade Kristian Bode. »För tusan, människan lefver icke bara af teorier heller!»

Henrik blef plötsligt medveten om uttrycket i sin blick och flyttade hastigt bort den. På samma gång förbittrad och förvånad öfver att

han icke kunnat bibehålla sin kallblodighet, mumlade han:

»Du är...»

Kristian Bode skrattade försmädligt.

»Nå, hvad är jag, säg ut, det skulle vara roligt att veta?»

Henrik vände honom ryggen och gick ifrån honom. — — —

Senare på kvällen sjöngo doktorn och Kristian Bode gluntar. Doktorn hade under sin studietid varit känd som en mycket framstående gluntsångare. Han hade en stark, fyllig bas och förstod att inlägga det rätta humöret i dessa sånger, som troget afspeglade hans egen ungdomstid. Han blef allt mera upplifvad under sången, förlorade så småningom alldeles den myndiga, något affärsmässiga prägel, som annars tydligt sken igenom godmodigheten, och det var åter studenten som stod där med tummen i armhålet, betraktande världen genom ett punschglas.

Kristian Bode sjöng andra stämman med en vek, beslöjad baryton och ackompanjerade på piano.

Henrik Wilde hade satt sig i närheten af Agnes, något bakom henne, så att han såg hennes ansikte i half profil. Han kunde därför, utan att hon märkte det, ostördt betrakta henne. Först gled hans blickar endast tillfälligtvis förbi henne, men så småningom fängslades de och gjorde sig förtrogna med drag för drag, pannans låga, men kraftiga hvälfning med sitt rena, som af en

mästares säkra hand uppdragna hårfäste, kindens mjuka, ungdomliga linie, som blef nästan något för fyllig under hakan, men åter smidig utefter den böjda halsen, det rodnande örat, håret som krusade sig bakom det. Så vände hon ansiktet något, så att munnen blef synlig, och han upptäckte då hvad det var som gaf den dess egenomliga behag. Det var att den korta, nästan raka linie läpparna bildade med hvarandra slutade i mungiporna i ett fint veck, som gled bort som i en skuggning. Detta förlänade ansiktets annars rätt bestämda karakter ett vekt, mycket känsligt uttryck.

Nu tystnade sången, och hon vände ansiktet helt emot honom, liksom väntande, att han skulle tilltala henne. I detsamma funnos de detaljer, som han nyss haft öga för, icke längre till för honom; han såg blott ett ansikte, som nästan lyste af uppriktighet och ett ungdomligt, till och med barnsligt intresse.

Hvad är ni egentligen för en människa? frågade hennes blick, och Henrik erfor ett för honom ovanligt begär att förtro sig.

»Tycker ni om gluntarna?» frågade han.

»Ja,» svarade hon, »min far var så förtjust i dem.»

»Jaså, ja, han tillhörde ju också den generationen.»

»Behöfver man då tillhöra någon viss generation för att tycka om dem?»

»Ja, på sätt och vis, tror jag,» svarade Henrik, som fann sig helt intresserad, kanske icke så mycket af ämnet som af samtalet. »Ert svar var just ganska betecknande.»

»Mitt svar! Hur så?» Hon knep eftertänksamt ihop ögonen.

»Jo, ni tycker om dem i andra hand, därför att er far var så förtjust i dem. Men de ha troligen inte direkt gjort något djupare intryck på er.»

»Jo, jag tycker att de äro mycket vackra.»

»Ja visst, vackra, det tycker jag också, men jag menar, att de anslå icke alls samma strängar hos oss som hos våra fäder. Vi ha kommit ifrån det där.»

»Från hvad? Menar ni från — glädjen?» sade hon sakta, litet rädd för att låta affekterad.

Henrik såg på henne och smålog.

»Nåja, om ni så vill — från det slags glädje. Och det tror jag icke vi skola sörja öfver. Tänk litet efter, fröken, — hvad hade den där glädjen egentligen för betydelse för dem, hvad spelade den för roll i deras lif? De lade bort den med studentmössan.»

»Hur kan er far då ännu sjunga de där sångerna så som han gör?»

»Därför att han nu för tillfället tagit på sig studentmössan igen. Tala med honom i morgon, då han kastat den tillbaka i skräpvrån, och ni skall få se om inte hela glädjen satt — i mössan.»

Hon såg på honom, spörjande och förvånad. Han fortsatte, utan att märka hennes blick.

»Och det egendomliga och som talar för min sats, fast det i första ögonblicket kan synas motsäga den, är, att af allt hvad min far var i sin ungdom, och han var då det mesta af hvad den tidens ungdom var, han bara har kvar det — att han kan sjunga gluntarna.»

Hennes blick hade, från att vara förvånad, plötsligt blifvit vred, och hon afbröt honom häftigt:

»Hur kan ni tala så om er far?»

Henrik såg öfverraskad på henne, — hennes läppar darrade. Lydande ögonblickets ingifvelse, böjde han sig fram mot henne och sade sakta:

»Förlåt mig!»

Hon rodnade och såg hastigt bort. Efter en stund vände hon åter ansiktet emot honom och sökte göra sin blick stadig.

»Det är er far, ni skulle bedja om förlåtelse!» sade hon.

Henrik rätade upp sig något och svarade:

»Nej, jag ber den om förlåtelse, som jag sårat, och det är ni, icke min far.»

Hon såg åter igen spörjande på honom och satt tyst en lång stund.

De hade nu slutat med sången, men Kristian Bode satt kvar vid pianot och fantiserade öfver några melodier af Schumann, som var hans älskingskompositör. Utan att vara någon vidare skicklig pianist var han i hög grad musikalisk, och denna kväll spelade han särskildt vackert. De tungsinta melodierna fingo under hans händer ett gripande uttryck.

»Så vackert!» sade Agnes och såg upp med fuktiga blickar, då han slutat. »Jag trodde aldrig att han kunde spela så vackert.»

»Jag har heller aldrig hört honom spela så som i kväll,» svarade Henrik och såg forskande på henne.

Men hon mötte obesväradt han blick och intet förrådde att hon förstod den dolda hänsyftningen under hans ord.

I detsamma kommo några andra fram till dem och deras samtal blef afbrutet. — — —

Då gästerna hade brutit upp, tände Henrik en cigarr och gick ut för att gå ett slag. Han hade icke hunnit långt, då han hörde någon ropa bakom sig. Han vände sig om och försökte icke ens dölja sitt missnöje, då han fick se, att det var Kristian Bode.

»Om du tillåter, så gör jag dig sällskap,» sade denne, då han hunnit upp honom. »Vill du låna mig litet eld?» fortsatte han.

Henrik räckte honom tyst sin cigarr, och de fortsatte tillsammans utåt landsvägen, med Hej framför sig.

Kvällen var ljus och glad med varm vind och milda dofter. Ännu var det lif och rörelse i gräset på marken, i buskar och träd, men alla ljud, vindens susande, fåglarnas kvitter och syrornas sissande tycktes förebåda tystnaden, vårnattens korta, af lif pulserande tystnad. Skymningen låg genomskinlig öfver nejden, beslöjade dess drag men lät ana det leende, som hvilade

öfver den, ett leende, mystiskt och lockande som en beslöjad kvinnas.

Då de hade gått en stund, kände Henrik, hur Kristian Bode stack sin arm under hans, men hastigt drog den tillbaka igen. Han såg förvånad på honom, men han gick med nedlutadt hufvud och såg icke upp. Det vackra ansiktet bar en prägel af trötthet, af obotlig leda, som ovillkorligt ingaf Henrik medlidande.

»Jag skall säga dig hvad jag är,» sade Kristian Bode så helt tvärt med en torr stämma, som gaf intryck af ett ovanligt allvar. »Jag är en karikatyr af en bra människa.»

»Ja, tänk litet på saken,» fortsatte han efter en stund, då Henrik icke svarade någonting, »tänk på den utan att taga din motvilja mot mig med i beräkningen, om du kan det, och du skall inse, att jag har rätt. Jag menar att jag har många goda egenskaper, många ganska sällsynta egenskaper, — jag kan säga det utan skryt, för det gör mig dess värre ingen glädje, — men hvad är det som fattas mig och som gör att finkänsliga människor finna mig obehaglig och de grotkorniga skratta åt mig? Jag har gått och grubblat på det någon gång, för det känns allt underligt ibland,» skrattade han till och fortsatte så med sin allvarliga röst. »Men jag tror att jag så småningom kommit under fund med det. Det är just detsamma, som fattas i karikatyren och hvars frånvaro gör den till en karikatyr, harmoni kunna vi ju kalla det, det som samman-

håller och förenar. Mina goda egenskaper stå och räcka lång näsa åt hvarandra och göra bocksprång i luften för att falla ner på alla fyra.»

»Skämta inte med det där!» sade Henrik. »Det är mera sanning i det än hvad du själf kanske tror.»

»Jag hör du säger det. Men hvad skall en karikatyr göra om icke skämta, det är ju dess uppgift!»

»Åh min gud, hvad det är sorgligt!» utbrast han plötsligt med gråt i stämman.

Henrik närmade sig honom, men sade fortfarande ingenting.

Kristian Bode gick också en stund tyst och fortsatte så med återvunnen makt öfver stämman.

»Det fins ju icke någon mening i någonting, absolut ingen mening! Hvad är det för en underlig komedi alltsamman? Ja, man inbillar sig att det finns en mening, om man icke bryr sig om att söka någon, om man icke ser längre bort än till morgondagen; jag skall lefva i dag för att kunna lefva i morgon, så ungefär låter den. Men se litet längre bort, försök att finna en mening som icke blott är för stunden! Jo tack, då står du där vackert! Jag fick en gång den där lusten, jag, att söka efter en mening, och det knäckte mig, så att se'n dess är jag som ett redlöst vrak. Ja, du tror det kanske inte om mig, men det är sant i alla fall. Det var ett år — nåja, låt oss inte tala om det — man trodde att jag var kär, att jag upptogs af en häftig

passion, du har väl kanske hört att man skämtat med mig därom? Nåja, skämtet var inte så malplaceradt, jag hade verkligen en passion, kan du gissa för hvem, — för sanningen, min vän, jag led af en olycklig kärlek till sanningen. Jag ville lösa lifvets gåta, — heter det inte så? Jag ville ransaka universum, få tag på tråden som leder fram genom världslabyrinten. Och jag tänkte och grubblade, jag läste och forskade, och så fann jag mig till slut stående framför den enda lösningen, som var möjlig, som bar visshetens oförnekliga prägel. Det finns helt enkelt ingen mening! Det låter ju mycket enkelt, men — men, som sagdt, det knäckte mig. Det var som att svikas af den man älskar, ty jag älskade sanningen, eller trodde det åtminstone, men då mina ögon sänkte sig i hennes, mötte de en kall, främmande blick, som hade intet gemensamt med min längtan, som stirrade på mig med likgiltighetens grymhet. Och den blicken förföljer mig sedan dess, den har smittat mig, så att jag blott kan se med den. Jag är sjuk af den och kan aldrig bli frisk igen.»

»Jag skall säga dig en sak,» fortsatte han i en låg, hemlighetsfull ton, »jag tror icke på någonting, jag kan icke tro, det är en känsla som jag blifvit fullkomligt oförmögen till.»

»Öfverdrifver du nu inte!» sade Henrik Wilde och såg på honom. »Hvad vill det säga att icke tro på någonting, är det ens möjligt?»

»Jo jo men, det fins de, för hvilka det är möjligt!» svarade Kristian Bode med ett slags skryt midt i sin uppriktiga smärta. »Och det är egentligen en ganska storartad egenskap, fast den ty värr tycks vara alltför god för denna världen, och liksom en alltför stor lycka verkar som sin motsats. Det är egentligen ett begär att aldrig stanna på halfva vägen utan alltid taga steget fullt ut. Ty hvad är egentligen hemligheten med alla de vackra system, alla de storartade tankebyggnader, som våra så kallade stora andar roat sig med att resa upp, och som vi andra stackare stå och stirra på, tills vi få ondt i nacken af den obekväma ställningen. Åh strunt, jag känner dem jag, jag har nagelfarit dem och kommit hemligheten på spåren. Det är densamma för dem alla, en liten sats, som i korthet lyder så här: hit, men icke längre! Den satsen är det på hvilken de alla stötta sig och utan hvilken de ramla som korthus. Ja, man skulle kunna säga, att det högsta som människotanken någonsin åstadkommit är att sätta gränser för sig själf. Spörj alla världens vise, ansätt dem bara ordentligt och låt icke nöja dig med tomma undanflykter, och det sista ord du kan pressa af dem, skall blifva ett förtviflans rop i deras trångmål: hit, men icke längre! Men, min bästa herr vise, stanna icke vid den där gränsen som du själf har uppritat, därför att du kände marken svikta under dina fötter, drag ännu en konsekvens af ditt vackra tankearbete, tag ännu ett aldrig

så litet steg till, och du skall falla ned i det stora mörkret och mista både sans och vett. Det där lilla steget är det som jag alltid känner en omotståndlig frestelse att taga, jag skulle nästan vilja kalla det en djäfvulsk frestelse, och för hvar gång faller jag ohjälpligt, utan möjlighet att få fotfäste. Det är det jag menar med att jag icke tror på någonting, — jag vet att alltid, på hvilken väg jag än befinner mig, har jag alltid den där afgrunden, det där tomrummet framför mig, och går jag bara vägen till slut, så . . . Och jag måste gå den till slut, afgrunden drar mig till sig, omotståndligt, jag kan icke stanna förr än jag är där.»

»Skulle det icke möjligen bero på att det där tomrummet, som du talar om, egentligen finnes inom dig själf?» sade Henrik Wilde med en allvarlig ton, som förtog yttrandet hvarje karakter af elakhet.

Kristian Bode tycktes icke heller uppfatta det så. Bitterheten, den undertryckta smärtan i hans röst hade, medan han talade, så småningom öfvergått till en lugnt resonerande ton, och den bibehöll han äfven nu, då han svarade:

»Åh ja, den tanken är icke heller alldeles ny för mig. Men om också så vore, hvad bevisar det?»

»Det bevisar, att din uppfattning icke endast är väl subjektiv, för det kan kanske icke undvikas, utan väl mycket en stämningssak. Du gör alldeles detsamma som du klandrar hos de

andra, du sätter din egen tomhet som gräns. Och känner du den icke tillfälligtvis starkare i kväll än vanligt,» fortsatte han och såg plötsligt skarpt på Kristian Bode.

Denne mötte blicken med ett försmädligt leende. Han hade nu nästan alldeles återfått sitt sedvanliga sätt.

»Nej, nej, låt oss hålla oss kvar i teoriernas rena atmosfär! Om du med ditt inkast menar att jag icke kommit lifvet närmare in på lifvet än någon annan, så ger jag dig alltför gärna rätt, ty hvad jag påstår är just det, att om lifvet har någon mening, hvilket i parentes sagdt alls icke är nödvändigt, så är det en sådan som är oförenlig med allt vårt tänkande. Det är den omedvetna kraftens mening, om man kan tala om något sådant.»

»Nå, men ditt medvetna tänkande då, hvarifrån kommer det, tillhör det icke också lifvet?» frågade Henrik Wilde, plötsligt fattad af ett begär att disputeras, som för en stund sedan varit alldeles främmande för honom.

Kristian Bode skrattade.

»Aha, det skulle vara en mycket skarpsinnig anmärkning det där. Ja, jag medger att det är en liten hake, men den skulle väl möjligen också kunna bortförklaras.»

Han såg på Henrik Wilde och fortsatte allt retligare:

»Jag har för resten icke utgifvit mig för den som sitter inne med sanningen. Allt hvad jag

vet är att jag icke vet någonting alls. Ja, det där har en annan sagt förut, det vet jag också, och jag utger det icke heller för mitt eget. Summan af saken är den, att jag till min olycka en gång kommit att se ned i det stora mörkret, och sen dess lider jag af svindel. Men det blir torrt det här i längden! Assez causé, låt oss nu gå hem och lägga oss!»

De vände om och gingo hemåt under en tystnad, som gömde på en känsla af fiendskap, båda upptagna af samma tanke, som ingendera ville ge ord åt, men utan förmåga att kunna tala om något annat.

Äfven rundt omkring dem hade tystnaden nu fått makt och bredde ut sig öfver nejden i fridfull ro, lika oberörd af denna bekännelse som hafvet, när det sluter sig öfver ett nödrop.

De hade redan kommit in i allén, som förde förbi badinrättningen och fram till doktors villa, då Kristian Bodé åter bröt tystnaden.

»Nåja,» sade han, liksom avslutande en tyst tankegång, »jag kan då också lika gärna berätta dig det, det kan icke göra saken sämre för mig.»

»Hvad skall du berätta för mig?» frågade Henrik Wilde med rynkad panna och ett obehagligt medvetande om att hans röst icke var så likgiltig, som han önskade.

»Det som du så gärna vill veta, — hvad det är som passerat mellan mig och fröken Linder.»

»Behåll dina hemligheter för dig själf,» svarade Henrik Wilde kort, »mig intressera de inte.»

»Inte det! Nå, då ska' jag berätta det ändå, jag är nu en gång vid ett uppriktigt humör i kväll, och du kan ju ta' det som en ringa veder-gällning för att du så tåligt hört på mitt prat. Jag är inte så dålig heller att jag inte vill göra en medmänniska en tjänst, när det inte kostar mig mera än en smula förödmjukelse.»

Henrik Wilde såg på honom, men kunde icke komma på det klara med om hans ansikte uttryckte ödmjukhet eller försmädlighet, kanske båda delarna. Själf slets han mellan begäret att gå ifrån honom och viljan att stanna för att bevisa sin likgiltighet. Alltsamman var honom ytterst plågsamt.

»Hela historien är den,» fortsatte Kristian Bode, »att jag började blifva en smula betagen i henne, på lek egentligen, för att ha något att göra, och jag tror nog, att jag intresserade henne till en tid, — hon blir mycket lätt intresserad, så det är ingenting för mig att skryta af. Men så, — nå för att vara riktigt uppriktig, så blef det så småningom allvar för mig, men då hade hon redan fått missaktning för mig, alldeles ohjälpligt, — hon tyckte synd om mig, förstår du.» Det ryckte till i hans ansikte. »Det är alltsamman, du behöfver aldrig ett ögonblick spilla en tanke på mig.»

Han hade börjat i en lätt ton, men mot slutet kom det nästan frampressadt, och hans blick, som först varit stadig och gäckande, vek så småningom undan. Nu vände han sig hastigt bort och sade med uttryckslös stämma:

»Ja, adjö nu, jag reser med första tåget i morgon bittida. Lycka till!»

Han gick raskt därifrån, i det han hvisslade på Hej.

Henrik Wilde stod kvar, tämligen förödmjukad af hvad som passerat. Men med förödmjukelsen blandade sig äfven en viss lättnad. Han kastade först häftigt bort cigarren i det han mumlade: dumheter! men tände en liten stund därefter en ny och satte sig på en bänk för att njuta af den vackra natten.

»Ingen mening, — har lifvet ingen mening? Åh jo, kanske ändå!» tänkte han med ett ofrivilligt leende.

7.

Midigt den följande morgonen vaknade Henrik Wilde med denna beklämning, som följer på en plågsam dröm. Ja, han hade drömt något, men hvad? Intrycket var ännu starkt, men själfva drömmen redan halft förflyktigad. Genom en hastig koncentring af sina tankar, lyckades han dock åter framkalla den för sitt minne, om också dunkelt och fragmentariskt.

Han hade befunnit sig på en bred, folkrik gata. Stora, hvita snöflingor, större än han någonsin sett i verkligheten, dalade ned genom luften, men på marken var en djup modd, sudlad af människofötter, så smutsig att han endast med vedervilja satte sina fötter i den. En tät människomassa strömmade förbi honom, alla i motsatt riktning mot den han skulle fram, och han kunde endast med möda, steg för steg, bana sig väg. Människomassan blef allt tätare, och i samma

mån växte hans ifver att komma fram, den växte till en sådan hejdlös ångest, som griper en i drömmen, då man vet att man måste utföra något, hvarpå lif och död synes bero, men icke kan det, är bunden, maktlös, förlamad, eller hinner icke, kommer för sent; man flämtar, kämpar som en lifdömd, brottas i tyst förtviflan, men kan icke, hinner icke . . .

Sen var det en lucka i hans minne, eller kanske också en oförmedlad öfvergång i drömmen. Han befann sig åter på en landsväg, som föredde den egendomligheten att den var kantad med lyktor i stället för med träd, gammalmodiga oljelyktor, med ställning i form af en galge. Som landsvägen var alldeles rak såg han dem framför sig i ett oändligt perspektiv. Han undrade hvad dessa lyktor skulle betyda, och då han gick förbi en milsten, stannade han och läste någonting som stod skrifvet på den. Då tyckte han att han förstod alltsamman, men hvad han läste och förstod kunde han nu icke påminna sig. I det samma fick han se en kvinlig gestalt några steg framför sig, fick en häftig hjärtklappning och började förfölja henne. Det var en smärt, ungdomlig gestalt, hvars gång hade en egendomligt smidig men på samma gång bestämd karakter, som föll skarpt i ögonen, så som fallet är i drömmen, där människor och ting ofta synas blott som försinligade egenskaper. Hans hjärtklappning blef nästan olidlig, då han, alldeles under en lykta, befann sig jämsides med henne

och böjde sig något ned för att se in i hennes ansikte, som doldes af hattbrätten. Då stannade han häpen, ty det ansikte han såg in i var en tretton, fjortonårig flickas, blekt och utmärgladt, tärnt af sjukdom, förvissnad af tidiga bekymmer, med röda fläckar på kindkotorna och torra, spruckna läppar. Hon hade också stannat och såg upp på honom med onaturligt stora ögon, i hvilkas blick låg ett lidande, som var ännu mera uppörande, därför att hon var ett barn, och med en röst som tycktes tillhöra ett lik sade hon: »Åh, min gud, hvad det är sorgligt!»

Sen flöt allt samman som i dimma, här var det han måtte hafva vaknat.

Då hans tankar hunnit reda sig, påminde han sig att han en gång, för flere år sedan, sett detta flickansikte på gatan, kommit att i förbigående kasta en likgiltig blick på det och sedan i ett par dagar haft ett pinsamt intryck däraf.

Men hvarför hade det nu kommit in i hans dröm? Van som han var vid en nästan oafslätlig själfreflektion, sökte han efter ett samband, en ledtråd, då han plötsligt afbröts i sin tankegång af en gäll hvissling som skar igenom luften. Det är morgontåget som går, tänkte han och glömde i detsamma bort sin dröm, hvars pinsamma intryck förjagades af en känsla af belåtenhet och glad förväntan. Men denna känsla brydde han sig icke om att reflektera öfver, utan domnade bort i en halfslummer, ur hvilken han vaknade vid att solen sken in i rummet. Och

den sken så gladt som han tyckte den nästan aldrig gjort förr.

Hela denna förmiddag var han i en lycklig upptäcktstämning. Han tyckte sig göra upptäckter hvart han såg, öfver allting låg det utbreddt ett skimmer af nytt. Små saker, som han förut knappt lagt märke till, syntes honom på en gång fulla af innehåll och betydelse. Han kände inom sig en outtömlig rikedom af intresse och förstående, för hvilken det icke fanns skillnad på stort och smått. Och det nya, det lifgifvande i detta intresse hos honom var, att det icke var en åskådares utan en deltagares.

Han satt ett par timmar nere i trädgården och pratade med modern, glad öfver att utan någon ansträngning kunna upplifva deras gamla förtrolighet, och göra henne lycklig därigenom. Och efter middagen hade han till och med ett långt samspråk med fadern, hvarunder han upptäckte att det trots deras vidt skilda intressen fanns beröringspunkter dem emellan, där de kunde sympatisera med hvarandra.

I allt detta fanns dock äfven något af ett afsked, en skiftning af samma stämning, hvarmed man tillbringar den sista dagen i sitt hem, innan man företager en med glädje motsedd resa.

Fram emot aftonen kom det så plötsligt en oro öfver honom, som han icke kunde behärska. Han dref ut och in, men trufdes icke längre någonstädes. Slutligen gick han upp på sitt rum och försökte sätta sig och läsa.

Då han hade setat en kvart och läst ett par sidor utan att hafva en aning om deras innehåll, spratt han plötsligt till, blodet rusade till hans hjärta, och hans hand som höll boken darrade. I nästa ögonblick uppfylldes han åter af en djup misräkning. Han hade hört en stämma utanför, som han ett ögonblick trott sig igenkänna som Agnes Linders.

Han satt kvar, ännu helt betagen af hur djupt dessa båda känslor, glädjen och misräkningen, gripit i hans hela väsende, och med en nästan högtidlig makt framställde sig för honom den frågan: älskar jag henne då?

Frågan fick intet direkt svar, men plötsligt reste han sig upp, strök håret ur pannan, höjde på skuldrorna, så att bröstkorgen vidgade sig, och tänkte med ett djupt andedrag: nå, i guds namn då!

* * *

Tämligen tidigt den följande förmiddagen var han på väg till Sätmaskog. Han gick raskt utan att besväras af den redan ganska tryckande värmen.

Han befann sig i detta tillstånd af behaglig spänning, som medvetandet att hafva fattat ett afgörande beslut skänker. Minnen från det förflutna och planer för det tillkommande korsade hvarandra i hans hjärna, och alla tankar voro

förunderligt klara och lefvande, togo nästan form af bilder. På samma gång var hans iakttagelse af den yttre världen ovanligt liflig, och hans sinnen tillegnade sig allt med en lekande lätthet. Hans nerver smektes af den ljumma vinden, han lyssnade till fågelspelet, till skogens susande orgeltoner och insektsurrets långa stråkdrag som till en välkänd melodi i hvilken man inlagt något af sitt eget jag, och hans ögon gladde sig åt färgernas fina skiftningar och uppfattade dem lika känsligt som man uppfattar tonfallen i sin älskarinnas röst.

Då han passerade banöfvergången kom han att tänka på Kristian Bode och deras sista samtal.

Han kunde nu tänka på honom utan något af den motvilja, som han annars aldrig kunde göra sig fullt fri från, och som icke framkallades af motsägelserna utan tvärt om af öfverensstämmelserna i deras lynnen och karakter. Ty han hade ofta gjort den erfarenheten, att det fanns många beröringspunkter dem emellan, och det var det som plågade honom; det var ungefär samma obehag som man erfar, då man ser ett misslyckadt porträtt af sig själf.

Men detta obehag erfor han icke nu, ehuru likheten emellan dem kanske aldrig stått så klar för honom. I sin nuvarande sinnesstämning hade han endast medkänsla för honom, och han önskade nästan att han haft honom där, ty han kände inom sig kraft att hjälpa honom.

Då han kommit till en liten glänta i skogen, där gräset växte högt och ymnigt och dit äfven ängsblommorna sökt sig väg, stannade han för att hvila en stund. Han lade sig ned i skuggan af en ask och såg upp i det gröna löfverket.

Och medan hans ögon följde de späda bladens vaggande för vinden och det glindrande spelet af sol och skugga, föll det öfver honom en glömska af sig själf, i hvilken han hade som en förnimmelse af lifvets tysta, hemlighetsfulla krafter. Hans ögon slöto sig. Var det vindens sus eller var det ett sorl af otaliga röster från denna värld af otaliga lif, som var trädet öfver hans hufvud? Hans tanke kände sig mäktig att frigöra sig från sin begränsning för att pejla okända djup, och berusad af sin egen kraft drömde den om att kunna fatta det ofattliga, vore det blott i en blixtnabb aning— att genom lifvets tallösa former tränga in till den eviga kraftens hemlighet. Han förnam som bruset af en flammande eld, — var det skapelsens gåtfulla mummel, — det närmade sig honom, var öfver honom, men då svindlade hans tanke, slagen med skräck öfver sin egen förmätenhet; som i en feberyrsel kände han sig lösryckt från sig själf, fattad af en hvirfvel, döfvad af ett dån, bländad af en blix, och han vaknade upp till verkligheten, genombäfvad af förintelsens ångest.

Han öppnade ögonen. Öfver honom rörde sig bladen sakta för vinden, solen glindrade i det gröna löfverket, genom hvilket han såg glimtar

af den blå, ljusmättade himmelen, och med ett obeskrifligt välbehag lät han sitt sinne åter fyllas af medvetandet om den vackra försommardagen.

Han satte sig upp och såg med glänsande blickar framför sig.

Lifvets mening? tänkte han — hvilken dåraktig fråga! Lifvets mening, det är lifvet!

Men min mening med lifvet, hvad är då den? Det är att lefva så fullt och rikt som möjligt, att låta lifvets kraft inom mig nå sin högsta, rikaste utveckling. Någon annan mening känner jag icke och söker jag icke!

* * *

Då han kom fram till Sätmaskog, syntes ingen människa ute. Han ämnade först gå in i huset, men gjorde så ett slag i trädgården och kastade en spanande blick bort åt bersåen till. Han tyckte sig se något ljust skymta därinne och gick hastigt dit.

Vid ljudet af hans steg såg Agnes Linder upp från sitt handarbete med en förväntan i sin blick, och då han trädde in i bersåen, rodnade hon af nöje.

»Det var snällt af er att komma hit!» sade hon, i det hon räckte honom sin hand, och tillade så förklarande: »Jag är rädd att er morbror känner sig litet ensam ibland, fast han inte vill låtsas om det.»

Fastän Henrik Wilde egentligen fäste sig vid den förra delen af hennes yttrande, tog han dock den senare till uppslag för samtalen, hvilket var så stridande som möjligt mot alla hans föresatser.

»Morbror är kry?» frågade han.

»Ja tack, för tillfället håller han visst på att studera.»

»Studera! Studerar han?»

»Ja, trädgårdsskötsel, några förfärligt digra luntor,» hon gjorde en åtbörd, »flere timmar om dagen.»

»Jaså, ja, då ska vi inte störa honom.»

Deras blickar sökte och undveko hvarandras gång på gång, hennes frågande, hans iakttagande, bådas med ett leende uttryck. Det uppstod några ögonblicks tystnad. Så kom hon att se på hans skor, som voro gråa af dam.

»Har ni gått hela vägen,» sade hon, »i den här värmen? Då måste ni vara törstig, jag skall gå efter något att dricka.»

Utan att afvakta hans svar gick hon raskt bort åt byggnaden. Han såg efter henne, — det retade honom en smula, på samma gång det dock icke var honom alldeles obehagligt, att han icke kände sig mera säker på sig själf.

Medan hans blickar följde hennes i sin fulla utveckling ännu smidiga gestalt, slog det honom så mycken karakter det fanns i hennes gång; den var på samma gång så lätt och så bestämd, det var som om hon med en liten öfverflödig

kraftyttring tryckte foten fast mot marken för hvart steg hon tog. Det fanns i detta något af samma öfversvallande ungdom som första gången slog honom och nu allt starkare utöfvade sin tjusning på honom.

»Bara hon nu inte går och säger till gubben,» tänkte han, i det han omsorgsfullt, ovanligt omsorgsfullt, slog dammet från sina skor.

Men då hon återkom, nämnde hon icke något om Bode. Hon hade med sig hushållerskan, som ställde en bricka med saft och vatten på bordet och lämnade dem med en nyfiken blick. Henrik Wilde slog i åt sig; just då han skulle dricka utbrast hon:

»Åh, jag tänkte inte på, ni vill kanske hellre ha konjak?»

Han protesterade och drack ur hela glaset med ens för att visa sin uppriktighet. Medan han drack märkte han, att hon ofrivilligt såg på hans skor igen, och det förargade honom, att han icke slagit af dem innan han gick till bersåen. Så drack också hon litet saft och vatten, och han såg med intresse på hur halskotorna rörde sig under det fina skinnet och hur hon lät tungspetsen glida öfver de våta läpparna, sedan hon druckit. Alla dessa småsaker upptogo honom så att han alldeles glömde bort att säga någonting.

Då hon druckit, lade hon händerna i knät med en nästan barnslig åtbörd och såg upp på honom med förväntansfulla ögon, vetgiriga, beredda att taga emot. Det var som när ett barn sätter

sig i ordning för att höra på sagor. Uttrycket i hennes väsende sade tydligare än ord: nå, börja nu, jag är idel öra!

Henrik Wilde förstod uppmaningen i hennes blick, men kände en viss motvilja för att lyda den. Han skulle velat tala om, gud vet hvad, solskenet och den blå himmelen, fågelsången, den lilla locken som fallit ner öfver hennes tinning, ringen som hon bar på högra lillfingret, den sällsamma makten af barndomsintrycken, om sin mor, om allt som halft medvetet flög genom hans sinne och som han kunde fånga i flykten — kort sagdt, han skulle velat tala för att inlägga något af hvad han kände i sin röst mera kanske än i sina ord, för att lyssna till hennes röst, då hon svarade och möta hennes blickar. Men det intresse, som lyste ur hennes ansikte, ställde en fordran på honom, som han icke hade hjärta att svika och som han var rädd för att svika, och han tänkte med en leende resignation: nå, jag får väl göra mitt bästa då!

»Nå, fröken, hvad är det ni vill veta då?» sade han halft skämtsamt.

Hon rodnade som ett barn, gripen på bar gärning, men fann sig så och skrattade.

»Ja, helst skulle jag vilja veta allt hvad ni vet,» svarade hon.

»Men om jag nu icke skulle vara en så märkvärdig människa som ni tycks tro?»

Hon såg tveksamt på honom och fick ett litet veck i pannan, som han aldrig förr iakttagit,

— jo, kanske under den där middagen, när Kristian Bode hade sagt något som man skrattade åt. Denna idéförbindelse plågade honom, han önskade att han finge släta ut det där lilla vecket med handen, i en smekning.

»Jag menade bara, att ni har tänkt på och känner till en massa saker, som jag inte vet om,» svarade hon. »Men det där som ni sade om er far, tyckte jag inte om,» tillade hon med ifrig uppriktighet, och i detsamma försvann vecket i pannan.

»Jag bad er ju också om förlåtelse därför!» sade han sakta, i det han böjde sig fram emot henne.

Hon slog ett ögonblick ned ögonen, och när hon åter fäste blicken på honom, var den icke fullt så stadig som förut.

»Vet ni alltid, hvarför ni tycker så eller så?» frågade hon efter en stunds väntan på att han skulle säga något.

Han såg litet förvånad på henne, men förstod så sambandet med deras förra samtal efter middagen.

»Ja,» svarade han, »nästan alltid åtminstone.»

Hon såg eftertänksamt framför sig.

»Men jag tycker att det ofta skulle förta behaget af att tycka om en sak, — är det inte som om man skulle plocka sönder något vackert?»

»Jag är som ni vet en smula astronom, fröken, tror ni att jag därför njuter mindre af en vacker stjärnhimmel än en okunnig vilde?»

»Nej, men . . .»

»Ni menar, att reflektionen gör kallsinnig, att tanken dödar känslan. Det tror jag icke behöfver vara sant, om det äfven ofta synes vara det. Och vet ni hvad, fröken, den känsla som icke tål vid tankens ljus utan dör däri, den förtjänar icke bättre. Det händer stundom äfven motsatsen, att känslan dödar tanken.»

»Tycker ni att det också är rätt?»

»Lika rätt som det andra. Den starkare parten har ju alltid rätt.»

Hon såg på honom, tveksam om hvad som låg i hans ton.

»Anser ni då verkligen att den starkare alltid har rätt?»

»Det här blir ju en riktig trosbekännelse,» svarade han och log mot henne, men då han märkte en något missnöjd skiftning i hennes blick, blef han hastigt åter allvarsam.

»Nej, fröken, det gör jag inte, åtminstone icke i den mening man i allmänhet tar det. I mina ord låg tvärt om en kritik, icke ett gillande. Hvad jag menar är det, att ett af de största, de djupast gripande missförhållandena i lifvet är den strid mellan känsla och tanke, eller man kan också säga mellan medvetenhet och omedvetenhet, som söndersliter människan från det hon födes tills hon dör. Målet, det stora målet, som ännu skymtar så långt i fjärran, är försoningen af denna strid, föreningen, sammansmältandet af dessa båda makter.

»Stå de då verkligen som fiender nu? Jag vet icke om jag riktigt förstår hvad ni menar?»

»Tänk efter och ni skall se om jag icke har rätt. Det uppenbarar sig så väl i det stora som i det lilla, i folkens lif som i individens. Hvad är den mänskliga utvecklingens epoker annat än en ständig växelverkan mellan dessa båda stridande makter, och den enas eller den andras öfvervikt ger epoken sin karakter. Gång på gång har människotanken, berusad af sin egen makt, af sina nya eröfringar, slitit sina rötter i den jordmån som alstrat henne, troende sig själf nog, för att beröfvad den lefvande kraft, som allena kan gifva växt, förnöta sig själf i en kritik, som gömmer på hämndens bitterhet; tills ett tröttadt, sönderslitet släkte smugit sig tillbaka till sin försmådda moder naturen och lyssnat till hennes grundsanningar som till nya uppenbarelser. Ständigt har den ena fått rätta den andras misstag, läka den andras sår. Och på samma sätt i det individuella lifvet. Ni har nog erfarit det själf, fastän ni ännu är så ung.»

Han sökte hennes blick.

Hon sköt ut läpparna, skakade på hufvudet och svarade med en liten suck, som var så oförenlig med klangen i hennes röst och hennes strålande ansikte, att den icke en gång föreföll tillgjord, endast en smula komisk.

»Åh, jag är icke så ung, jag är hela tjugutre år, snart tjugufyra.»

»Ja, jag vet det!» Hon gaf honom en hastig, frågande blick, som kom honom att le, hvilket han för öfrigt gjorde gång på gång under hela samtalet. Han märkte nog att hon ibland icke riktigt visste hur hon skulle tyda det, men han kunde icke behärska det, alldeles ofrivilligt, ja äfven mot hans vilja, slog leendet ut på hans ansikte. — »Och just därför förvånade det mig att ni är så ung,» fortfor han, »fast det ju inte är någon så förfärlig ålder. Jag vet inte, men ni har något hos er som påminner om barnen, när de på våren för sista gången lämna skolan och veta att de långa sommarferierna förestå dem. Hvad har ni varit i för skola, fröken?»

»Ingen alls, jag är så okunnig, och därför vill jag så gärna få veta någonting af — andra människor.» Hennes ansikte blef plötsligt allvarligt, och hon fortsatte med dämpad röst. »Men de sista åren, min far lefde, var han mycket sjuk, måste alltid ha någon hos sig, och han hade egentligen ingen annan än mig, och då så...»

Hon såg åter upp med den förra glänsande blicken.

»Jag tycker jag har så mycket att tala med människor om, så förfärligt mycket, ja, jag är rädd att jag riktigt tråkar ut er, att ni tycker jag är dum.»

»Nej, men vet ni hvad, jag börjar bli en smula rädd för — att ni är kokett.»

Hon blef alldeles blodröd.

»Jag — kokett!»

»Ja, ni tror inte alls på det där som ni sade nyss, men ni sade det ändå för att få höra mig bedyra motsatsen.»

»Nej, jag försäkrar er,» började hon ifrigt, men tystnade så tvärt. Efter en stund såg hon bestämdt, med en skiftning af sårad stolthet i sin blick, på honom och frågade:

»Var det meningen som en tillrättavisning?»

Nu var det hans tur att bli ifrig.

»Nej, hur kan ni tro, först och främst att jag är så småaktig — och så, det var ju bara ett skämt.»

»Jag tyckte inte det lät bara som ett skämt, och jag tyckte verkligen att det var småaktigt, fast det nog var sant, — det vill säga, inte att jag visste, men att —» hon märkte att härfvan var försåtlig att reda ut, och hade nog sinnesnärvaro att hjälpa sig med ett skratt.

»Nå, ser ni nu, att ni tycker jag är dum i alla fall!» slöt hon.

Henrik Wilde märkte dock att hon hade fått något mera återhållsamt i sitt sätt än förut, något mindre öppenhjärtigt i sin blick, och han beslöt att det icke skulle få fortfara.

Då hon därför återknöt samtalet med att hon aldrig fått höra den förklaring han skulle gifva henne, svarade han:

»Nej, fröken, först vill jag i min ordning göra er ett erkännande. Det var verkligen inte bara ett skämt, det där som jag sade, och därför har ni rätt i att det var småaktigt. Jag tror det

åtminstone, det låg nog under ett litet begär att skryta.»

Hon såg förvånad på honom; hans ögonbryn hade sammandragit sig, och hans blick hade blifvit stirrande.

»Skryta?» upprepade hon.

»Ja, med min skarpsynthet.» Han såg upp på henne och ljusnade åter. »Ja, det är en ganska påkostande bekännelse jag nu gör er, för hvad jag nu talar om, är annars kanske det allvarligaste som finns för mig, min religion, om ni så vill. Nu förstår ni mig inte, och det säger jag inte något om, men ni skall få höra.»

Han satt tyst en stund och frågade så:

»Är ni kristen, fröken?»

»Ja, jag menar nu icke närmast så, om ni tror eller icke tror på en personlig Gud,» fortsatte han, då hon tveksamt dröjde med svaret, »utan jag menar, om ni tror på den kärlekens religion, som är kärnan, den under alltför många skal dolda kärnan i kristendomen?»

»Ja,» svarade hon sakta.

»Och tror ni verkligen, att den är möjlig, denna religion, att den någonsin kan bli fullt lefvande hos människorna?»

»Ja,» svarade hon som förut.

Han såg på henne och skakade på hufvudet.

»Jag tviflar visst icke på att ni nu talar uppriktigt, men jag är ändå icke riktigt öfvertygad om att ni verkligen tror det, det är icke lätt att veta hvad man tror eller icke tror i detta afseende,

och min fråga kom något oförberedt. Men det är detsamma, vi skulle nu egentligen icke tala om hvad ni tror utan hvad jag tror. Och ser ni, jag tror icke på det.»

Hon satt tyst, utan att se upp på honom.

»Jag tror icke att den är möjlig, denna religion, i dess högsta, rikaste mening, och det är dock det det gäller, åtminstone icke förr än lifvet gestaltat sig så fullkomligt annorlunda för oss, att vi ännu icke ens hafva ett begrepp där-om. Och jag tror icke att vi på den vägen kunna arbeta för det mål, som dock i stort sedt är vårt enda verkliga, människoandens utveckling till allt större kraft och rikedom och skönhet. Ty denna fordran är ett våld på vår natur, den begär en orimlighet, — märk väl, den bjuder icke blott: du skall älska din nästa, utan den drifver sin sats till en paradox, då den säger: du skall älska dina ovänner. Det är min fulla öfvertygelse att ingen någonsin kunnat uppfylla denna fordran, icke ens han, som för oss står som bäraren och inbegreppet af hela denna lära, så vida vi med älska mena något annat och mera än frånvaron af begäret att skada, — och det göra vi ju. En annan sak är att älska hela mänskligheten; det är icke endast en möjlighet, utan en lefvande verklighet, dritkraften till allt stort och godt; men alla människor i enskildhet, nej!»

»Tror ni då icke att det kan blifva verklighet, det som ni sade var målet?»

»Jo, det tror jag, men på en annan väg, på förståndets väg. Jag tror icke det är möjligt att älska alla människor, men jag tror det är möjligt att förstå alla människor. Jag tror icke man kan säga: älska dina ovänner, men jag tror man kan säga: älska dina vänner och sök att förstå dina ovänner, så att du ej må hata dem! Och lika visst som det är min religion nu, lika visst tror jag att det kommer att bli framtidens.»

»Ni tycker kanske att detta är en lek med ord, men tro mig, det är mer än så. Men det andra, den lära som bjuder: älska dina ovänner, det är en lek med ord, så vida det icke är ett missförstånd af hvad ordet kärlek vill säga. Och därigenom kan det vålla ondt, ty det kan uppamma onatur och osanning hos människorna, och därifrån är det icke långt till skrymteri. Har ni sett någon verklig kristen, fröken, någon som af all makt försökt förverkliga detta ideal, som kristendomen uppställt? Det finns verkligen sådana, fast de icke äro många; nå, om ni har sett någon sådan, så är jag viss om att ni erfarit detsamma som jag; med all beundran för denna människas rena vilja och varma sträfvande har ni känt er tillbakastött, eller åtminstone hållen på afstånd af något som ni icke kunnat riktigt definiera, ni har haft en känsla af att det fanns något i denna milda röst som skorrade falskt, något i denna kärleksfulla blick som var ansträngt och stundom blundade skyggt, hon har gjort intryck på er af något uppskrufvadt,

och hennes kärlek har stundom förefallit er påträngande, sårande som en gåfva man icke begärt. Och säg icke att hon missuppfattat läran, hon har fattat den alltför rätt ty kärleken är en kraft, som ständigt vill gifva eller verka. Nej, fröken, gud bevar oss för en värld, där alla människor skulle älska hvarandra; om den vore möjlig skulle vi icke länge stå ut med den, och för att den skulle vara möjlig vore förutsättningen att alla utpräglade motsatser mellan lynnen, åsikter, önskningsar och karakterer skulle bortfalla, ty kärlek kräfver sympati, lifvet skulle blifva fattigt och jämnstruket, medan tvärt om målet är att det må utveckla sig allt rikare och fullare i alla sina otaliga skiftningar, blott att dessa icke ömsesidigt förkväfvade hvarandra utan erkänna hvarandras rätt att utvecklas bredvid och samman med hvarandra. Vi skola upphäfva hatet, lifskampen människorna emellan, men vi skola icke tro, att vi kunna sätta kärleken i stället, ty kärlek och hat förutsätta hvarandra som sol och skugga, vi skola sätta förståndet i stället, och liksom detta förstående skall hafva sin rot i kärleken till mänskligheten, eller större ännu, till lifvet, så skall det äfven genomtränga och förädla den personliga, individuella kärleken. På den vägen, men endast på den kan målet vinnas.»

Han hade blifvit ifrig och rest sig upp, men satte sig nu åter.

»Förstår ni mig, fröken Agnes?» frågade han efter en stund sakta och med ett smekande tonfall.

Hon såg en smula skyggt upp på honom.

»Ja, jag försöker nog, och jag tror jag förstår hur ni menar, men hvad jag icke förstår riktigt är att ni tror på kärleken till mänskligheten, men icke till människorna. Jag tycker det är en motsägelse.»

Han rynkade pannan en smula otåligt, han hade längtat efter en smula mera hängifvenhet i erkännandet.

»Nej, det är ingen motsägelse, ty kärlekens natur är sådan, att den söker det enskilda, individen, och den betraktar mänskligheten som en enhet, en enda stor individ, så att säga; och denna kärlek är väl att märka teoretisk, dess föremål är det begrepp, som man gör sig om mänskligheten. Men den praktiska kärleken, om ni vill kalla det så, den måste bland den stora mångfalden af människor välja och förkasta; om jag älskar det ena följer däraf alls icke, att jag någonsin kan komma att älska det andra, förrän mitt jag blifvit alldeles förändradt, men om jag förstår det ena, kan jag ovillkorligen äfven komma därhän, att jag förstår det andra. Det innebär blott en utveckling, icke en förändring. Ser ni, det beror på att i känslan behärskas vi af naturen, i tanken behärska vi den.»

»Men — nej, ni blir visst trött på mina frågor?»

Han skakade med ett något tvunget leende på hufvudet; han kände sitt intresse för samtalet mattadt, som efter en sviken förväntan.

»Jo, jag ville säga,» fortsatte hon tveksamt, »att det ni kallar förstående icke är så olika det som förut kallats kärlek, det är blott olika namn för i grund och botten samma sak.»

»Om ni menar så, att många som trott sig älska sina medmänniskor, egentligen endast hyst förstående för dem, så ger jag er rätt, men därför kunna vi endast vinna på att gifva saken sitt rätta namn och namnen sin rätta innebörd. Ty på det sättet kunna vi bespara oss många fruktlösa ansträngningar och rikta våra ansträngningar på det rätta målet.»

»Och ni tror då att så skall lyckan kunna vinnas?»

»Jag tror att så skall den ständiga kampen kunna mildras om icke alldeles upphävas. Ty den som förstår en annan människa, förstår, hvarför hon blifvit den människa hon är, med de tankarna, känslorna, drifterna, den kan icke längre betrakta henne som en fiende, han förlorar sin egoistiska vilja och kraft att behandla henne så. Ja, han kan till och med förlora alldeles för mycket kraft,» tillade han, i det hans ansikte mörknade och det kom ett trött drag omkring hans mun.

Hon satt tyst, med blickarna riktade på honom, väntande att han skulle förklara sig, och efter några ögonblicks tystnad strök han sig

nervöst med handen öfver ögonbrynen och såg upp igen. I detsamma fick han se gamle Bode stå framför dem, i ingången till bersåen; de hade icke hört hans steg på gräsmattan. Han steg upp och hälsade på honom.

»Har du kommit för att se på mina plantor?» sade gubben och besparade honom svaret genom att genast fortsätta: »Kom då, ska du få se, de ha tagit sig alldeles märkvärdigt; jag skall just se till, om jag icke behöfver skugga några.»

Han tog honom i armen och drog honom med sig. Henrik Wilde vände sig om mot Agnes och frågade:

»Kommer ni inte med, fröken?»

Hon nickade gladt, reste sig upp och följde dem. Det låg en förtrolighet i denna nickning, som förvånade Henrik Wilde på samma gång den gladdde honom. Han hade icke under samtalet känt det som om de kommit hvarandra så nära.

De underkastade sig tåligt nära en timmes förevisning. För Henrik Wilde kändes det som en hvila efter det föregående samtalet att under tystnad få gå bredvid henne, utbyta blickar och leenden medan den gamle pratade, och denne blef alldeles förtjust öfver att hafva fått en så förträfflig åhörare, samt bad honom vid afskedet ifrigt att snart komma tillbaka. Henrik Wilde såg på Agnes. Ja, hon instämde tydligen, — och något annat hade han heller icke väntat.

Ett stycke från gården fick han på hemvägen se Elsa, som höll på att leka med en

jämnårig bondpojke. De byggde dammar i ett stort dike på sidan om vägen. Barhufvade, med uppvikta ärmor, bara fötter och nedstänkta kläder lågo de på magen midt i solgasset och slog sina ljusa hufvuden tillsammans öfver ett arbete, som icke tycktes vara utan sina vanskligheter. Det var tydligen Elsa som var den rådande, hon kommenderade och pojken lydde, ibland med några svaga, snart nedtystade försök till opposition. De voro så ifrigt upptagna, att de icke märkte Henrik Wilde, som stannat och betraktade dem.

Och medan han stod der och såg på den lilla solbelysta gruppen, flickans ljusa lockar, som allt emellanåt måste strykas upp med de våta händerna, bredvid pojkens linhår, som gladt stod ut i alla väderstreck, en våt, nedskrynklad, sin stärkta morgonelegans sörjande klädning bredvid ett par våta, lappade byxor, som, remnade tvärs öfver, grinade mot solen med ett suveränt förakt för all elegans, och ett par små, skära finhylta fötter, som slog takt till leken i sorglös sämja med ett par brunstekta, smutsiga, grofsålade, trängde sig ovillkorligen en jämförelse på honom, som kom honom att le.

»De bekymra sig just icke om mänsklighetens öde, de där båda,» tänkte han och fortsatte tyst sin väg för att icke störa dem i deras lek.

8.

Att börja med lät Henrik Wilde några dagar förflyta mellan hvarje besök på Sätmaskog, men mellantiden förkortades allt mer och mer, och till sist blefvo besöken dagliga. Han stannade vanligen ett par timmar och dessa timmar gledo hastigt bort under samtal med Agnes; så ofta vädret tillät det sutto de ute i bersåen; gubben Bode, som gick och stökade i trädgården eller studerade sina trädgårdsböcker, kom då och då till dem och pratade några minuter, men hade aldrig ro att sitta länge; Elsa kom och försvann som en stormvind, upptagen af en sådan mångfald bestyr och lekar, att hon knappt hade tid att intaga sina måltider ordentligt. De voro därför den mesta tiden lämnade åt sig själfva.

Deras första samtal gaf sin karakter åt de öfriga, — det var nästan alltid de stora frågorna

som afhandlades. Henrik Wilde hade alltid haft en viss motvilja för att tala om dessa saker, som upptogo honom starkt i ensamheten, och en kort tid erfor han denna motvilja äfven nu. Men Agnes var så outtröttlig i att fråga, så begärlig på att få veta, så friskt och omedelbart intresserad, att han inte kunde stå emot; och så småningom försvann motviljan, och med den växande förtroligheten växte behaget af att på detta sätt inviga henne i hela sin tankevärld — den växte i synnerhet i samma mån som han märkte att hon själf blef fången i den, att hans tankar fingo makt öfver hennes.

Det var en egendomlig sammansatt njutning att under de vackra sommardagarna sitta där i bersåen, se solen spela genom löfverket på det numera så väl kända och dock allt mera fånglande ansiktet midt emot sig, tala om mänsklighetens framtid, om oändlighetens under, om lifvets storhet, om föreställningar, tankar och drömmar, som utan ansträngning togo form och uttryck under inflytandet af en speglande blick, och samtidigt erfara en hemlig lycka af att öfverraska ett minspel, som förlänade ansiktet ett nytt behag, en rörelse, som förrådde skönhet, eller låta blicken hvila vid den hvilande gestaltens linier, vid ansiktets i ro försänkta drag. Han kunde långa stunder betrakta hennes ögon, eller pannans hvälning, eller munnen och erfara samma njutning som då man lyssnar till en personligt kär melodi.

Hans känslolif hade i allmänhet en starkt panteistisk karakter. Tanken på det oändliga, på det stora alltet, hvaraf han var en liten försvinnande del, hade så genomträngt hela hans väsende, att den alltid gaf sin vida horisont åt hans personliga erfarenheter, på samma sätt som en människa, som bor vid hafvet, ser dagens småting emot denna eviga, skiftande bakgrund och därför ser dem på ett särskildt sätt. Hans sorger, hans misräkningar flöto så småningom ut i medvetandet om detta sig evigt förnyande lif, förlorade där sin närgående bitterhet och skärpa, — hans glädje bredde sig, fick luft under vingarna till starka vingslag, men som dess skugga öfver sinnet låg förgängelsens tanke. Detta hade tidigt förlänat honom något egendomligt lidelsefritt, hade gjort hans syn på tingen större och vidare, men äfven mindre vaken, mindre uppmärksam för det som låg honom nära.

Därför var den känsla som han nu erfor någonting alldeles nytt för honom. Förr hade han frigjort sig från stundens intryck för att höja sig till denna oändlighet, som dock trots hans tankes eröfrarkraft låg honom fjärran och gåtfull, — nu var det som om den steg ned till honom, lät sig famnas i nuet. Den var icke längre blott en tankebild, som måste frigöras från alla yttre former för att kunna fylla sinnet med sin fläkt af storhet, den mötte honom i form och förnimmelse hvart han såg, — eller bar han den lefvande inom sig och såg allt med

dess ögon. De stunder han tillbragte med Agnes hade för honom en njutning af samma slag som då han förr låtit sina tankar berusa sig af sin egen makt, men den var mera verklig, mindre flyktig; det tycktes honom att dessa solbelysta timmar där inne i den gröna bersån gömde allt lifvets innehåll inom sig som ett doft, ett skimmer, en dallrande ton. Därför blef det honom till slut lika enkelt, lika naturligt att tala med henne om dessa ämnen, som att tala om väder och vind, de fingo för honom denna tid en ny, mera förtrogen skönhet än förr, och den karakter deras samvaro sålunda tog ingaf honom icke längre samma obestämda motvilja eller snarare farhåga som i början.

* * *

Den första tiden gjorde fru Wilde honom frågor angående hans besök på Sätmaskog, men hon upphörde snart därmed.

En gång, ungefär en vecka efter hans första besök där, fick han en dag vid hemkomsten från en segeltur höra att Agnes varit på besök tillsammans med Elsa. De hade farit igen strax innan han kom hem.

Det var fru Wilde som berättade honom det. Hon tillade, som det föreföll honom, med en ton, som menade något särskildt:

»Det var synd, att du skulle vara borta.»

»Hvarför det?» svarade han en smula häftigt, irriterad af anmärkningen, i synnerhet därför att han själf var förbittrad öfver sin otur.

»Jo, därför att fröken Wilde gärna ville träffa dig. Hon ville låna din doktorsafhandling.»

»Min doktorsafhandling?»

»Ja, och när du inte kom, så lät jag henne få låna mitt exemplar. Hon tycktes vara mycket intresserad af att få läsa den — har du talat med henne om den?»

»Nej,» svarade han kort.

Modern såg på honom.

»Skulle jag kanske inte låtit henne låna den?»

»Jo — hvarför skulle du inte det?» svarade han och skrattade.

»Jag tyckte du såg missnöjd ut, — och jag lånar inte gärna bort den, — men jag tänkte . . .»

»Åhja — jag tror inte du behöfver vara rädd för att fröken Linder skall läsa sönder den!» sade Henrik fortfarande skrattande och lämnade henne.

Fru Wilde såg bedröfvad efter honom.

»Hvarför skrattade han?» tänkte hon, »det var bara för att narra mig.» Hon log bittert.

»Ja — han älskar henne!» blef det så plötsligt till visshet inom henne. Hon såg Agnes' bild framför sig så som hon kommit emot dem vid deras första besök på Sätmaskog, i solskenet, med hatten i hand, en smula kisande med ögonen, — och hennes blick fick ett granskande, dömande uttryck, som sedan blef stadig-

varande så snart hon träffade Agnes eller tänkte på henne eller talade om henne.

Annars var Henrik denna tid mera förtrolig med modern än han varit på flere år, nästan som den tiden, då han var barn. Men den glädje, detta skänkte henne, stördes af en bitter tanke: att det endast var smulor som föllo från en annans bord.

* * *

Då Henrik dagen därpå kom till Sätmaskog uppstod den första allvarigare misstämningen emellan honom och Agnes. Hon hade då läst afhandlingen och ledde genast samtalet in på den. Hon måste erkänna, att det var många saker, som hon icke förstått och som hon tänkt fråga honom om, — om hon nu bara kunde komma i håg dem; det var kanske bäst att hon gick efter boken.

Han hejdade henne med ett leende.

»Skulle de inte komma öfverens om att lämna afhandlingen åt sitt värde. Han kunde försäkra henne, att han var lika litet intresserad af att ge några förklaringar, som hon af att få dem.»

Hon såg frågande och tämligen häpen på honom.

»Ja, tro nu inte, att det är min fåfänga som talar på något sätt,» fortsatte han. Hans missnöje berodde icke heller därpå, det berodde på

att hon inblandat en tredje person i deras förhållande. »Jag menar bara det, att ämnet icke vidare intresserar er och, uppriktigt taladt, icke mig heller numera — och hvarför skola vi då tvinga oss att tala om det. Har jag inte rätt?»

Hon såg fortfarande en smula pröfvande på honom, men klarnade så upp och svarade:

»Jo, på sätt och vis — fast jag tror, att det skulle intressera mig, om jag bara förstod det litet bättre. Jag tror nästan att allting skulle kunna intressera mig.»

»Ja, ni blir ju mycket lätt intresserad.»

Det undföll honom alldeles ofrivilligt; först då han sagt det, erinrade han sig hvilkens ord han upprepat, och först då fick den misstänksamma stämning, som legat i orden, makt öfver honom. Äfven hos henne väckte synbarligen orden eller tonen ett minne, ty hon flammade häftigt upp och vände bort sin blick. Det uppstod några ögonblicks pinsam tystnad.

Deras blickar möttes efter en stund åter, men blott för att på nytt undfly hvarandra. De började nästan samtidigt att tala om några alldeles likgiltiga ämnen, men stämningen förblef fortfarande tvungen. Hon var sårad, och ehuru han märkte det och plågades däraf, kunde han icke komma ifrån de obestämda, svartsjuka förebråelser som rörde sig i hans sinne. Han steg helt plötsligt och oförberedt upp, sade ett kort adjö och gick. Hon såg efter honom, hennes

ögon blefvo skumma, men så kastade hon upp hufvudet och gick hastigt in i byggnaden.

Då de den följande dagen möttes, voro de i början osäkra mot hvarandra, men så småningom gled deras samtal in i den vanliga förtroliga tonen och den lilla misstämningen tycktes vara fullkomligt glömd.

* * *

»Minns ni, att ni en gång sade någonting om att er religion kunde göra människorna kraftlösa?» frågade Agnes en gång under ett af dessa samtal. Hon hade halft på skämt, halft på allvar antagit hans uttryck och använde det så ofta de kommo in på detta ämne.

»Nå, så starkt uttryckte jag mig väl icke,» svarade han, »åtminstone menade jag det icke.»

»Ja, vi blefvo visst afbrutna med detsamma af morfar. Men jag har sedan undrat hvad ni egentligen menade. Det föreföll mig som om det var om er själf ni talade,» tillade hon något tveksamt.

Han nickade.

»Det var det nog också.»

»Har ni då blifvit kraftlös af det?» frågade hon och såg på honom.

Han mötte hennes blick med ett leende.

»Ja, hvad säger ni själf; har jag inte stundom gjort ett — mindre starkt intryck på er?»

»Nej!» svarade hon ifrigt förnekande, men satt därefter en lång stund tankfull, liksom eftersinnande.

Han märkte det, och det drog en skugga öfver hans ansikte.

»Hvad jag menade var egentligen det,» sade han, i början talande med en viss olust, »att känslan af alla åsikters villkorlighet kan medföra en håglöshet att föra fram sin egen, kämpa för den. Man kan nog vara öfvertygad, men då man ser en annan med lika mycken öfvertygelse förfäkta en alldeles motsatt åsikt och inser hur han med sina förutsättningar helt naturligt kommit till den, så förlorar man lätt den där starka eller kanske blinda tron, som drifver en att trots allt föra fram sin sak.»

»Men jag trodde, att just det betraktade ni som ett önskningsmål.»

»Nej, nej,» afbröt han ifrigt, »jag vill visst att åsikterna skola bryta sig med hvarandra — mycket, mycket mera än hvad nu är fallet, men striden skall vara jämnare, ädlare, och den skall aldrig få urarta till en personlig fientlighet. Och för att komma därefter, tror jag att vi måste lära att förstå hvarandra bättre än nu, om det också i början skulle verka nedslående på oss. Jag tror att den svaghet, som jag talade om, är öfvergående, och det kan kanske vara nyttigt, att kunna tåga ibland också.»

Han var tyst en stund och fortsatte så;

»Då är det en annan sak, som jag tror är farligare och som jag själf lidit mera af.»

»Hvad då?» frågade hon.

Han såg liksom pröfvande på henne, innan han svarade:

»Det är att man kan blifva så egendomligt kall och känslolös för andra människor.»

»Om man försöker förstå dem?»

»Ja. Nu vet jag nog att jag kan synas tala mot min egen sak, men efter som jag börjat bikta mig, skall jag väl fortsätta. Jag minns, att redan som barn erfor jag stundom detsamma. Med min mor till exempel, som jag var så förfärligt fäst vid. Jag kom ibland att reflektera öfver henne, göra mig reda för det och det i hennes karakter och åsikter, och då hade jag alltid efteråt en känsla af att jag varit kallsinnig mot henne och försökte försona det genom en fördubblad ömhet. Nu är jag nästan rädd för, att det gjort mig kallsinnig för henne.»

Hon såg hastigt upp och ämnade säga något, men han gaf henne icke tid därtill.

»Och sedan i skolan och under min studietid. Det var flere af mina kamrater som fäste sig vid mig, djupare, tror jag, än hvad i allmänhet är fallet med den slags vänskap, ty jag har träffat dem sedan och funnit, att samma känsla setat kvar hos dem; men jag fäste mig icke på samma sätt vid någon. Jag stötte aldrig någon ifrån mig, det låg mot min natur, men jag sak-

nade heller aldrig någon af dem, när han var borta eller vi till slut skildes åt. De spelade nog en viss roll i mitt lif, men på ett annat sätt, jag, — ja nu nämner jag kanske saken fulare än den var, — jag öfvade mig på dem.»

Hon rynkade ögonbrynen och gaf honom en sträng blick. Han kunde icke återhålla ett leende, en smula öfverlägset, som hans leende stundom var.

»Ja, säg ut, ni tycker inte det var vackert och det var det nog inte heller. Men som en liten ursäkt kan tjäna att det skedde nästan omedvetet. Jag hade då, fast jag väl icke ännu själf kommit till klarhet därom, ett omätligt begär att lära mig förstå människor, utforska deras tankar, deras bevekelsegrunder, och, som sagdt, jag öfvade mig på mina vänner. Jag skänkte dem för öfrigt mycken sympati, och de kommo gärna till mig med sina förtroenden. Och så till sist kvinnorna — äfven på mitt förhållande till dem invercade det; i min första ungdom hade jag mycket lätt att flamma upp, men det varade aldrig länge, alltid kom det där begäret att få veta, förstå, och då var kärleken slut. Så det var nog aldrig så mycket bevändt med den, — den som man skall kunna svärma för måste alltid stå i en viss dimma.»

Hon hade den sista tiden hört på honom med nedslagna ögon. Nu såg hon förebrående på honom och sade;

»Hvarför skulle ni säga det här, nu tycker jag att allt det vackra i — i hvad ni förut sagt, försvunnit.»

Han reste sig upp och svarade med starkare klang i stämman än förut.

»Det skall ni icke göra, ni skall icke tillräkna min öfvertygelse hvad jag personligen brister i. Kan ni icke bättre skilja på det tillfälliga och det väsentliga!»

Han satte sig igen; det steg en allt starkare rodnad upp i hans ansikte, och hans ögon fingoden där stela blicken, som icke såg det som den var riktad på.

»Men,» invände hon en smula förvirrad, »om det ni nu säger är sant, så talar det ju alldeles emot er sats att människorna skulle bli bättre genom att förstå hvarandra. För det där tycker jag inte är något vackert,» tillade hon med en hårdnackad ton.

»Nej, det är inte vackert, och det är inte någon glädje för den som erfar det, men ser ni då inte hvad det är som gör det så? Det är den ansträngning, som ligger i det, det är sträfvet, som slår öfver, som blir sjukligt. Tror ni att jag vill att människorna så skola gå och analysera upp andra och sig själfva; det är ett ondt, om också tills vidare kanske ett oundvikligt ondt. Men det kommer att försvinna, när detta förstående blifvit en inneboende förmåga hos människorna, natur hos dem. Tror ni inte att många af de egenskaper, som nu hos oss äro

helt naturliga, nästan oundgängliga, en gång kostat våra förfäder kamp och lidande då de skulle förvärfva dem?»

»Ja, kanske ni har rätt, men jag är bara rädd att ni vill lägga en för stor börda på människorna.»

»Börda!» upprepade han med ett segervisst leende. »Åh nej, det kan kännas som en börda för den som försöker förvärfva sig kraft att bära den, det kommer att bli en lycka för dem som en gång ega den. Åh, ser ni, fröken, det är en underbar tanke hvilka möjligheter det finns hos människor, blott de en gång fritt kunde utvecklas. Har ni aldrig drömt om framtids-människan, fröken, den varelse, för hvilken vi kanske skola stå som vildar. Hvem kan säga hvar utvecklingen skall stanna, finns det egentligen någon gräns för den? Hvarför skall det då inte en gång kunna komma ett släkte, som förverkligat vårt ideal och som har ett annat, som vi icke kunna fatta?»

Hon satt en stund tankfull, så såg hon upp och sade:

»Vill ni inte beskrifva för mig ert ideal?»

»Det har sig inte så lätt det,» svarade han, »dels är jag rädd att det är tämligen abstrakt och så — nåja, ni skall få höra. — Men då får ni finna er i att höra en smula filosofi förut. Ser ni, för mig står det alldeles klart och ovedersägligt att utvecklingen går emot ett ständigt utvidgande af människoandens gränser, att göra

dess innehåll allt större och rikare. Allt ifrån det hon fick medvetandets gåfva sträfvar den lilla del af världsalltet, som är en människosjäl, att i detta sitt medvetande famna det stora hela, alltet. Hvad är odödlighetstron annat än denna längtan förklädd; tala med de flesta människor som tro på ett lif efter detta, alla som reflekterat öfver det, för hvilka det inte bara är en nedärfd tradition, och ni skall få höra hvilken stor roll den tanken spelar för dem att de en gång skola komma att förstå hvad som här var dem dunkelt, se hvad som här var dem fördoldt; deras dröm är en afbild af den allt omfattande gudoms väsende, på hvilken de tro. Men allt efter som odödlighetstron kommer att försvinna, — och att den kommer att försvinna är min bestämda öfvertygelse, i den form, som den nu oftats har, — kommer människans sträfvan att redan här i lifvet förverkliga detta mål att blifva allt starkare, kommer att alstra och utveckla krafter, hvartill ännu blott finnes en ringa antydning. Och kunde vi tänka oss, att människoanden en gång kunde frigöra sig från sina band, kunde nå en sådan klarhet och kraft och harmoni, att den omedvetna känslövärld, som utgör våra rötter i lifvets mörka, hemlighetsfulla kaos, upplystes af tankens ljus, och tankens anande bilder, för hvilkas djärfhet vi nu svindla, fingo känslornas innerliga, förtroliga samband med hela vårt väsende, då vore målet vunnet, då hade delen blifvit ett med det hela,

då vore evigheten, odödligheten, lifvet ville jag kalla det, i detsamma förvärfvade.»

Han reste sig upp, gick ett par steg bortåt, vände sig åter om och stannade tätt framför henne.

»Ser ni, jag tänker mig ett släkte, hos hvilket hvarje individ förenar hvad som nu är splittradt hos tusenden, och detta stämpladt med personlighetens prägel, har en frihetskänsla så lefvande, att inga skrankor behövas för att skydda den och så sann att den icke kan förtrycka andras, ett släkte hos hvilket naturen fritt fått utveckla sina största, rikaste krafter och som därför är ursprungligare än vi, som förverkligat lyckans ideal, därför att de icke fatta lyckan så smått som vi, utan förstå att den rymmer inom sig både glädje och sorg såsom yttringar af samma eviga gudom, lifvet, ett släkte, om hvilket enstaka stora andar varslat och äfven många osedda, okända. Men det är för resten onödigt att beskrifva det för er, jag tror att de ideal som föresväfva människorna i deras bästa drömmar i grund och botten äro ett och detsamma eller åtminstone komma hvarandra mycket nära. Tycker ni att hvad jag nu sagt er synes er så nytt och främmande?»

Hon rodnade, såsom alltid när hon skulle uttala en egen mening.

»Jag vet inte, men jag tycker att ni ger för liten plats åt kärleken emellan människorna, jag tycker att ni ringaktar den.»

»Ringaktar! Nej visst inte, jag ställer den tvärt om så högt, att jag tycker vi nu nästan missbruka ordet kärlek, som kanske är det skönaste, innehållsrikaste af alla. — Och jag tror, att man kanske måste älska en människa för att kunna förstå de andra.»

Han hade sänkt rösten och böjde sig något ned emot henne. Hon såg upp men vek undan för den ovana glöden i hans ögon, skiftade färg och flyttade sig skyggt åt sidan.

»Men tror ni då att det där någonsin kan bli mer än drömmar?» frågade hon hastigt och nervöst.

Han rätade upp sig, såg på henne med en blick, som plötsligt hade blifvit kallt iakttagande, och svarade torrt:

»Ni menar som den danske författaren, Jacobsen, tror jag, att icke ens de skönaste drömmar kunna lägga en tum till människoandens växt. Jag tror tvärt om att den människoande som icke kan drömma, den har stannat i växten. Mänsklighetens skönaste drömmar, — den skall vara bra rik som har råd att förakta dem, de utgöra, stort sedt, lifvets verkliga innehåll.»

Tonen blef mot slutet hård och skärande. Hon såg bedjande på honom, med en liten skälfning i mungiporna.

»Inte föraktar jag dem, det är orättvist att . . .»

Han veknade hastigt, och lydande en ögonblicklig ingifvelse gick han fram till henne och strök henne lätt öfver håret.

»Nå, det var inte så illa menadt!» sade han smekande.

Hon lyfte icke upp hufvudet, men han såg hur rodnaden färgade hennes hals och nacke, och hans hand, som glömde sig kvar på hennes hjässa, kom i darrning. Plötsligt råkade då hela hans inre i uppror, på en kort sekund utkämpades en våldsam strid inom honom, en strid mellan begäret, väckt af den lätta vidröringen, att sluta henne i sina armar, trycka henne tätt, tätt intill sig och emellan ett dunkelt något, som liksom tycktes utströmma från henne och som ställde sig i vägen för hans begär och till slut nedslog det. Det varade blott ett ögonblick, så tog han bort handen från hennes hjässa, gick bort till bersåns öppning och sade, i det han med en egendomlig, aldrig förr erfaren känsla, något som en förebådande beklämning, såg ut i det glindrande solskenet.

»Hvad säger ni, om vi skulle gå och se hvad morbror har för sig.»

»Ja,» svarade hon med ett djupt, tyst andedrag, reste sig upp och följde honom.

Då de hade gått några steg, sade han med nu fullständigt lugn och behärskad stämma, halft skämtande:

»Det är en sak, som ni inte får tro, fröken, och det är att jag nu går och 'öfvar' mig på er.»

»Nej,» svarade hon, i det ansiktet lystes upp af ett leende, »det gör jag inte heller.»

Och hon såg på honom med sin vanliga uppriktiga, tillitsfulla blick, i hvilken det dock nu äfven låg en skymt af tacksamhet.

* * *

Då han denna dag lämnade henne, var hans sinne uppfyllt af tvifvel om hon besvarade hans kärlek. Och detta tvifvel följde honom ända tills han nästa gång råkade henne, då det under inflytandet af hennes okonstlade förtrolighet åter försvann eller kanske snarare förlorade sin betydelse. Ty det var endast sällan, som hans kärlek i hennes närvaro flammade upp till en lidelse, som åtrådde och begärde; i allmänhet brann den med en lugn, klar låga. Han undrade stundom själf öfver så föga sinlig längtan det fanns i den; i ensamheten kunde väl tanken på henne bringa hans nerver i uppror, och hennes bild, medvetandet om hennes skönhet frammanheta drömmar, men äfven detta upphörde allt mer ju närmare han kom henne, ju mera helt och enväldigt hans kärlek uppfyllde honom. Och under samvaron med henne sträckte sig icke hans önskningar längre än till denna förtrolighet i utbytet af tankar, och han fann i blotta åskådandet af henne en lycka af sällsam tjusning. Hennes gång och åtbörder, gestaltens linier och

ansiktets drag verkade på honom som musik; de hade samma förmåga som den att verka stillande på, förtaga all våldsamhet från de känslor den uppväckte.

Kanske var det hennes eget, lidelsefria sätt, hennes klara, ogrumlade blick, hvares intresse stundom gaf illusion af hängifvenhet, men aldrig fick denna omedvetna glöd, som frammanar en bekännelse, — kanske var det hennes inflytande som honom omedvetet gaf denna karakter åt hans kärlek. Säkert är att han nu sett en månad förflyta under nästan daglig ostörd sammanvaro med henne utan att han gifvit ord åt den. Sommaren hade skridit fram till midsommar, hans fritid var snart slut, till den första juli måste han resa, och ännu väntade han på stunden som skulle lösa hans tunga.

ftermiddagssolen brände hett på åkrar och fält, men inne i granskogen var det sval skugga. I de solbelysta topparna glödde årets kottar i mörka purpurfärger, och de ännu ljusa årsskotten lyste som solstrimmor i den åldriga grönskans dunkel. Luften var stark af barrdoft och mild af linnéans och pyrolans varma vällukter.

På samma gångstig, där Agnes gått tillsamman med Kristian Bode den dag, då Henrik kom till Sätra, gick nu han till samman med henne och med Elsa. Det var den sista dagen de voro till samman, den följande skulle han resa.

Medvetandet därom hade försatt dem båda, i synnerhet Agnes, i en känsligare stämning än vanligt. Deras röster darrade i afbrutna satser, och deras blickar sökte och undveko hvarandras. Trots tanken på att han skulle resa, erfor Henrik

denna dag en större lycka än någonsin förr, ehuru den icke var så lugn, utan tvärt om rastlös, skälfvande, nästan feberaktig. Elsa, som för ovanlighetens skull höll sig trofast bredvid dem, — alldeles för trofast, tyckte Henrik, — såg stundom med frågande förvåning på dem.

Agnes hade återkallat minnet af, när de sågo honom fara förbi på järnvägen. »Det vill säga,» förklarade hon sedan skrattande, »hon hade aldrig sett honom riktigt, hvilket förargade henne, då hon fick höra af Bode att det var han.»

»Jag däremot såg er mycket väl,» svarade Henrik och tillade så: »Kanske var det ett omen!»

»Hvilket?» frågade hon.

»Att jag såg er, men ni icke mig.»

Hon svarade utan att se på honom:

»Jag förstår icke hvad ni menar.»

Han hade egentligen icke menat så mycket med det, då han sade det. Det var en yttring dels af det begär att bli motsagd, som förleder älskande att så ofta säga: du älskar mig inte! dels af en gammal misstämning, som väcktes vid Bodes namn, som icke på länge nämts emellan dem. Men nu plågade det honom dock, att hon icke ville förstå den mening som låg i orden.

De gingo en stund tysta. Plötsligt tog Agnes Elsas hand och drog henne med sig i språng framåt gångstigen. Henrik hörde deras skratt blanda sig med hvarandra och såg dem så försvinna i en krök af vägen.

Han påskyndade sina steg, eggad af hennes flykt, men på samma gång något afkyld af ett själfironiskt medvetande om att de lekte en lek som icke var ny, kärlekens eviga »tag fast».

Då han kom fram till vägkröken, såg han skogen dela sig och en liten ängslapp ligga glindrande i solen. Han hörde fortfarande Elsas skratt och såg deras ljusa klädningar skymta på andra sidan gårdesgården. De plockade blommor. Elsa ropade åt honom att komma och hjälpa dem, men han stannade tyst och lutade sig mot gårdesgården.

Och medan han betraktade den lilla färgrika, solskimrande, af fjärilar och insekter omsvärmade ängen, som låg där på alla sidor omgärdad af skogen, upplysande dess allvar med sitt friska leende, och de båda gestalterna, som böjde och rätade sig i sitt glada bestyr, den ena med barnets nyckfulla kastningar, den andra med kvinnans mjuka rörelser, den ena gripande med fulla händer midt i öfverflödet, den andra sökande efter harmoni i den rika blomsterskatten, smög sig öfver hans sinne en dröm om långvarig, bestående lycka, samlande sig om dessa båda gestalter, kvinnan och barnet.

Plötsligt kände han en kall skugga komma öfver sig och glida fram öfver ängen, förmörkande de ljusa färgerna och dämpande de glada ljuden. Han såg upp mot himmelen. Den på halfva himmelshöjden stående solen hade förmörkats af ett moln, föregånget af lätta guldkimrande dim-

flikar, men sedan sträckande sig i en tung blågrå massa ända ned till horisonten, så vidt han kunde döma af märket mellan granarna därborta. Stillheten blef nästan tryckande, ängslig, och luften kyldes hastigt.

»Skynda er!» ropade han, »vi få regn.»

Han hade knappt talat ut, då ett fjärran åskmuller hördes, liksom bekräftande hans ord.

De hade också sett upp mot himmelen och kommo nu springande till honom.

De hade lyckligtvis icke mer än en tio minuters rask gång hem till Sätmaskog. Elsa sprang förut, förtjust öfver äfventyret, och Henrik och Agnes följde henne, tysta under den hastiga gången, men äfven de smittade af en munter, skrattlysten sinnesstämning, i hvilken deras föregående spänning upplöste sig och som kontrasterade mot det annalkande ovädet och det stigande, dystra bruset i skogen.

Då de kommo ut ur skogen och rymden öppnade sig, sågo de att molnet redan betäckt halfva himmelen, skridande fram i en hotande, obruten massa. Endast på ett ställe ned emot horisonten var det en refva, där den blekgröna himmelen lyste igenom, men den tillslöt sig medan de ännu betraktade den. Regnet kunde vara öfver dem i hvilket ögonblick som helst, det tycktes endast vänta på ett tecken för att börja.

Plötsligt stannade de ofrivilligt alla tre. En bländande blixtnad flammade två, tre gånger mot den mörka bakgrunden, och omedelbart därpå

följde en skräll, lika kort som den var våldsam. Lufttrycket var så starkt att det betog dem andedräkten.

Då de stannade hade Agnes gripit om hans arm; han såg på henne, hon var en smula blek, men ögonen glänste. Så vacker hade han aldrig sett henne förut.

»Blef ni rädd?» frågade han.

Hon skakade på hufvudet med ett flyktigt leende och släppte taget om hans arm. Elsa, som var ett par steg framför, såg sig om på dem och tycktes fråga huruvida hon skulle blifva rädd eller inte.

Liksom om detta varit det afvaktade tecknet föllo nu de första dropparna, enstaka, stora och tunga. De började springa, och som de nu endast hade en kort bit kvar, hunno de lyckligt under tak innan regnet föll på allvar.

Bode tog emot dem ute på förstubron.

»Hvad sa' jag?» ropade han triumferande emot dem, »jag har i flere dar känt på mig att det här skulle komma!» Han skröt gärna en smula öfver sin skicklighet i att spå väder och var mycket lycklig, då hans spådomar någon gång slog in.

»Det kommer som på beställning för mina — —» han afbröts af en ny blix, på hvilken knallen nu följde med något längre mellanrum rullande hela himmelen rundt, — »blommor,» afslöt han. Och nu föll regnet i strömmar, blef ett fullkomligt skyfall.

De gingo alla in i tamburen. Här brast Elsa i skratt, i det hon pekade på Agnes; dennas fläta hade upplöst sig och fallit ned på ryggen under språnget, barr och kvistar hade satt sig fast i håret; skrattande äfven hon började hon fästa upp det igen.

»Hvar har ni varit, har ni klättrat i trän?» frågade Bode.

De sågo på hvarandra, och nu fick skrattet förnyad fart, äfven Henrik instämde och Bode, som blef behagligt öfverraskad af att han sagt något så roligt, smittades till slut han också.

Då de lugnat sig något, gingo de in i salen och ställde sig vid fönstren för att betrakta ovädret.

Det rädde nu nästan fullständig skymning. Regnet strömmade ned så tätt att det skymde synkretsen. Träd och buskar skälfdes och hukade sig som under en storm, det dånade på taket och smälde på rutorna, forsade ur rännorna och bildade sig bäckar på gångarna. Då och då skar en blixtnedslag igenom, och åskdundret rullade nästan oafbrutet rundt horisonten.

Bode började muttra för sig själf och se betänksam ut, han tyckte visst att det kom för mycket af det goda.

»Fortsätter det här, så rinner hela trädgården bort till slut!» utbrast han och såg hotande upp mot himlen.

Elsa fnittrade till och höll på att narra de andra med sig, men gubben såg så strängt på

dem, att de hejdade sig. Trädgården var det icke tillåtet att skämta med.

Plötsligt fingo de höra snabba steg ofvanför sig. Ett fönster slog hårdt igen och hakar lades på med eftertryck.

»Herre gud, mitt fönster stod ju öppet!» utbrast Agnes, »nu blir väl mamsell Karlsson aldrig god på mig igen.»

Stegen där uppe hördes fortsätta från fönster till fönster, så dogo de bort, men kommo efter en stund tillbaka i trappan. Dörren öppnades och hushållerskan, mamsell Karlsson, kom in, blek, på samma gång rädd och ond. Utan att säga ett ord gick hon från fönster till fönster och kände på hakarna, hela tiden undvikande att se på Agnes. De beto sig i läpparna och tordes icke se på hvarandra.

»Det var ett förfärligt väder, mamsell Karlsson,» sade slutligen Bode.

»Ja, det är en guds lycka att...» en blixtnedslag afbröt henne, så stark att hon i förskräckelsen sjönk ned på en stol, och satt där orörlig tills dundret var förbi. Då rusade hon upp igen och fortsatte sin fönsterinspektion genom rummen på nedra botten.

Då hon väl var borta brast det löst. Elsa och Agnes i synnerhet smittade hvarandra gång på gång; så snart någon af dem ville sluta, började den andra på nytt, och så skrattade de i korus. Agnes var fullkomligt som ett barn, det lyste en munterhet i hennes ögon, som förlänade

ansiktet en för Henrik alldeles ny karakter, och hennes skratt var så pärlande friskt och melodiskt, som strömmade det från en outtömlig källa af lefnadslust.

Emellertid började regnet så småningom att sakta, och det ljusnade märkbart. Molnet hade skridit öfver himmelen bort mot öster, hopade sig där i allt tätare lager, medan i vester den ljusa himmelen började skimra igenom tunna rosenfärgade dimmor. Och på en gång, medan ännu de sista dropparna föllo, bröt solen fram lågt nere vid horisonten, målade hela vestern i guld och purpur, slog en strålände regnbåge öfver himmelen och kastade ett bländande skimmer öfver hela den våta naturen.

De skyndade alla ut på verandan. Ren och frisk smekte luften deras ansikten, vidgade deras lungor, fåglar kvittrade, svalorna kretsade i luften som yra, glindrände droppar föllo, de våta bladen glänste och kastade blixtrar då vinden rörde dem, blommornas doft steg stark och pånyttfödd upp från plantor och buskar, kom och gick i ljumma fläktar, vattnet porlade på gångarna, allt var glans och jubel, stärkt och förfriskad andades naturen ut i den lätta luften, medan solens bländande skifva långsamt sänkte sig ned mot horisonten och åskans mullrande hot dog bort i fjärran.

Bode försvann plötsligt in i huset igen, och Elsa var redan i färd med att väta ner sig i

vattenpussarna nere på gången. Henrik och Agnes stodo kvar på verandan.

»Så vackert!» hviskade hon med tårar i ögonen.

Han såg på henne, och med ett sällsamt jubel, som hade det varit en fullkomligt ny uppenbarelse för honom, tänkte han:

»Ja, jag älskar dig!»

Kanske förstod hon hans tanke, ty hon rodnade hastigt och såg sig om som sökte hon ett skydd.

Då uppenbarade sig Bode igen, klädd i kavaj och storstöflar. Galoscher letades fram åt de andra, och så företogo de en vandring genom trädgården för att se hvad regnet gjort för godt och mäta de möjliga skadorna.

Vinsten befans stor, skadorna obetydliga och lätt reparerade och Bode kom i ett strålande humör.

»Nu frågar jag bara,» utbrast han en gång, »om mina samlingar förr i tiden hade fått en sådan här skur öfver sig, jag undrar just hur de då hade sett ut. Att människan ofta skall ha så svårt att se det som ligger henne så nära!» tilllade han och grep i sitt hvita skägg med en skiftning af vemod i stämman, tänkande på sina sjuttio år.

Det beslöts nu att Henrik skulle stanna kvar och dricka té hos dem, så att det hann torka upp något innan han gick hem. Bode erbjöd

sig att skaffa honom häst och vagn, men han föredrog att gå.

Vid kvällsvarden var det egentligen Bode som höll målron vid makt. Elsa hade helt plötsligt blifvit sömnig, och Agnes sinnesstämning hade alldeles slagit om. Det myckna skrattandet hade efterlämnat en viss matthet och hon satt tyst och allvarlig med en beslöjad glans i blicken.

Så snart de stigit upp från bordet, skickades Elsa till sängs. Bode gick åter ut i trädgården, och Henrik och Agnes blefvo ensamma på verandan.

Himlen var nu alldeles klar och molnfri. Från den fuktiga marken steg en dimma upp och lade sig i breda band öfver de sankna ängarna. Natten kom med leende frid, med ljusa drömmar, i hvilka det stillade jublet ännu klingade igenom som en nästan ofattlig ton.

Agnes frågade honom hur han skulle tillbringa resten af sommaren och om han inte alls skulle komma tillbaka till Sätra. Så lofvade hon äfven att komma ned till tåget, då han for.

De började därefter att tala om Bode och hur vintern skulle ställa sig för honom. Men de talade med ansträngning, och så småningom fick tystnaden makt öfver dem.

Han betraktade henne, där hon satt bredvid honom, med händerna i knät, en hög färg på kinderna och blickarna obestämdt sväfvande ut i den skymmande kvällen. Bröstitet häfdes af ojämna andedrag, och det var som om hela hennes

väsande skälfde af dunkla, vaknande känslor. Bekännelsen, frågan låg på hans läppar, hans armar längtade att omsluta henne, men på samma gång anade han, att den känslövärld, som rörde sig inom henne, icke helt tillhörde honom, att han kanske för stunden kunde göra sig till herre däröfver, men att det skulle ligga ett våld däri, hvaremot hans stolthet uppreste sig. Han tyckte att hvad han nu kunde vinna var ringare än hvad han begärde.

Men en annan röst varnade honom för att låta denna stund gå förlorad, att icke nu söka binda lyckan som var honom så nära. Han tänkte på skilsmässans plåga förenad med oviss-
het, och allt starkare kände han frestelsen att i detta ögonblick få sitt öde afgjort.

»Agnes!» sade han sakta och lade sin hand på hennes. Den kändes brännande het, det gick som en glödande ström genom hela hans kropp, och icke längre sig själf mäktig tryckte han henne våldsamt in till sig och sökte hennes mun med sin.

Hon gaf till ett svagt utrop, och hennes kropp stelnade ett ögonblick till motstånd i hans armar. Men så veknade motståndet, hennes mun mottog hans kyss, men återgaf den icke.

»Agnes!» upprepade han.

Då satte hon plötsligt händerna mot hans bröst och gjorde sig fri från hans omfamning. Det hördes steg på sandgången, och de flyttade sig hastigt ifrån hvarandra.

Det var Bode, som kom. Han såg på dem och i hans blick kom det ett uttryck, som om han helt oförmodadt gjort en upptäckt. Han hade verkligen hittills aldrig kommit att tänka på, att det kunde vara af något annat skäl än intresset för hans blommor, som Henrik kom så ofta. Han såg helt förbryllad ut.

Agnes såg sig omkring som uppvaknad ur en dröm. Då hennes blick mötte Henriks blef hon brännande röd.

»Nej, det är visst sent!» sade hon och reste sig brådslande. »Vi måste gå och lägga oss, — och ni som har hela långa vägen hem.»

Hon räckte honom sin hand och sade god natt. Han höll den kvar och sökte hennes blick, den riktades ett ögonblick på honom, frågande, undrande och på samma gång en smula frånvarande; så drog hon handen till sig, sade ännu en gång god natt och gick hastigt in.

Sedan han tagit afsked af Henrik, följde Bode henne, fortfarande alldeles förbryllad af den upptäckt han gjort.

Henrik gick långsamt hemåt, med sinnet uppfyllt af en otillfredsställd längtan och på samma gång med vemod tänkande på, att denna dag var för alltid förbi, att, hur allt växlade och pånyttföddes, skulle den dock aldrig komma åter.

Då han reste den följande morgonen voro Agnes och Elsa vid stationen för att säga farväl. Han lyckades dock icke en enda gång möta hennes blick, förrän just då tåget satte sig i gång; då fångslade han den några ögonblick. Tacksamhet lyste det ur den, det kände han, — om något mera, ja, det trodde han åtminstone. Och låg det icke blott i denna tacksamhet ett löfte, som han blott måste lämna sin tid till växt och utveckling för att det skulle slå ut i kärlek? Ja, han ville vänta, icke i förtid ingripa i det som nu försiggick inom henne, vänta tills hon frivilligt gaf honom mer, än han nu kunde taga. Med ett styng af ånger mindes han den föregående aftonen.

Det hade en tid bortåt varit fråga om, att skaffa en lärare åt Elsa. Hennes skolgång hade på det sista året blifvit mycket försummad, och för att taga igen det förlorade skulle hon få börja läsa en smula redan nu på sommaren, något som hon själf mycket ifrade för. Men svårigheten var att finna någon person, som var att påräkna äfven under vintern, om hon, som antagligt var, skulle komma att tillbringa den på Sätmaskog. Att taga en lärarinna i huset var något som Bode icke ville höra talas om.

Slutligen var det doktor Wilde som fann på råd. Det hade kommit en ny folkskolelärare i socknen, en magister Lundholm, som hade studerat i Upsala, men aldrig aflagt någon examen. Med honom kunde man ju åtminstone göra ett försök; doktorn åtog sig att tala med honom,

och som han aldrig underlät något tillfälle att representera, lät han en dag bjuda magistern till middag med det beskedet, att han önskade tala med honom.

Magistern kom, klädd i frack och hvit halsduk, hvilken senare var en smula solkig, därför att hans hustru knutit om den väl tjugo gånger, innan hon var om icke nöjd så åtminstone trött. Han såg ut att vara bortåt femtio år, ehuru han i verkligheten icke var mer än några och trettio. Han var helt liten till växten med långa armar och en bred, platt kropp, som såg ut att ha legat i press. Ansiktet var fint och intelligent, men vanpryddes af en gråaktig, finmig blekhet. Det präglades af en egendomlig blandning af blygsamhet och själsäkerhet och densamma uppenbarade sig äfven i hans sätt; blygsamheten låg utanpå, men man anade själsäkerheten där bakom, och stundom sken den oförhappandes helt trohjärtadt igenom.

I början af middagen var han mycket besvärad och ängslig och kastade allt som oftast frågande blickar på doktorn, som om han hade ondt samvete. Men så småningom gaf förlägenheten med sig, och då tinade han upp och blef ganska talför.

Då de kommit in i doktors enskilda rum, bjöd denne magistern en cigarr, tände själf en, satte sig i soffan, drog några långa bloss och sade:

»Jaha, ja!»

Därpå försjönk han i tankar och tycktes alldeles hafva glömt bort magistern.

Denne, som äfven efter någon tvekan satt sig, blef åter nervös och orolig. Efter en stunds tystnad, hvarunder han mekaniskt gned händerna mot hvarandra, gjorde han en ansträngning, antog ett beslutsamt utseende och sade:

»Herr doktorn önskade tala med mig?»

Doktorn såg frånvarande på honom, gjorde en min som om han försökte draga sig till minnes, och klarnade plötsligt upp. Jo, nu mindes han verkligen! Detta var ett sätt som han antagit, därför att han märkt att det verkade imponerande; så småningom hade det blifvit en vana hos honom.

»Jo, det var sant,» svarade han och framställde därpå i affärsmässig ton hvad det var fråga om.

Magisterns ansikte ljusnade och han drog omärkligt en suck af lättnad. Naturligtvis antog han förslaget, kände sig mycket tacksam för det förtroende man visade honom därmed och skulle göra sitt bästa för att visa sig detsamma värdig.

Men plötsligt mörknade han å nyo, en inre strid afspeglade sig på hans ansikte, och han började på nytt gnida händerna mot hvarandra. Slutligen hostade han några gånger, antog ett beslutsamt utseende och började:

»Men ...»

Doktorn såg på honom, trodde sig förstå och sade:

»Magistern menar — arfvodet? Ja, hvad anser magistrern själf?»

»Nej, det var inte min mening,» han gjorde en bugning, som trots sin tafatthet hade något förnämt i sig. »Nej, det är en annan sak, som jag anser det vara min plikt, min oafvisliga plikt, att redan på förhand göra herr doktorn och barnets öfriga anhöriga eller, rättare sagdt, målsmän, uppmärksamma på.»

Han drog ett djupt andedrag och fortsatte:

»Jag vet inte om mina åsikter äro sådana, att herr doktorn och de öfriga målsmännen kunna anse mig lämplig.»

Doktorn såg förvånad på honom.

»Åsikter! Hvad för åsikter?»

Magistern rätade på sig, gjorde i tankarna ett hastigt öfverslag af sina åsikter för att finna den som kunde anses mest stötande, men tog dock i sista stunden oförhappandes en mindre farlig.

»Jag är till exempel republikan!» sade han med ett litet kast på hufvudet.

Doktorn gaf honom en häpen blick. Han tyckte att det kom så komiskt omotiveradt att han måste draga på munnen. I nästa ögonblick blef han dock en smula het och reste sig upp.

»Är magistrern inte svensk medborgare?» frågade han kort.

»Jo!» svarade magistrern, i sin tur förvånad.

»Nå, — jag vet inte af att Sverige är republik.»

»Nej,» medgaf magistern i beklagande ton.

»Nå, hvad är det då för prat, att magistern är republikan!»

Magistern såg undrande på honom; han förstod icke alls resonemanget.

»Men mina åsikter!» upprepade han.

Doktorn ryckte på axlarna.

»För resten — har jag inte sagt magistern, att det är fråga om en flicka?»

»Jo,» svarade magistern, »men enligt mina åsikter gör det ingen skillnad.»

Han ångrade dock, att han icke valt ett bättre exempel.

»Men för tusan,» utbrast doktorn, som började blifva hetare, »här är inte fråga om åsikter, utan om magistern tror sig om att kunna bi-bringra flickan de kunskaper, som hon annars skulle erhålla i en skola.»

Han såg skarpt på magistern, nöjd med denna formulering, som syntes honom icke lämna det minsta kryphål.

Magistern försökte icke heller att krypa undan; han svarade ingenting, men satt och såg trotsig ut.

Doktorn beslöt att rycka honom ändå närmare in på lifvet.

»Menar magistern, att han tänker försöka inympa sina 'republikanska åsikter' på flickan?»

Magistern såg tveksam ut.

»Nej, naturligtvis skall jag hålla mig till ämnet så mycket som möjligt, men jag menade,

att mina åsikter likväl skulle kunna ge en viss färg åt undervisningen, som herr doktorn möjligen icke skulle gilla.»

Han stod och såg på doktorn med sina små, ärliga ögon och ett troskyldigt leende kring munnen.

Denne brast plötsligt ut i skratt och klapade magistern på axeln.

»Ja, det blir nog bra, magistern kan ju vara snäll och försöka stryka på så litet färg som möjligt. Jag skall tala med min svåger i morgon och låta magistern få veta, när lektionerna kunna taga sin början.»

Han afskedade honom med en nick och en vårdslös handtryckning. Då han blifvit ensam stod han en stund och drog sig fundersamt i polisongerna, men ryckte så på axlarna.

»Han är en toker!» mumlade han. »För resten, hvem har inte varit republikan i sina dar.»

Med detsamma han tänkt det, bet han sig i läppen och såg missbelåten ut, satte sig så tvärt ned vid skrifbordet och började besvara ett bref. Då han setat en stund, slog han pennan hårdt i bordet och utbrast förbittrad:

»Nej. de skulle lära sig att arbeta — det är hela saken det!»

* * *

Men magistern gick hem till sitt under en monolog med stora gester, glad öfver sin lycka och belåten med sitt goda samvete.

Han hade nog rättighet att vara en smula själsäker, magistern, ty han hade själf kämpat sig fram genom lifvet, och det fast striden varit ganska ojämn.

Redan i skolan hade han fått försörja sig själf genom att läsa med yngre kamrater. Så hade han lyckats sträfva sig fram till studentexamen, som han aflade med utmärkt vackra betyg, och, tack vare några af lärarne, som intresserade sig för honom, hopsköts åt honom en summa penningar, så att han kunde komma till Upsala för att läsa på graden. Men här gräfdde han alldeles ner sig i specialstudier och aflade aldrig någon examen. Efter ett par år lyckades han förskaffa sig en för sina ytterst små behof tillräcklig utkomst genom att gifva enskilda lektioner, och nu egnade han sig odeladt åt studiet af sina älsklingsämnen, filosofi och sanskrit, utan att någonsin hafva en tanke på att göra dessa studier fruktbringande för sig.

Han gjorde sig snart känd för sina ytterst radikala åsikter, som han visst icke gjorde någon hemlighet af, utan tvärt om vid hvarje tillfälle förde till torgs. Hans största nöje var, att vid en kopp kaffe — den enda lyx han bestod sig — få utveckla sin ståndpunkt och bevisa, att hvarje tänkande människa, om hon blott ville draga konsekvenserna af till och med de allmänt an-

tagna lärosatserna, måste komma till samma åsikter som han. Det var hans stolthet att icke sky några konsekvenser.

På detta sätt tillbragte han fem år i Upsala och hade alla förutsättningar för att blifva en öfverliggare, då ödet kom emellan på ett för honom själf och äfven för hans bekanta tämligen oväntadt sätt. Han hade sedan ett par år bott hos en fattig handtverkarfamilj med många barn, af hvilka den äldsta var en flicka på tjugu år. Han hade i hela sitt lif varit så godt som alldeles utestängd från allt umgänge med kvinnor, hvilket visserligen icke hindrade honom att hafva sina teorier om dem alldeles klara. Han hyste mycken vördnad för kvinnan, ideelt betraktad, men reelt ingaf hon honom en viss missaktning såsom den där i allmänhet ännu saknade förmågan att tänka konsekvent. Han hade därför heller aldrig gifvit akt på Karolina, ehuru hon i två år städat åt honom, då han en dag öfverraskade henne, läsande i en af hans böcker. Han började då samtala med henne, och så småningom uppstod hos honom den tanken att försöka uppfostra denna obildade flicka till en konsekvent tänkande människa. Med föräldrarnes samtycke satte han sin plan i verket och offrade ett par timmar om dagen på flickans uppfostran. Trots hennes goda vilja utföll dock försöket icke vidare lyckligt, men det ledde i stället till en för honom själf alldeles öfverraskande konsekvens, och det var att han blef kär. Han sökte länge förneka detta faktum,

Ett eldprof.

som han ansåg till en viss grad nedsättande för sig, men det lyckades icke, och då han en dag fick ett omisskänligt bevis på att flickan delade hans böjelse, fann han sig till sin häpnad försatt i en ställning, ur hvilken han icke såg någon annan utväg än ett giftermål. Sedan han väl hunnit göra sig förtrogen med denna lösning, antog han den med sin vanliga bekymmerslöshet för framtiden och ingick ett äktenskap, som hans bekanta ansågo i hög grad lättsinnigt och han själf som en konsekvent utveckling af sina äktenskapsteorier.

De första åren gick det tämligen bra, tack vare en sträng sparsamhet och ett ökad antal lektioner, men då hans hustru för hvart år skänkte honom ett nytt barn, ja, en gång till och med tvillingar, började det se mörkt ut. Då erbjöd sig af en händelse den lärareplats han nu innehade, och som den erbjöd fördelen af en fast inkomst och minskade lefnadskostnader, eftersom de skulle bo på landet, antog han den, med en smula saknad visserligen, men tröstande sig med den tanken att han i sin mån skulle kunna verka för folkets uppfostran.

Härvid begick han dock något, som hans stränga rättrådighet sedan alltjämt förebrådde honom, och det var att han, rädd att i annat fall gå miste om platsen, förteg hvilken farlig karl han i grund och botten var. Detta band sedan hans händer, så att han icke ansåg sig hafva rätt att verka för sina idéer i den utsträckning

han skulle önskat. Så ansåg han åtminstone själf, kanske därför att han icke ville erkänna, att han så länge sysslat med teorier, att han förlorat förmågan att tillämpa dem praktiskt.

Han gick också i en viss oro, att sanningen en gång skulle komma i dagen, och då han därför erhöll kallelsen upp till doktorn, som var en inflytelserik man i socknen, föreställde han sig genast, att denne nu fått sina ögon öppnade och ville gifva honom en varning, kanske hota honom med tjänstens förlust.

Och så hade lyckan i stället varit honom så märkvärdigt bevågen! Han var så van att hon visade honom ett trumpet ansikte, att detta lilla leende gjorde honom alldeles yr i hufvudet. Ty det var en ganska välbehöflig tillökning i sina inkomster han fått på detta sätt, — och så var hans samvete rent, han hade ju talat rent ut.

Det enda som blandade en smula malört i glädjen var att doktorn icke tycktes anse honom för någon vidare farlig karl.

Han blef dock en smula skrämmd, då denne några dagar därefter plötsligt uppenbarade sig i skolan och förklarade sig vilja åhöra en lektion. Till all lycka läste de för tillfället matematik, så att magistern icke fann något tillfälle att gifva sin radikalism luft, hvartill han annars kände sig nästan förpliktad. Han passade i stället på att gifva en extra föreläsning i matematik, afsedd mera för doktors än för barnens fattnings-

gåfva, och gjorde till och med några utflykter på naturvetenskapernas område.

Som det var sista skoltimmen på dagen, följdes doktorn och magistern åt efter dess slut. Den senare, som redan börjat läsa med Elsa, uttömde sig i loford, mycket ärligt menade, öfver sin nya elev. Doktorn hörde tankspriddt på, och då magistern tystnat, sade han helt tvärt:

»Jaså, magistern är republikan?»

Detta hade legat honom i tankarna allt sedan deras första samtal, han kunde icke komma ifrån det. Det retade honom, men intresserade honom på samma gång, — det intresserade honom på ett retsamt sätt.

Magistern ryckte till och fattades åter af en olycksbådande aning; men utan att blinka svarade han ett stolt och kraftigt: »ja».

Doktorn tog genast hett i och började öfverhoppa honom en mängd skäl för republikanismens fördärlighet, som han tydligen under en längre tid gått och samlat på. Men här var magistern hemma hos sig, på ett fält som han länge odlat, och glömmande sin oro för njutningen att få utveckla sina idéer, som han nu i flere år fått gå och ältä för sig själf, gaf han svar på tal, och nu utspann sig en dispyt, som varade en hel timme och som från republikanismen hoppade öfver till fritänkeriet, efter en utflykt till kvinnofrågan fastnade i socialismen, där den sedan höll sig kvar med tillfälliga utfall på andra frågor.

Men magistern blef allt radikalare, ju längre dispyten varade, och mot slutet kom han fram med så djärfva satser, att doktorn icke visste om han skulle skratta eller bli ond. Han valde dock det senare alternativet och skildes helt tvärt från magistern, som det tycktes denne i hög grad uppretad.

Magistern begaf sig hem till sitt, med en behaglig trötthet i hjärnan, dock icke värre än att han med en viss mildhet, i känslan af sin öfverlägsenhet, kunde fortsätta resonemanget för sig själf. Han hade blifvit i hög grad upplifvad af dispyten och gick och gestikulerade som om han talat inför en stor menighet. Endast då och då smög sig en svag oro öfver honom, att han möjligen varit en smula för radikal och att dispyten skulle kunna draga några obehagliga följder efter sig.

Men ett par dagar därefter blef han å nyo bjuden till middag hos doktorn, och efter middagen, sedan de kommit till ro inne i rökrummet, upptog denne på nytt dispyten, rustad med nya argument. Maglsteren höll sig dock tapper och efter halfannan timme skildes de åt, å ömse håll tillskrifvande sig segern.

Sedan upprepades dessa middagar med ty åtföljande dispyt en eller två gånger i veckan, och doktorn tycktes hafva fattat en alldeles särskild vänskap för magistern.

Han hade nog icke riktigt klart för sig, hvad som var motivet till denna egendomliga

vänskap. För hvar gång han skildes från magistern, kände han sig i hög grad uppretad mot denne och gick sedan hela dagen, fyllande luften med invektiv mot dessa förbannade samhällsomstörtare, som man borde utrota från jorden. Men ändå längtade han efter att få taga upp dispyten igen, och magistern utöfvade på honom en egendomligt tilldragande verkan.

Han trodde själf, att det endast var ett begär att öfverbevisa honom, som låg till grund härför, och så medvetandet, att magistern i grund och botten var så ofarlig, därför att allt detta endast var teorier hos honom.

Den egentliga orsaken låg dock djupare. Det var hans egen forntid, som i något förändrad skepnad mötte honom i magisterns tal, som uppretade honom och eggade honom att gå och grubbla på förnuftsskäl emot den, för att sålunda rättfärdiga sitt afsvärjande af den samma. Det var den som mot hans vilja drog honom till sig, den som han i brist på skäl öfverhopade med tillmälen, den som han skrattade åt med ett torrt, nervöst skratt, den som han öppet förlöjligade och hemligt ännu hade en viss beundran för, ömsom svor öfver och klappade på axeln, ibland sökte skrämma och ibland kände sig frestad att med böner draga öfver till sin nuvarande ståndpunkt, allt i magisterns person.

Om allt detta hade denne ingen aning; han trufdes godt med dessa eftermiddagsdispyter han också, emedan de fyllde ett länge känt behof,

han diskuterade med hela sin öfvertygelse för diskussionens egen skuld, utan något egentligt begär att göra en proselyt; han rökte sin cigarr till hälften, lät den så slockna och smög den i fickan för att spara den till kvällen, då han nästan njöt mera ostördt af den. Han kände sig nu trygg för alla obehagliga följder och gaf sin motståndare det ena teoretiska glatta laget efter det andra med sitt milda, en smula själfbelåttna leende, något förvånad ibland, då han tyckte sig spåra missnöje hos denne, men utan att vidare fästa sig därvid. I grund och botten kände han sig honom genomgående öfverlägsen, ehuru han dolde detta medvetande under sitt vanliga blygsamma och ytterst artiga uppträdande.

II.

Det led mot slutet af augusti månad. Som vanligt mot slutet af sommaren hade Sätra nu sitt största antal badgäster, de hade till och med ökats med tjugufem procent från föregående år. Doktor Wilde gick med stora planer i hufvudet, brunnsalongen och badinrättningen skulle genomgå en grundlig ombyggnad och reparation till följande år, — han var äfven starkt betänkt på att bygga ett nytt, tidsenligare hotell. I början verkade sådana planer på honom som ett starkt rusmedel; blodet steg honom åt hufvudet, hans fantasi blef bångstyrig, tog betslet mellan tänderna och skenade i väg. Dimensionerna växte, blefvo allt mera storartade, och han själf växte därunder, hans språk, hans skratt, hans bilder, hans åtbörder, allt bredde ut sig, sträckte sig med välbehag i de vidlyftiga projekten. Han

blef lösmynt och frispråkig, tog alla han mötte i knapphålet eller något annat som han kunde hålla fast i, målade för dem i stora drag, ritade, förklarade, försökte blända dem, öfverväldiga dem, slå dem med häpnad. Den som icke kände honom närmare, fick då det intryck att han var en fantast, en oförbätterlig projekt-makare, en af dessa inbillningsbesatta, dessa snillen i att bygga luftslott, som vanligen dö på fattighuset.

Men allt det där var bara luft och väder, det var bara ett litet nöje, som icke kostade någonting. Så snart det första faktiska steget var taget till planens förverkligande, blef doktorn nykter igen, inför detaljerna vaknade hans praktiska sans och förstånd, mätte och beräknade, rörde sig icke längre med oberäkneliga storheter utan med siffror och hvardagsmått, slog lugnt och utan sentimentalitet af på den ena efter den andra af fantasiens fordringar och lämnade slutligen ifrån sig ett noga öfvervägdt, antagligt och alls icke för optimistiskt förslag. Doktor Wilde hade två naturer, han som så många andra, den ena, som var stark, grofhudad och härdad, fick draga det dagliga lasset, den andra tog han bara ut och motionerade en och annan gång; van att stå i spilta, blef den då berusad af fria luften och skenade åstad, men då den skenat slut, kopplades den i hop med sin stadigare kamrat och gick så beskedligt hem till stallet igen.

Nu, en kväll mot slutet af augusti, njöt den ännu sin frihet och var ute på språng. Han var nere vid stationen för att, som han vidt och bredt förkunnade: taga emot sin son. I djupet af sitt hjärta var han ganska missnöjd med denna son, bedröfvad öfver den riktning hans utvecklig tagit och orolig för hans framtid. På samma gång var dock Henrik den enda människa, för hvilken han hyste en slags respekt, hvilket dels var en yttring af hans instängda, aldrig tillfredsställda faderskänsla, dels berodde därpå att han under den dagliga samvaron med sonen stundom fått glimtlika inblickar på områden, som imponerade på honom, därför att de voro honom så fullkomligt okända. Inför främmande skröt han alltid med honom, liksom han i hemlighet, utan att riktigt vilja erkänna det för sig själf, ännu hade tämligen osannolika, men vidtgående förhoppningar på honom, ungefär samma slags förhoppningar, som man har att vinna högsta vinsten, då man spelar på lotteri.

Han nickade, bugade sig, utbytte ord och handslag till höger och venster, i det han hela tiden höll sig i närheten af stationsinspektorn. I allmänhet hade personer, som voro i sitt ämbetes utöfning, stark dragningskraft på honom, och det icke blott när de voro klädda i något slags uniform. Han språkade gärna med kaptener och styrmän på ångbåtar, konduktörer på bantågen, poliser på gatan, alla som för tillfället

voro beklädda med något slags reglerande myndighet i det stora samhällsmaskineriet.

I den grupp af herrar, som bildat sig omkring honom och inspektoren, stod äfven Kristian Bode och gjorde sig i tankarna lustig öfver denna svågerns svaghet, som han sedan länge kommit på spåren. Han började allt mer och mer sysselsätta sig med och finna nöje af de svagheter och i synnerhet löjligheter, som han såg omkring sig, och det hade till och med ett par gånger händt att han stött sig med människor genom ett alltför påtagligt skämt med dessa löjligheter.

Nu hördes ånghvisslan, tågets stönande borta i kurvan, och efter några ögonblick gled det rasslande framför stationshuset och stannade. Ansikten syntes i kupéfönstren, i ett af de sista äfven Henrik Wildes. Hans blickar öfverforo den väntande skaran, sökande ett ansikte som de icke funno; först efter detta fåfänga letande fäste de sig vid och igenkände de andras. Ett af de första de stannade vid var Kristian Bodes. Det drog ett moln öfver hans glada, förväntansfulla hemkomststämning, och med det upprörda sinnets mottaglighet för intryck, dess begär att gifva tillfälligheter betydelse, tänkte han: ett dåligt omen!

Kristian Bode hade uppfångat den snabba skiftningen af missnöje i den andres blick och erfarit ett ögonblicks stingande smärta, som förvånade och förtröt honom själf.

De första hälsningarna och frågorna växlades, grupper af väntande och nykomna drogo af åt skilda håll, tåget hvisslade och gick. Henrik lämnade sina saker åt en bärare och gick därefter med fadern och Kristian Bode framåt den lilla skogsvägen, som förde förbi badinrättningen till doktors villa.

Denne talade om det storartade uppsving som Sätra gjort på detta sista år och ämnade så småningom leda sig in på sitt älsklingstema, byggnadsfrågorna. Henrik hörde tankspridd på honom, och Kristian Bode svängde hvisslande sin käpp.

Just då doktorn gjort den sista lofven och var klar att för fulla segel stryka in på det projekterade hotellet, fick han ögonen på en herre, som gick i maklig takt en bit framför dem, och slog genast in på en annan kurs, glad som om han fått öppet vatten framför stäfven.

»Herr arkitekt, herr arkitekt!» ropade han med stentorstämman.

Den tillropade vände sig om, en smula dröjande och ovilligt som då man blir störd i en angenäm tankegång. Då han igenkände doktorn, stannade han och inväntade dem.

Det var en helt ung man, hvars ansiktsuttryck och hållning bar denna prägel af säkerhet, som i allmänhet är utmärkande för dem som tidigt brutit sig en bana. Alla hans rörelser hade det osökta, kraftfulla behag, som är kännetecknet på en frisk, harmoniskt utvecklad gestalt. Det

solbrända, något magra ansiktet fick sin karakter genom en ovanlig bredd öfver ögonbrynen, som bildade en nästan rak linie, en ädelt formad näsa med känsliga, genomskinliga näsvingar och en kort, kraftig haka, som sköt upp mot underläppen, bildande ett starkt skuggadt veck mot den. Man såg genast att det var ett ansikte med utpräglade släktdrag. Ögonen, som voro breda och smala med mörk iris, gån det ett leende uttryck, dämpadt af att de släppte in föga ljus i pupillen.

Henrik Wilde betraktade honom med mera intresse än han i allmänhet erfor inför främlingar.

»Det var då en riktig lyckträff,» ropade doktorn, i det han skakade hand med honom, »jag har hela dagen gått och falkat efter er.»

»Jaså,» svarade han med en fyllig, klangfull basstämma, som förrådde sångaren, nickade åt Kristian Bode, som var bror med hela världen, och stod därpå lugnt väntande att bli presenterad för Henrik.

»Jaså, herrarne känna inte hvarandra, det är min son — arkitekt Arne.

»Åh,» sade denne och fäste på Henrik denna sökande blick, som jämför med en på förhand uppgjord bild; på samma gång var hans hälsning en smula reserverad.

Henrik undrade hvem som kunde hafva talat om honom, — antagligen föräldrarne.

»Ja, nu få ni gå förut,» sade doktorn, »jag har några enskilda affärer att språka om med vår unga arkitekt här.»

Henrik och Kristian Bode fortsatte sin väg, medan de båda andra drogo sig efteråt. Man hörde doktors röst, ifrig och demonstrerande.

»Hvem var det?» frågade Henrik, då de voro utom hörhåll.

»En ung arkitekt, som håller på att göra sig ett namn,» svarade Kristian Bode. »Fick en kunglig medalj för en tre fyra år sedan, har se'n varit utomlands med undantag af denna sista vinter. Han är släkt med Arnborgarne, men hans farfar, som lär ha varit ett gammalt original, medlem af Götiska förbundet och beundrare af den fornnordiska kraften, kallade sig för Arne i den öfvertygelsen att det var släktens urgamla namn.»

»Umgås han där hemma?»

»Det är verkligen mer än jag kan säga dig, eftersom jag kom i går. Jag känner honom se'n i vintras. Far din har visst några planer på att uppdraga åt honom byggandet af det nya hotellet, så vidt jag kan förstå. För öfrigt en mycket hygglig och begåfvad ung man.»

»Jaså, du kom först i går?» frågade Henrik efter en stunds tystnad.

»Ja, och utan någon aning om att du skulle komma i dag. Så det är ödet och icke jag som spelat dig det sprattet,» tillade han med en röst, som skulle vara gäckande, men som i stället blef förebrående.

Henrik svarade ingenting, men såg undrande på honom; det föreföll honom som om tonen och

orden icke stämde öfverens, men han kunde icke komma på det klara med hvad tonen egentligen innebar.

Fru Wilde kom dem till mötes ute i trädgården, och där hann äfven doktorn upp dem, sedan han släppt sin följeslagare utanför grinden.

Luften var varm och de beslöto därför att sitta ute ännu en stund, tills det blef tid att dricka te. Henrik gick bara upp på sitt rum för att skölja af sig järnvägsdammet och kom därefter ut till de andra igen. Då hade dock doktorn gått in till sig för att skrifva ett par bref.

»Nå, hur är det på Sätmaskog?» frågade Henrik då han setat en stund.

»Jo tack,» svarade fru Wilde, »det vill säga Magnus har varit litet krasslig nu på de sista dagarna.»

»Morbror dålig, det sa' du ingenting om?» Han vände sig mot Kristian Bode.

»Nej,» svarade denne, »och du frågade mig inte heller.»

»Jag tror då inte, att det kan vara något farligt,» fortsatte fru Wilde, — »han klagat öfver svindel, tyngd i hufvudet, men han är uppe och i rörelse; det enda som oroar mig är att han själf tycks ta det alldeles för allvarligt.»

»Min tro är nu att han går och bökar i jorden alldeles för mycket. Han glömmer att han har en son, som redan fått sina första gråa hår,» sade Kristian Bode och strök sig öfver det långa helskägget.

»Nå, och de andra?» frågade Henrik.

»Jo, de må bra, — fröken Linder är här ganska ofta.»

»Jaså!» Han undvek att se på henne för att icke hans blick skulle förråda honom för Kristian Bode.

»Ja, det vill säga — inte hos oss, — hon har börjat på att deltaga ganska mycket i societetslifvet.»

Det låg ett klander i tonen, som riktade Henriks misstämning mot modern. Han hade ett häftigt svar på tungan, men förekom af Kristian Bode.

»Är det då något ondt i att hon roar sig?»

»Det har jag inte sagt.»

»Jag tyckte nästan att det lät så. Du skulle kanske helst se att hon uteslutande egnade sig åt att vara gubbens sjuksköterska och Elsas barnflicka. Vi ska vara tacksamma för hvad hon gör, — men — men hon är sannerligen värd ett bättre öde!» Han hade blifvit röd i ansiktet och rest sig upp, talande med ovanligt eftertryck.

»Ja, ursäkta mig,» afbröt han sig nu tvärt, halft vänd mot Henrik, och lämnade dem.

De sutto tysta en stund. Så reste Henrik sig upp och gick fram till modern.

»Det är illa af dig, både mot henne och mig, att gifva honom anledning att säga något sådant,» sade han och såg bestämdt på henne.

»Det» — han tvekade ett ögonblick, men fort-

satte så: »det var jag som skulle hafva sagt dig det.»

Hon såg med tårfulla ögon upp mot honom.

»Jag har aldrig tänkt något, som skulle kunna såra dig.»

»Då får du inte heller tänka något, som kan vara sårande för henne.»

Hennes blick gled undan hans, och hon sänkte hufvudet. Ett ögonblick såg det ut som om hon tänkte säga något, men så bibehöll hon sin tystnad.

Henrik kände sig lättad nu sedan förklaringen egt rum, men hennes tystnad hade något som plågade honom.

Strax därefter kom jungfrun och anmälde att teet var serveradt. Kristian Bode hade försvunnit och visade sig icke igen under kvällens lopp. Doktorn berättade att han föregående kväll varit sedd i sällskap med några beryktade supbröder. »Det är naturligtvis så han kommer att sluta!» tillade han.

Då Henrik skilts från föräldrarne och kommit upp på sitt rum, satt han länge vid det öppna fönstret. De gångna sex veckorna lågo nu bakom honom som en enda stor tomhet. Skild från Agnes och i ensamheten hade han först känt hur stark hans kärlek var, att den vuxit till en sådan hela väsendet genomträngande känsla, som gör lifvets lust och innehåll och glädje till ett med sig. Han hade icke tänkt på henne, drömt och fantiserat om henne som en förälskad yngling, han hade känt det som om han mistat sitt

väsentliga jag och som om han blott var en död maskin, hvars mekanism ömkligt härmade lifvet. Solen hade icke lyst för honom, dagarna hade gått förbi honom som man vänder bladen i en bok utan att läsa. Det var som om han förlorat förmågan att uppfatta dagar och skuggor, färger och skiftningar, i sinnevärlden som i tankens värld, allt var ett enahanda grått i grått. Hans stolthet och själfkänsla hade upprest sig häremot och han hade föresatt sig att söka åter tillkämpa sig sitt förra jag, sina intressen, tankar och sträfvanen, men ingen lust hade besjälats energien och det hade blott blifvit en krampaktig, ändamålslös ansträngning; det var som om han lyft en börda, men då han väl fått den på skuldrorna glömt bort hvart han skulle bära den. Behofvet af hennes ögonblickliga närvaro var så stort, att han endast med en särskild tankeansträngning kunde finna någon tröst i den tanken att den kärlek, som han trott sig se spira upp hos henne, nu växte och slog fasta rötter under hans frånvaro. Stundom ansatte honom äfven tvifvel och farhågor, minnet af den sista kvällen, han tillbragte med henne, förföljde honom med en obestämd fruktan.

Men nu var allt detta förbi, så fullständigt förgånget att han knappt mindes det. Tanken på att hon var honom nära, vissheten att han den följande dagen skulle få se henne, möta hennes blick, höra hennes röst, fyllde honom med ett strålande jubel, en ro af viss förväntan, en seger-

känsla, som icke frågade och beräknade. Han skulle velat sitta där timme efter timme vid det öppna fönstret, se ut i natten, som syntes honom underbart stor och skön, och vänta tills den första gryningen spred sin ljusning öfver himmelen, medan hans kärleksdruckna tankar sväfvade ut i den rymd af ljus, som var framtiden.

Den följande dagen blef varm och solig, en riktig sensommardag, då hafren gulnar och de slagna markerna få höstens första bruna skiftningar i solbranden. Icke en fläkt rörde den ljusmättade luften, blåa dunster skymde landskapets aflägsna linier, trädens skuggor lågo skarpa och tydliga, som gjutna på marken, och vattnet speglade så klart att blicken icke kunde skönja dess yta utan trodde sig se direkte in i ett annat landskap, en annan himmel som hvälfde sig nedåt i samma blåa oändlighet.

Denna soliga stillhet söfde sinnena, listade tankarna undan ens vilja och höllo dem sväfvande i rymden, liksom hängande på osynliga trådar; man visste icke längre om de voro ens egna eller om man endast speglade dem, liksom vattnet speglade måsarna, som seglade öfver dess yta.

Och hängaf man sig i skuggan riktigt åt stillhetens trollmakt, domnade så småningom alla sinnets rörelser bort, liksom vågor som lägga sig, det bredde sig likt ett sofvande vatten, skimrande i solglansen, men svalt och dunkelt på djupet, speglande allt i evig ro.

Äfven Henrik Wildes heta längtan smittades af dagens lynne, han erfor den yttre världens omotståndliga, ofta försmädliga inflytande på våra starkaste känslor. Trettio graders värme är en faktor som verkar störande på alla våra uträkningar, så att vår facit ofta blir en helt annan än den väntade. Han hade somnat framåt morgonsidan med längtan efter dagen, som skulle se honom på väg till Sätmaskog, men timme efter timme flyttade långsamt skuggorna på den brännheta märken utan att han kom sig för med att gå. Han hade icke längre någon ifver att påskynda det första mötet, vissheten att det nu berodde af hans ögonblickliga viljas makt gjorde honom benägen att uppskjuta det, för att i lycklig väntan drömma därom.

Först då aftonens svalka kom och väckte lifvet ur dess soldvala, då skymningen manade fram ljud och rörelse, kände han att dagen skulle vara en förlust i stället för en vinning, om han icke fått träffa henne, och med ett hastigt, plötsligt beslut, som icke längre tålde en minuts uppskof, tog han vägen till Sätmaskog.

Solen var i sin nedgång, då han kom fram, belyste med ett starkt, rödaktigt sken hela fram-

sidan af huset, hvars rutor glimmade, och kastade långa skuggor öfver gräsmattorna. Då han kommit innaför grinden, stannade han och såg sig omkring; han erfor en hemkomstkänsla så varm som han icke erfarit sedan han var barn; denna lilla plats, halft förvildad, med små odlade, blomsterrika fläckar i vildmarken, ordnade med en nästan barnslig fantasi, en åldrings sista skönhetsdrömmar, hade blifvit honom kär, och han betraktade den med denna återseendets blick, för hvilken igenkännandet är som en trofast hälsning, men hvarje förändring nästan ett svek. Allt var sig dock likt, likt såsom det som har vuxit och utvecklats; rabatterna stodo i blom, något medtagna nu efter solbaddet, men redan uppfriskade af aftonens svalka; han kände en doft af löfkoja och reseda, varm och mogen.

Allt var tyst och stilla; ingen syntes till utanför huset; en bofink upprepade i oändlighet sin korta strof ofvanför hans hufvud; han drog ett djupt andedrag och gick långsamt, med bultande hjärta fram på den mjuka gräsmattan.

Plötsligt stannade han; han hade hört Elsas röst, såg sig omkring men kunde icke upptäcka henne. Han gick åter några steg framåt och fick nu se henne och Agnes; en buske hade skylt dem för honom. Agnes låg på knä framför en rabatt och höll på att binda upp en kullfallen löfkoja, Elsa stod bredvid och såg på. Han stannade åter, med blickarna fästa på den böjda gestalten, hvilken han dock såg otydligt

som i en dimma; det gick en varm ström genom hela hans kropp, och hur klar hennes bild än stundom hade stått för hans minne, var dock verkligheten så oändligt, betagande ny. Han tänkte blott, eller tänkte icke ens, utan genom-bäfvades af en lycklig visshet: det är hon!

Elsa vände på hufvudet och fick se honom.

»Se farbror Henrik!» ropade hon och sprang fram till honom.

Han sträckte ut handen mot henne utan att taga sina blickar från Agnes' nedböjda gestalt. En egendomlig spänning förlänade honom detta ögonblick ett klart seende och dömande lugn, det var som om lifvet, behärskande honom med sina okända lagar och sin gåtfulla makt, ett ögonblick afbrutit sin verksamhet och som han nu, själf utom lifvet, såg sitt öde afgöras.

Hon vände ansiktet emot honom, i hennes blick läste han först skrämsel och så trots, hastigt dolda under en igenkännande hälsning. Och blixtsnabbt skar det igenom honom, utan att han kände huggets smärta: hon älskar mig icke!

Men då hon reste sig upp och räckte handen emot honom, hade han redan begraft denna tanke, erkände icke längre för sig själf att han hade tänkt den. Ty hvarje upptäckt, skådad i ingifvelsens blixtsken, lämnar efter sig ett mörker, då den synes osann och omöjlig, och först ur tviflet eger dess andra smärtsamma födelse rum.

Han fattade hennes hand, men hon drog hastigt undan den igen.

»Åh, förlåt, jag är ju jordig!» utbrast hon med ett skratt, som icke föreföll honom naturligt.

»Välkommen igen!» sade hon därefter med stadigare röst. »Hur kunde ni komma in i trädgården utan att vi hörde er? Elsa skrämde mig nästan. Tänk, hvad morfar skall bli glad. Elsa, vill du, — nej, jag skall själf gå och säga till honom. Han är visst uppe hos sig!»

Hon sprang hastigt bort mot huset; det var något feberaktigt lifligt i hennes rörelser som i hennes tal.

Elsa började nu pocka på hans uppmärksamhet, klängde sig på sitt smeksamma sätt fast vid honom och frågade i ett, när han kom, hvarför han inte kommit förr och hur länge han skulle stanna. Han strök mekaniskt öfver hennes hår och frågade sig oroligt: hvad nu — hvad betyder detta? Då han kom att se ned i hennes ansikte, skänkte den uppriktiga glädje, som lyste därur, honom en flyktig tillfredsställelse; han tog hennes hand och gick med henne fram mot byggnaden.

Efter en stund kom Agnes åter ut med Bode. Denne hälsade på honom och önskade honom välkommen, utan att dock visa någon särskild glädje. Sedan Henrik såg honom sist, hade han undergått en synbar förändring så väl till sitt utseende som sitt sätt. Han hade sjunkit ihop, och ansiktets drag hade slappats, blicken hade blifvit skummare; — det låg något betryckt öfver hela hans väsende.

Henrik fäste sig dock i början icke så mycket vid det, hans uppmärksamhet var spändt riktad på Agnes. Hon hade nu återvunnit sin säkerhet, mötte hans blick, talade gladt och otvunget, men hänvände sig dock oftare till Bode än till Henrik. Det föreföll honom nästan som om hon undvek att tala till honom direkte, som om hon använde de andra som mellanhänder. Hon berättade ett och annat från den gångna tiden, medan han varit borta, allt emellanåt inflickande ett: eller hur, morfar — minns du. Elsa? Ett par gånger brast hon i skratt, ett friskt fram-brytande skratt, som dock hastigt hejdades. Henrik betraktade henne och frågade sig gång på gång, hvad det var för en förändring som föregått med henne. Den var omöjlig att bestämma, men den fanns där dock; i synnerhet då hon hade setat tyst en stund, hade han en starkare känsla af den än annars.

En gång, då Bode lämnat dem för att gå in och taga på sig en rock, — han tyckte det blifvit kyligt efter solnedgången, — försvann också Elsa helt plötsligt, och de lämnades ensamma med hvarandra. I detsamma hon märkte det, kom det en oro öfver henne, som hon bemödade sig att dölja genom att tala ifrigt, alldeles som då han kom. Det var som om hon väntat att han skulle säga henne någonting och icke ville gifva honom tillfälle därtill.

Henrik Wilde blef så småningom allt mera kall och afmätt, allt hvad han tänkt säga henne

var för ögonblicket glömdt, alla hans drömmar om återseendet voro långt borta. Han erfor den ohyggliga känslan, då en människa, som stått oss nära, plötsligt synes fly undan, blifva mera främmande än en främling: ty med en främling är man alltid förenad af de samhörighetens band, som förena varelser af samma släkte, men när två människosinnen, som sökt förverkliga drömmen om en innerligare förening, åter stöta hvarandra ifrån sig, är det som om äfven dessa band brusto och en oöfverstiglig afgrund öppnade sig.

Äfven öfver Agnes smög sig snart en känsla af köld och dämpade hennes feberaktiga oro; orden fröso bort på hennes mun, och de sutto där tysta midt emot hvarandra, så oförmögna att finna ett ämne att tala om, som om aldrig en gemensam tanke fört bud mellan deras sinnen och dragit deras blickar till hvarandra med sympatiens makt. De sågo stelt ned framför sig, på samma fläck af den gröna marken, där sol och skugga nu flutit samman i kvällens skymning; på något afstånd hördes en fågel sjunga sin korta, ständigt upprepade melodi, densamma som Henrik hört då han kom; men öfver dem fick tystnaden allt starkare makt, försänkte dem så småningom i glömska af hvarandra. Och då, ur tystnaden och glömskan, vaknade en känsla till lif och grep dem båda med samma makt, förenade dem båda i samma lidande, — en frågande sorg öfver det gåtfulla öde, som frammanar känslor och dödar dem, bygger upp en

lycka och grusar den, obevekligt, så höjdt öfver oss, att vår vanmakt kallar det grymt, följande samma okända lagar, hvilka gifva oss själfva lif och död. Då de, som drifna af samma impuls, sågo upp och deras blickar möttes, kände de ett ögonblick denna sorgens förening, tills stundens lif åter grep dem i sina sargande klor och ställde deras viljor i harnesk mot hvarandra.

Henrik reste sig upp, stod ett ögonblick liksom betänkande sig, tog därefter ett steg fram emot henne och sade adjö. Hon såg skyggt på honom och frågade med osäker stämma:

»Skall ni redan gå?»

»Ja,» svarade han med ett leende, som var fullkomligt uttryckslöst. Deras händer berörde hvarandra, han bugade sig och gick.

Då han kommit till grinden hörde han sitt namn ropas bakom sig och stannade. Det var Bode, som kom efter honom.

»Skall du redan gå?» ropade han.

»Ja, jag måste hem,» svarade Henrik frånvarande.

Utan att visa någon förvåning öfver denna plötsliga brådska, sade gubben:

»Jag tror jag går med en bit, — jag behöfver en smula motion.»

Henrik omfattade med ifver tanken på att få sällskap, någon att tala med eller höra tala. Han var rädd för ensamheten, kanske för första gången i sitt lif.

De gingo tillsamman framåt vägen. Henrik såg på gubben och påminde sig hvad modern berättat om honom.

»Hur är det, morbror,» frågade han, »du har ju inte varit riktigt kry?»

Bode gaf honom en hastig blick, som om han ville utforska hur mycket han visste.

»Åh, det är ingenting,» svarade han, »ingen-
ting att tala om. Det är ålderdomen, ser du, —
du vet ännu inte hvad det vill säga, du.»

»Ah, — morbror är ju ännu nästan ung
för sina år.»

»Jag, ung! Jag är slut, du, — slut!»

»Nå, säg nu inte det!»

»Jo, — slut — slut!» upprepade gubben
med envishet i stämman och nickade tungt.

Henrik betraktade honom med en obestämd,
ointresserad medkänsla, liknande den hvarmed
man hör talas om en olycka, som timat för
länge sedan eller mycket långt borta.

»Hvad trädgården blifvit vacker!» sade han
efter en stund, då gubben gick tyst.

»Tycker du, — ja, den har nog det,» sva-
rade Bode frånvarande.

Henrik försökte inleda honom i ett af dessa
samtal om blommor och trädgårdsskötsel, hvilka
förr varit nästan oundvikliga, men han fick
blott enstafviga, förströdda svar. Den gamles
intresse tycktes vara slut, spårlöst förgånget,
liksom dessa sena höstblommor som icke hinna
sätta frö. Henrik såg ingen utsikt att kunna

uppehålla samtalet, hans tankar släppte sitt lösa tag i det främmande intresset, och det andra, det som han fruktade, dök upp och frestade deras sysslolöshet.

Bode hade lagt sin arm i hans och stödde sig, försjunken i tankar, allt tyngre på honom.

»Ja — slut,» började han plötsligt åter att tala. »Blommorna, trädgården, — du säger att den är vacker, — ja, den är väl vacker, ibland tycker jag det själf, — men, — ja, ja, man blir gammal och så kommer allt sånt där så långt ifrån en, man tycker att det drar sig undan en, allt längre och längre bort, — och något annat närmar sig i stället, ett mörkt spöke, som växer och växer, skymmer och skymmer allt mer och mer, tills man bara ser det och väntar, att det skall böja sig öfver en och . . .»

»Tänk, jag minns så väl när jag var barn, — jag var mycket mörkrädd, och då hade jag ofta just den där fantasien, — om en mörk skepnad som kom närmare och närmare, växte och växte och till slut böjde sig ned öfver mig och . . .; sen blef skrämseln så stor, att till och med fantasien tog till flykten; hvad som sen kom, tänkte jag aldrig ut. Nej, nej, hvad som sen kommer tänker man aldrig ut.»

»Men du får lof att försöka slå bort sådana där tankar, — du är ju ännu stark och frisk.»

»Tycker du det?» Han såg ängsligt frågande på Henrik, men skakade så på hufvudet.

Nej du, jag är allt gammal, jag känner allt bäst hur gammal jag är. Och då man är så gammal slår man inte längre bort några tankar, de äro som de sista bladen, de sitta kvar och torka på trädet, ju skrumpnare de bli, dess segare sitta de fast. Nej, nej, jag vet hvad jag vet, — jag är slut, du — och jag skall säga dig något,» tillade han med sänkt röst, »jag har redan fått den första varningen.»

»Hur menar du?»

»Den första varningen, säger jag. Det var, låt mig se,» han lade handen öfver ögonen och tryckte till ögonlocken, »det är nu en tjorton dar se'n skulle jag tro. Det var på kvällen, vid den här tiden, nej, tidigare, ty solen hade ännu inte gått ned, jag minns att den sken rätt i ögonen, när jag såg upp från rabatten. Jag höll nämligen på och rensa rabatten nedanför verandan, du vet, den med de hvita löfkojorna, — nå, det ännu detsamma. Men solen sken, det minns jag, — för sista gången.»

»Hvad säger du, för sista gången?» afbröt honom Henrik och såg oroligt spörjande på honom.

»Ja, ja, bry dig inte om det!» fortsatte gubben något otåligt.» Agnes hade farit till Sättra, de hade någon tillställning där på societetshuset, och Elsa var ute och lekte, så jag var ensam hemma. Nå, jag låg och rensade rabatten, och så kom jag att tänka på att det var synd att de icke hade planterat jungfruin kring verandan,

och hur vackert det skulle vara sen på hösten' när det blifvit rödt och solen lyste på det. Det där kom för mig allt starkare, så att jag måste resa mig upp för att riktigt kunna föreställa mig, hur det skulle taga sig ut. Sen minns jag bara att det blef aldeles svart omkring mig och att när jag kom till mig igen, så låg jag på gräset.»

»Du hade väl stått för länge nedlutad, så att du fått blodet åt hufvudet, och när du då reste dig upp fick du ett svindelanfall. Det kan hända hvem som helst.»

»Ja, ja, men det har aldrig händt mig förut!» svarade han retligt. »För resten — nej,» afbröt han sig plötsligt och stannade, »nu måste jag gå hem igen.»

»Då följer jag dig en bit tillbaka!» sade Henrik.

»Jaså, nåja, du har unga ben du!»

De vände om och gingo en stund under tystnad tillbaka.

»För resten,» började så Bode på nytt, »det kunde ju bero på det som du säger, och det är inte heller det som — men hur förklarar du då, att sedan jag vaknat, så — hm, nåja, så var allt som förändradt, det hade blifvit skumt, jag tyckte icke jag kände igen mig, ja, jag kan inte säga hur det var.»

»Du var väl matt efter svindeln, och så — kunde det inte bara vara det, att solen hade gått ned?»

»Jo, solen hade gått ned, — för sista gången för mig.»

»Hvad menar du, morbror?»

Den gamle lyfte sina skumma ögon emot honom.

»Jag ser inte solen längre, den lyser inte för mig som för de andra, jag hör de säga, se så solen lyser, så vackert det är, men jag ser det inte, för mig är allting skumt, utan färger, som skuggor. Då jag tänker på, så den strålade förr, och hur det är nu, är det som jag gick i en ständig natt. Jag vet nog att den icke har slocknat, att den lyser fortfarande, kanske lika vackert som då, men då är det någonting som har slocknat här, inom mig. Åhja, det är på tiden!»

»Ser du det där trädet,» sade han, stannade och pekade på en hög ek, »ja, du ser det, du, för dig är det något vackert, något lefvande, dig gör det godt att se på, därför att du är ung och har lifvet och lyckan framför dig, för mig är det bara som ett urklipp ur gråpapper, och jag måste sluta ögonen och tänka, tänka efter hur ett träd såg ut förr i tiden.» Han började åter gå. »Därför känner jag ibland en längtan efter att taga Agnes eller lilla Elsa i hand och låta dem leda mig, och gå med slutna ögon och få syner af deras ord. Då tror jag att jag skulle kunna se igen, med en sådan där liten varm hand i min. Men jag vill inte, det skulle kanske

skrämma dem om jag bad dem därom, och de hafva bättre att göra än att leda en gammal gubbe, som själf kan trefva sig fram.»

Henrik sade ingenting mera, sökte icke längre trösta honom. Han hörde på den gamle, hörde icke blott ord som i början utan äfven mening under orden. Och han lyckades en stund glömma bort sin egen dofva, ännu icke utbrutna smärta inför detta sorgsna afsked från lifvet.

»Hvad som grämer mig,» fortsatte Bode, sedan tystnaden varat länge och de kommit nära Sätmaskog igen, »är icke att jag skall dö, men att jag skall dö på detta sätt, utan att lämna något efter mig, gå bort utan att lämna något spår. Då jag tänker tillbaka på mitt lif nu, förefaller jag mig som en dåre, som går omkring på vägarna och plockar upp skräp i den tro att det är skatter, men han märker inte att han har hål i fickorna, så att allt hvad han samlat rinner ut igen. Ja, jag har samlat, hela mitt lif har jag bara samlat; då jag var ung samlade jag kvinnogunst, små struntminnen af något som jag kallade lycka, en blick här, ett leende där, ett ord, en kyss, ett famntag, det var ett helt museum, men sammanrafsadt från alla håll, utan urskilning, utan mening, intet var helt och intet var heller äkta och nu är det skingradt för alla världens vindar. Så tröttnade jag på det, och jag började samla konstsaker, — nå vi ska inte tala om det, det gick samma väg som det andra.

Hela mitt lif har jag bara samlat, och allt hvad jag samlat har runnit bort mellan fingrarna på mig och inte en gång lämnat en verklig saknad kvar; och nu går jag bort så fattig, så förfärligt fattig.»

»Det dog för en tid sedan en gammal gubbe här i trakten. Då han var ung köpte han en jordbit, som var rama vildmarken, en stenbacke och litet kärrmark. Jag for där förbi här om dagen, kärret var nu en vacker äng och stenbacken en trädgård, träden som han själf planterat reste sig öfver hustaket, och i toppen på ett af de högsta satt en liten parfvel och plockade körsbär; det var hans sonson. Då tänkte jag för mig själf: han fick en vacker död! Men när jag är död, — hvad lämnar jag åt de lefvande, hvad skall påminna dem om mig? Intet, intet!»

Han sjönk ihop som i en snyftning.

»Men dina blommor, morbror, glömmet du dem?»

»Blommor, som skola vissna i höst, och när jag är borta växer gräset öfver rabatterna. Det var ju litet lek bara, det var för sent, jag hann icke.»

»Men rosorna som du planterade, dina vackra rosor?» sade Henrik, följande den gamles tankar, men omedvetet belysande dem från sin ungdom.

Bode såg upp och det föll en ljusning öfver hans ansikte.

»Rosorna,» upprepade han långsamt, »hm ja, rosorna, ja!»

Han rätade upp sig en smula och föll in i en raskare takt, i det han släppte Henriks arm. Denne såg på uttrycket i hans ansikte, att han med ifver följde den nya tankegången.

De hade nu kommit i sikte af huset. Henrik stannade då tvärt och sade farväl. Gubben tog frånvarande afsked från honom och fortsatte brådskande fram till grinden. Då Henrik en gång vände sig om, såg han honom styra sina steg bort mot det hörn af trädgården där rosorna voro planterade.

Själff gick han hastigt hemåt. Så snart han förlorat Bode ur sikte var denne äfven borta ur hans tankar, han genomgick åter alla detaljerna af mötet med Agnes, granskade i minnet hvarje skiftning i hennes ansikte, hennes röst, hennes åtbörder och frågade sig gång på gång: hvad betyder det? Men han sökte icke att besvara frågan. Så snart svaret ville taga form, kastade han åter allt huller om buller och började från början: hvad betyder det? — hvad betyder det? Hans hjärna arbetade som en automat, han kände sig oredig, halft bedöfvad, som efter ett våldsamt slag öfver hjässan, och han hade en dof värk i bröstet.

Då han kommit hem, gick han direkte upp på sitt rum, drog med ett slags afsky för den svaga kvälldagern ned gardinerna och klädde af sig i mörkret. Han kände sig förfärligt trött

och föll nästan ögonblickligt i sömn, hvilken dock icke var fullt medvetlös utan som ett nästan utgånget urverk fortsatte med samma automatiska tankearbete, till spännkraften var slut och det stannade.

Då han vaknade den följande morgonen, behöfde han icke någon tid för att samla sina tankar och reda sina hågkomster såsom vanligen är fallet, då man första gången vaknar upp till ett lif som undergått en genomgripande förändring, utan allt stod genast klart för honom, som om medvetandet därom följt honom genom sömnen. Men på samma gång syntes det honom äfven så overkligt, så ofattligt, så långt borta, att han tyckte sig hafva varit besatt af en sjuklig inbillning, och han upprepade flere gånger för sig själf: »det är omöjligt, det kan inte vara så!» Han intalade sig, att då han nästa gång träffade henne, skulle allt förklara sig — eller snarare, det som behöfde förklaras skulle vara spårlöst försvunnet och allt skulle visa sig i ett annat ljus. Hvad visste han egentligen, hvad hade

väl tilldragit sig mellan dem? Icke ett afgörande ord, icke en oåterkallelig handling — det hela var ju något så sväfvande, obestämbart, att det kunde tydas på många sätt. Hvem kunde väl ana alla de sällsamma yttringar som kärleken kan taga hos en ung kvinna, — kunde icke kärleken yttra sig som skygghet, som skrämsel, som trots? Hvad visste väl egentligen den ena människan om den andra, hvad förstod hon väl af det som försiggick inom ett annat sinne, det måtte stå henne aldrig så nära? Ja, det var hela saken, han hade fallit offer för sin egen teori. Utan ett ögonblicks tvekan offrade han den för att rädda stundens lycka, och han manade så ofta fram den tanken, att allt skulle visa sig hafva varit ett tomt själfbedrägeri, tills hans hjärna slutligen mekaniskt tänkte den af sig själf. Den lyckliga dröm som allsmäktigt fyllt hans sinne, hade ännu icke släppt sitt välde öfver honom, i en häftig reaktion mot den föregående dagens plötsliga omslag bröt den igenom tviflet, och han andades ut med en outsäglig lättnad, troende att det var solen som skingrade molnen, då det var molnen som ännu icke hunnit samla sig.

Då han kom ned och träffade modern, märkte han att hon såg på honom med en ängsligt frågande blick, som för att läsa en bekräftelse på något i hans ansikte. Bekräftelse på hvad? frågade han sig med en plötslig oro, men instinktligt, som då man höjer handen för att afvärja ett slag, antog han ett leende uttryck. Han

berättade henne om sitt besök på Sätmaskog kvällen förut och sitt samtal med Bode. Men på samma gång han noga vaktade sitt eget ansikte, gaf han i smyg akt på hennes. — Du gömmer på en hemlighet! tänkte han och erfor ett våldsamt begär att rycka den ifrån henne, han hade redan frågan på läpparna, då han behärskade sig, reste sig upp och lämnade henne, rof för nyväckta tvifvel och farhågor.

Skall det nu börjas igen! tänkte han med doförtviflan, och i hans sinne vaknade en längtan att återse Agnes, möta hennes klara blick och i samma stund känna sig befriad från denna olidliga tyngd, kunna åter andas som en frisk, sund människa och älska ljuset igen — ljuset som nu plågade honom, skar honom i ögonen, tycktes honom med skadeglädje peka på något fult.

Ja, hennes blick, hennes klara, uppriktiga blick! Han tog sin hatt och skyndade ut. Men plötsligt stannade han åter. Hennes blick var ju icke längre klar! Han öfvergaf lika hastigt sitt uppsåt som han fattat det.

Men ensam kunde han icke vara. Ensamheten, som hittills varit hans bästa vän, syntes honom nu som en fiende, hotande med okända faror. Han måste hafva någon att tala med, så att icke de där fantasierna fingo makt med honom. Med ett hastigt beslut gick han upp till Kristian Bode.

Då han knackat på dörren dröjde det en stund, innan han hörde Kristian Bodes röst:

»kom in!» Han öppnade dörren och gick in, men stannade strax innanför tröskeln. Rummet var skumt, gardinerna neddragna, luften instängd och nattgammal; Kristian Bode låg ännu.

»Förlåt, jag trodde du var uppe, — då går jag igen,» sade Henrik.

Kristian Bode satte sig halft upp i sängen.

»Nej, vänta,» ropade han, »jag ber dig, stanna, jag har något att säga dig!»

Henrik gick in igen och stängde dörren efter sig. Kristian Bode sjönk åter ner i sängen.

»Skulle du vilja göra mig den tjänsten att draga upp en gardin och öppna fönstret. Det måtte vara kvaft härinne.»

»Åh ja,» svarade Henrik och gjorde som han blifvit ombedd. Därefter satte han sig i en stol framme vid det öppna fönstret, men med ryggen vänd mot det.

»Jag är en smula sen af mig,» fortsatte Kristian Bode, »kom också sent i säng. Fy, det här uppvaknandet, det är en afskyvärd uppfinning!»

Han vände på hufvudet så att han kom åt att kasta en blick på Henrik, som icke svarade.

»Ja, det beror förstås på, du tycker antagligen att det är en härlig uppfinning, du; men för en sådan som mig är det den värsta stunden på hela dygnet. Har du inte märkt det, att man just i själfva uppvaknandets ögonblick får ett alldeles oemotståndligt intryck af själfva grundstämningen i ens lif för tillfället, man liksom

dömer det i en enda oförvillad, klarsynt blick. Fy, det är afskyvärdt! Jag låg just och tänkte på, när du kom, om man männe erfar en lika ren och obesmittad känsla af sin lycka, när man är lycklig — och det var det jag tänkte passa på och fråga dig om,» tillade han med ett lågt skratt, men utan att se upp från hufvudkudden.

»Har du då aldrig själf varit lycklig?» frågade Henrik likgiltigt, i det han ofrivilligt sökte påminna sig sitt eget uppvaknande på morgonen.

»Jo,» svarade Kristian Bode med samma låga skratt, »nog var det en tid jag trodde det åtminstone. Men antingen måtte det hafva varit en inbillning eller också har man icke samma känsla af sin lycka, ty så vidt jag kan påminna mig måste jag alltid fundera en stund, innan jag fick den riktigt klar för mig. Och som jag naturligtvis känner ett visst intresse att få veta, hur det verkligen förhåller sig med den saken, tar jag mig ännu en gång friheten att fråga dig, som jag antar bör vara en kompetent domare.»

Han vände sig om i sängen och såg, med hakan hvilande i händerna, öfver örngåttet på Henrik.

»Hvad har du för skäl att antaga det?»

»Alltid lika hemlighetsfull, lika höjd öfver oss andra dödliga! Jag har det skälet, att du måste vara i en alldeles särskild sinnesstämning, efter som du velat söka upp mig, ovärdige.»

Henrik såg på honom och tänkte med leda:

»Hvad hade jag här att göra?»

Han reste sig upp och gick mot dörren.

»Nej, nej, vänta!» ropade Kristian Bode, sprang hastigt upp ur sängen, svepte en nattrock om sig, och hann honom i dörren.

»Jag försäkrar dig,» sade han med förändrad, allvarlig ton, »jag unnar dig det gärna, låt det inte längre vara något groll emellan oss. Se här,» han sträckte ut sin hand emot honom, »lycka till!»

Henrik hade vändt sig om, slagen af den ovanligt varma klangen i den andres röst. Men då han fattade meningen, bleknade han lätt och kände själf att hans blick förrådde honom.

Kristian Bode fick ett öfverraskadt, frågande uttryck i ögonen, lät handen sjunka och vände sig med en hastig rörelse af finkänslighet bort. Han gick ett slag öfver golfvvet, besvärad, utan att veta, hvad han skulle säga. Då han åter vände sig om, hade Henrik gått.

Med en långdragen hvissling satte han sig ned i sängen, tog tag i ett klädesplagg, men satt så orörlig hållande det i handen.

»Åhå! är det på det viset, skulle han ha lidit skeppsbrott på samma klippa? Stackars gosse!» tänkte han med en viss tillfredsställelse öfver att hafva fått en olyckskamrat. Och likväl hade hans ord till Henrik nyss kommit från hjärtat, varit så uppriktiga som något kunde vara hos hans lättrörda, men aldrig synnerligt djupt kännande natur.

Hans kärlek till Agnes hade varit en sjunkandes sista, redan misströstande ansträngning för att hålla sig uppe. Det var ett försök att rädda sin själfkänsla, sin tro på att han ännu hade kvar sin gamla makt öfver människorna, och att denna makt var något värd, det var ett begär att upprätta sig själf, hvilket dock i själfva sin grodd var anfrätt af tvifvel. I hans erotiska känslolif hade den icke så djupa rötter, och då den tillbakavisades läkte sig det såret hastigt nog. Men desto oläkligare var det andra, det som hans själfkänsla lidit, desto hastigare frätte det omkring sig. Trött, nästan likgiltigt, utan någon kamp, någon uppgörelse med sig själf, släppte han sitt tag och gaf sig till spillo.

Han genomgick icke någon egentlig förändring, hvarken till sin inre eller yttre människa. Han fortsatte med sitt förra lif, for omkring till sina vänner och bekanta, pratade, gycklade, musicerade, lät behandla sig som rolighetsmakare, som ett mellanting mellan gäst och betalad yrkesgycklare. Han hade förfallit till att göra ficklån. Små förödmjukelser, som förr upprört honom, lämnade honom nu mera nästan alldeles oberörd, vid tillfälle vedergällde han dem med ett eller annat nålstyng. I allmänhet gledo dagarna ganska angenämt undan för honom; ett godt glas vin, en fin cigarr kunde bereda honom en nästan alldeles ostörd njutning.

Men hvarje morgon, då han vaknade, hade han ett ögonblick af så bottenlös leda för hela

sin tillvaro, att han vred sig i förtviflan och måste betvinga sig för att icke skrika högt.

Han återvände till Sättra, dels af nyfikenhet att se huru förhållandet mellan Agnes och Henrik Wilde utvecklat sig, dels äfven för att pröfva hvad intryck han själf skulle erfara vid återseendet med henne. Det lämnade honom nästan fullkomligt oberörd, han frågade sig till och med om han verkligen någonsin älskat henne på fullt allvar. Det slog honom att hennes väsende undergått en förändring, sedan han sist såg henne, »Ja, naturligtvis, hon älskar!» förklarade han det för sig med ungefär samma intresse som om han läst det i en roman.

Men återseendet med Henrik beredde honom en öfverraskning. Då han, vid tågets ankomst, uppfattade den missnöjda skiftningen i dennes blick och förstod att den gällde honom, erfor han en smärtsam misräkning, ur hvilken så småningom vaknade ett medvetande om, att han för honom hyste en känsla af tillgifvenhet, nästan af vänskap. Sedan när? Sedan deras sista samtal, kvällen innan han reste. När han nu tänkte tillbaka, kunde han spåra denna känsla dit, till det ögonblick, då han sade honom farväl och önskade honom lycka. Det var den tillgifvenhet, man hyser för en människa som man gifvit sitt förtroende, och — ännu mer — mot hvilken man visat ädelmod.

Och nu, efter den upptäckt han nyss gjort, kändes det som om den fått friare,

starkare lopp, som om en sista fördämning blifvit bruten.

* * *

Då Henrik lämnade Kristian Bode, gick han nedåt badinrättningen till. Det harmade honom att han icke haft mera själfbehärskning, och han ångrade sitt besök, som han nu icke själf förstod meningen med. Men han glömde snart bort det hela, — han var som en människa, hvilken, angripen af en farlig sjukdom, icke längre ger akt på de tillfälliga småkrämpor, som annars förorsaka henne plåga.

Han satte sig på en bänk och betraktade badgästerna, som promenerade ofvanpå den första brunnsdrinkningen. Under sitt förra besök hade han endast gjort få bekantskaper och af dessa tycktes de flesta vara resta, han såg nästan idel främmande ansikten. Och som man ser ett människovimmel lika väl som ett naturskådespel i belysning af sin egen sinnesstämning, syntes alla dessa människor honom nu mera främmande än vanligt; han såg dem prata med hvarandra och kunde icke förstå hvad de hade att tala om som föreföll dem så viktigt; då han förnam ljudet af ett skratt, väckte det hos honom en känsla, snarlik förvåning.

Så såg han en af dessa figurer träda ut ur vimlet och närma sig honom. Ehuru ensamheten

fortfarande plågade honom, insåg han efter besöket hos Kristian Bode att sällskap blott skulle vara en plåga af annat slag, — och han sökte efter någon förevändning att komma ifrån detta hotande samtal. Men då han igenkände den unge arkitekten från i går, beslöt han sig hastigt för att upptaga det. Dels hade Arne i sin person och sitt uppträdande haft något som intresserade honom, dels rönt han inflytande af det synbara intresse som denne å sin sida visat vid presentationen. Att känna sig eftersökt, det var ända sedan barndomen hans hemliga svaghet, som, hur motsägande det än kan synas, godt trifiedes tillsammans med hans smak för ensamheten, och icke ens medvetandet om den ödesdigra kris han nu genomgick, gjorde honom fullt okänslig därför. Små svagheter äro som hvassa spikar i skosulorna — de kännas äfven om man går till schavotten.

Sedan de hälsat på hvarandra, slog sig Arne ned på bänken bredvid honom och inledde på ett osökt sätt samtalen. Han gjorde en jämförelse mellan våra inhemska badorter och några utländska, som han besökt under sina resor. Hans anmärkningar voro träffande och roande och gåfvo på ett slående sätt konturerna af hvad han ville skildra. Ehuru han tagit första, bästa samtalsämne som fallit honom in, föreföll det, när han talade, som om just detta ämne särskildt intresserade honom. Han fann lätt ord för hvad han ville säga, och det uttryck han använde

syntes alltid vara just det rätta. Men han höll sig något envist fast vid en och samma tankegång och lät i allmänhet de nya uppslag, som gåfvo sig, ligga obegagnade; först då han icke mera hade något att säga i det ursprungliga ämnet, öfvergick han till ett annat. Man hade svårt att tro, att detta kunde bero på tröghet i uppfattningen, ty inom den gifna gränsen visade den sig i hög grad liflig och vaken; snarare var det en yttring af ihärdighet, af odeladt uppgående i det för tillfället väsendtliga. Det fins ögon, som hafva en ovanligt skarp och känslig blick, men hvilkas synkrets just därför är mera begränsad än andras.

Öfver hela hans väsende låg en prägel af behaglig, vinnande naturlighet, icke den slags otvungenhet endast, som förvärfvas genom världsvana, utan en medfödd, inneboende, af samma slag som det omedvetna behaget hos vissa kvinnogestalter. Han hade intet korrekt i sitt uppträdande, begick ofta fel mot konvensansen, så väl med som utan afsikt, men i båda fallen utan att stöta.

Han gjorde i allmänhet ett betydande intryck på de människor han kom i beröring med. Och dock var han icke på något sätt ovanligt begåfvad. För sitt yrke hyste han mycken kärlek, och hans lärare och kamrater hade tidigt fäst stora förhoppningar vid honom. Man förebrådde honom endast en viss enformighet, brist på uppfinningsförmåga och djärfhet i själfva uppslaget;

i detaljerna hade han däremot en sällspord förmåga att förläna de vanligaste motiv en originell, karakteristisk anstrykning, som med full rätt gjorde dem till hans egna. Han var ingen initiativets man i det stora, hade ännu åtminstone icke gifvit löfte om att framträda som bärare af nya fruktbara ideer; han tog hvad som låg hvar man till buds, men ingöt så med de enklaste medel sin egen individualitet däri, en fin, harmonisk, fantasirik individualitet, som förde tanken på den götiska byggnadskonstens många okända mästare.

Utom sin konst hade han många färdigheter, knappt nog talanger, — hade sysslat en smula med landskapsmålning, skref vackra tillfällighetsverser, spelade litet fiol, sjöng en smula, helst Bellman och 7de små, melodiska, sirliga franska visorna från 1700-talet, var road af och skicklig i de flesta kroppsliga idrotter. Han var med ett ord en lyckligt ehuru visst icke stort utrustad natur.

Hvarpå berodde det då, att han gjorde ett så betydande, i vissa ögonblick nästan imponerande intryck på flertalet människor? Hemligheten var den, att han i allt, sina intressen som sina fördomar, sina böjelser som sina vanor, stort som smått, var sig själf, helt och hållet sig själf. »Det brukas så», »man säger», dessa modets tyranniska formler, som så ytterst få kunna göra sig helt oberoende af, tycktes icke ens existera för honom. Äfven då han följde den allmänna stråkvägen — och som han icke var någon ursprungligt oppositionell natur, gjorde han det

för det mesta — var det icke därför att det var den allmänna stråkvägen, utan därför att han hade lust att gå den. Och därför gjorde han här samma uppfriskande intryck som ett lekande barn på en promenadplats. Men liksom han aldrig följde den längre än den tilltalade honom, vek han heller aldrig af från den på trots; den väg han gick, gick han som sin egen, så fullkomligt obekymrad om, huruvida det var den reglementerade eller ej, att han icke ens tycktes visa prof på något särskildt mod, då han stötte sedvänjor och fördomar för hufvudet.

Hade han varit en af dessa enastående individer, i hvilka naturens alstringskraft tager sig nya, säregna former, hade denna själfständighet antagligen kostat honom mera och fört honom längre. Sådan han nu var höjde den honom betydligt öfver den medelnivå han annars skulle intagit, gaf honom växt och intresse i de flesta människors ögon, men förledde honom aldrig att springa öfver de gränser, inom hvilka själfständighet kan förlåtas och tolereras, — ja till och med ingifva aktning.

Henrik Wilde kände under samtalets gång sina sympatier för honom hastigt tillväxa och befästas, icke så mycket till följd af de åsikter han yttrade, som af hans hela sätt att vara. De öfvergingo så småningom från badorterna till andra ämnen. Arne häntydde helt lätt på de förslag, som doktor Wilde gjort honom med afseende på nybyggnaderna och tycktes icke

vara ovillig att ingå på dem, och därefter kommo de in på arkitekturfrågor i allmänhet. En halftimme förgick, under hvilken Henrik lyckades nästan fullkomligt glömma bort sin hemliga oro, sina plågsamma tankar. Men så kommo de helt plötsligt tillbaka, och hans intresse var på en gång försvunnet. Arne märkte förändringen hos honom, och lika otvunget, som han börjat samtalet, afslöt han det åter, tog afsked och gick.

Då Henrik blifvit ensam, kom han först att tänka på, att han icke fått någon förklaring på det intresse Arne visat vid presentationen. Då Arne närmade sig honom, hade han för afsikt att söka utleta den, men glömde sedan alldeles bort det, och denne hade icke heller gifvit någon antydning därom.

* * *

Då doktorn hemkom vid tretiden, berättade han, att han bjudit Arne till middagen och äfven skickat ett bud till Sätmaskog. Han betraktade Agnes en smula som sin skyddsling och försummade därför aldrig något tillfälle att bjuda henne till sig; äfven Bode såg han numera gärna hos sig. Förr i tiden hade de båda svågarne aldrig kunnat draga jämt, men sedan doktorn haft den tillfredsställelsen att göra den andre en tjänst, kände han sig helt välvilligt stämd mot honom och föll ädelmodigt undan, så snart någon anledning till misshällighet yppade sig.

»Är Arne bekant med dem?» frågade Henrik.

»Ja,» svarade doktorn, »de ha varit till samman här en gång förut.»

Det sade han ingenting om, tänkte Henrik flyktigt.

Ju närmare det led mot tiden för middagen, dess rastlösare blef oron inom honom. Stundtals kände han sig viss om att hon icke skulle komma, att allt redan oåterkalleligt var slut, stundtals vaknade åter morgonens förhoppningsfulla stämning hos honom.

En kvart före fem var han uppe i sitt rum och gjorde sig i ordning till middagen. Då hörde han en vagn rulla fram och stanna framför trappan. Han gick hastigt till fönstret och såg ut.

Ja, det var trillan från Sätmaskog med Agnes och Elsa. I detsamma hans blickar fäste sig vid hennes gestalt, försvunno alla hans tvifvel och farhågor, och hoppet blossade åter upp inom honom så starkt, att det verkade som visshet.

Det är ju omöjligt! tänkte han, det kan icke vara så!

Den tanken syntes honom nu fullkomligt ofattlig, att han aldrig skulle få sluta denna gestalt i sina armar, han såg på den som man ser på sin heligaste, okränkbaraste egendom. Han såg fadern räcka henne handen för att hjälpa henne ur trillan, och endast denna beröring syntes honom som en kränkning af hans rättigheter; han var färdig att ropa: rör henne icke, hon är min!

Han fullbordade sin toalett med feberaktig brådska och skyndade ned.

I salongen fann han fadern och Agnes i samspråk. Fru Wilde hade ännu icke kommit ner. Agnes rodnade lätt, då hon fick se honom, och de blefvo båda förvirrade, då de hälsade på hvarandra. Doktorn såg på dem och strök sig öfver munnen för att dölja ett leende, — han hade redan länge haft sina misstankar. Med en ursäkt till Agnes gick han ut i salen för att kasta en blick öfver bordet; när de hade främmande var det alltid han, som öfvervakade det hela.

De stodo en stund tysta bredvid hvarandra. Henrik kände sig som i ett lätt rus, och han tänkte med en outsäglig lättnad: jo, jo, hon älskar mig ju!

Men Agnes återvann snart sin säkerhet.

»Jag är så ledsen att vi icke kunde få morfar med oss, men han ville på inga villkor fara hemifrån.»

Henrik märkte nu först att han saknades, men grep med ifver samtalsämnet. Han började berätta om det intryck som det första sammanträffandet med Bode gjort på honom och om sitt samtal med honom på hemvägen; i denna stund kände han sig verkligen uppfylld af oro, intresse och medkänsla för den gamle och var glad att få uttala det för henne. Han såg oafvändt på henne med ögon, som brände honom själf, och på botten af hans sinne låg oafslätligt

den tanken: det är ju inte möjligt, jag kan inte hafva förlorat henne.

Dock hade redan den förra smygande oron, i början förjagad, åter börjat bemäktiga sig honom, den yttrade sig omedvetet däri att hans tanke nu tog denna form och icke såsom först: hon älskar mig! Ty nu plågade det honom att hennes sätt var så otvunget och hennes blick så bestämd, i detta kände han åter samma hemliga motstånd som förut i hennes skygghet.

Fru Wilde kom nu in och hälsade på Agnes, vänligt om också icke hjärtligt. De fortsatte med henne samtalet om Bode.

Plötsligt märkte Henrik, hur Agnes' blick envist, nästan stelt fäste sig vid hans och hur hon fullkomligt meningslöst log åt hvad han sade. Kristian Bode och Arne kommo samtidigt in, och fru Wilde gick emot dem för att hälsa på den senare. Henriks blick fick ett frågande uttryck, Agnes vände hastigt bort hufvudet och ropade på Elsa, som kom inspringande med några blommor i handen. Hon ville ha dem fästa vid bröstet och medan Agnes hjälpte henne därmed, kom doktorn in och ropade: »till bords, till bords!» Hälsningarna utbyttes i största hast, doktorn bjöd Agnes armen, Kristian Bode tog lilla Elsa, Arne förde fru Wilde.

Middagen blef liflig och munter, tack vare i främsta rummet doktorn, som alltid var vid sitt bästa lynne, då han var värd, och då var en förträfflig sådan. Af de öfriga var det väl endas

Arne och Elsa som voro fullt naturligt glada; den förre underhöll en liflig konversation med fru Wilde, utan att synas märka den kyla, som låg dold under hennes artighet; Elsa var stolt öfver att sitta med de stora vid bordet och road af att försöka skicka sig alldeles som de. Agnes hade en stark lust att hängifva sig åt en obekymrad glädje, men kunde det icke, därför att hon kände sig bespejad; Kristian Bode spelade en roll såsom han numera alltid gjorde i sällskap. Hvad Henrik beträffade hade han plötsligt blifvit lugn och behärskad, som när en människa, hvilken jagats af obestämd ångest, återfår sin kallblodighet då en verklig, påtaglig fara ställer sig i hennes väg. Hans uppmärksamhet var misstänksamt spänd för att upptäcka en fiende, hvars närhet han kände, fast den ännu icke blottat sig. Alla visade sig dock så pass obekymrade som civiliserade människor i allmänhet göra vid ett middagsbord.

Då de brutit upp från bordet, gingo de omedelbart ut i trädgården för att dricka kaffe. Det gemensamma samtalet fortsattes ännu en stund, men dog så småningom bort. Efter en stund steg Arne upp och gick och satte sig bredvid Agnes, som tagit plats något afsides från de andra. Hon satt halft vänd från Henrik, så att han icke såg hennes ansikte, men Arne's där- emot såg han rätt framför sig, och han betraktade det med samma ofrivilliga, misstänksamma

uppmärksamhet, tills han plötsligt blef medveten om sitt spioneri och vände bort blickarna.

Doktor Wilde och Kristian Bode hade kommit in i ett politiskt samtal, som tycktes vilja urarta till dispyt. Fru Wilde hade tagit upp en virkning och lyssnade ointresserad på dem. Elsa hade gått till planen bredvid, där ett crocketspel stod uppställt, och spelade ett parti för sig själf. Henriks blickar gled oöfver till Arne och Agnes.

Arne talade icke längre så lifligt som nyss och såg en smula förvånad, spörjande på Agnes. Så reste han sig och gick bort till Elsa. Agnes blickar följde honom och mötte därvid Henriks. Från att hafva varit sorgsna blefvo de förebrående, anklagande, men så, liksom om hon ertappat sig själf, lät hon dem hastigt glida undan och vände bort hufvudet.

Allt detta, så flyktigt, så obetydligt det var, gjorde ett egendomligt starkt intryck på Henrik, brände sig outplånligt in i hans minne. Han sökte icke förklara det för sig, tänkte egentligen icke alls, hela hans själsverksamhet togs i anspråk af detta spända iakttagande.

Arne hade börjat spela med Elsa. Han ställde sig okunnig, och man hörde hennes röst, ifrigt undervisande. Då han en gång gjorde ett oriktigt slag, sprang hon efter kulan, lade den tillbaka på sin plats och sade någonting med mycket eftertryck i det hon såg upp i hans ansikte. Han höjde åter klubban till slag, men

sänkte den utan att slå till och brast ut i ett muntert, obekymradt högljudt skratt, som drog de andras blickar till honom. Henrik såg också dit, då han i detsamma bredvid sig hörde ett annat lågt, smittadt skratt, som ett eko följande Arnes. Blixtnabbt vände han hufvudet och såg på Agnes; men hon hade icke sett upp, hon satt med nedlutadt ansikte och ritade med parasollet i sanden. Hon visste synbarligen icke själf, att hon skrattat högt.

Det gick som en kall fläkt öfver hans sinne, en rysning genom hans kropp, och med samma omedelbara visshet, hvarmed han dagen förut, då han först mötte hennes blick, tänkt: hon älskar mig icke, tänkte han nu: honom älskar hon!

Arne vände sig om, fick se att Agnes fortfarande satt ensam kvar på sin plats, och ropade:

»Skall ni inte komma med och spela, fröken Linder?»

»Ah, gör det!» instämde Elsa.

Agnes tvekade eft ögonblick, men reste sig så upp och gick bort till dem. Hon såg icke på Henrik, då hon gick förbi honom, men det låg något af trots i hennes spänstiga gång, och han tyckte att hennes ögon glänste. Han följde henne med blickarna, tills hon hunnit fram till croquetplanen, då släppte han henne och såg icke mera dit.

Han satt och stirrade ned på marken framför sig, utan att ännu alls kunna fatta innebörden,

följderna af den upptäckt han nyss trodde sig hafva gjort. Denna gång hade slaget smärtat med detsamma det träffade, som ett hugg i ett redan öppet sår, och han uppgick blott i väntan på att smärtan skulle lägga sig, ty den syntes honom för häftig för att kunna vara långvarig.

Hans blickar följde mekaniskt en myra, som kröp på sanden med en planlös brådska, än åt det ena hållet än åt det andra, envist släpande ett stort barr med sig. Hon närmade sig allt mera hans ena fot; då hon var helt nära, böjde han med en oreflekterad rörelse upp foten från marken, satte hårdt ner den igen och trampade på myran, som fortsatt sin väg.

I detsamma blef han medveten om sin handling och drog hastigt undan foten. Myran hade blifvit nedtryckt i den mjuka sanden, men icke ihjältrampad; efter några ögonblick kraflade hon sig upp igen och fortsatte sin väg, något skadad, men fortfarande släpande sin börda med sig.

Hvilken ihärdighet! tänkte Henrik och följde henne med blickarna. Ett barr, är det då så viktigt? Nåväl, så gå i frid!

Han reste sig upp och kastade en blick bortåt crocketplanen, såg Agnes' ljusa gestalt i språng efter ett rullande klot och hörde hennes friska skratt. Hastigt tog han ögonen till sig igen och försökte fästa sin uppmärksamhet på hvad fadern och Kristian Bode talade om. De hade blifvit allt mera högröstade, en dispyt var i full gång. Doktorn var het, Kristian Bode gäckande.

»Du vill väl ändå inte påstå,» sade denne senare, »att inte människans första rättighet är att råda öfver sina egna tankar, att tänka fritt, — nota bene, så pass som hon nu en gång har den förmågan.»

»Tänka fritt!» svarade doktorn ond. »Fritt, fritt — fritt! Aldrig hör man annat! Med det där fördömda slagordet anser ni att allt är sagdt, det ska gud bevars vara ett dräpande argument, som passar lika bra hvar man sätter in det.»

»Ja, det är verkligen ett förbaskadt bra litet ord, så ofantligt innehållsrikt och mångtydigt och användbart. Det får du väl åtminstone medge.»

»Nej, det medger jag visst inte.»

»Inte, och ändå är jag säker på att du själf många gånger användt det som ett 'dräpande argument'.»

»Har jag? Var god och bevisa det.»

»Ja, om vi till exempel skulle taga oss en liten diskussion om socialismen. Jag vill hålla ett litet vad om att jag ganska snart skall få höra talas om: denna mot den mänskliga friheten fördärfliga lära.»

Doktorn brydde sig inte om att parera stöten, utan begagnade sig i stället af motståndarens utfallsställning för att rikta ett dåpslag.

»Jaså, är du nu socialist också?» sade han.

»Jag,» svarade Kristian Bode, »jag är ingenting och litet af hvarje. Jag dyrkar friheten i

skapnad af den heliga relativiteten. Men jag tror nästan att du blef mig svaret skyldig.»

»Visst inte,» svarade doktorn häftigt, »det är en helt annan sak, vi försvara den lagbundna friheten, vi.»

»Lagbunden frihet,» inföll Kristian Bode, »du får ursäkta mig, men det förefaller mig nästan som en motsägelse.»

»Men den frihet som ni för på tungan,» fortsatte doktorn, »det är en frihet som är fientlig mot samhällsskick, ordning, lag, mot allting utom er egen fördel. Alla vilja ni befalla, men ingen vill lyda. Medborgerliga plikter, medborgerliga dygder, — det är begrepp som inte längre existera för er.»

»Nej, jag medger att mina begrepp i det afseendet äro en smula sväfvande,» svarade Kristian Bode, »jag har aldrig lyckats riktigt få syn på de där dygderna.»

»En medborgares första dygd är trohet mot det bestående; därför har sedan urminnes tider trohetseden spelat en så stor roll i samhällena. Så det är alldeles i sin ordning att ni nu vill afskaffa den också.»

»Det är tur att man inte också behöfver svärja trohetsed mot sitt eget föregående,» sade Kristian Bode torrt.

»Hvad menar du?» frågade doktorn skarpt och utmanande.

Kristian Bode såg oskyldigt upp på honom och ämnade svara, då han förekom af Henrik.

Denne hade intresselöst lyssnat till samtalen, hört orden meningslöst surra förbi sina öron, men greps nu plötsligt af ett begär att kasta sig in i dispyten.

»Trohet!» sade han, »hvad menas egentligen med trohet?»

Doktorn vände sig emot honom.

»Hvad som menas med trohet! Det var också en fråga.»

»Ja, jag frågar hvad som menas med trohet. Är det kanske att man skall hålla fast vid en sak, äfven sedan man upphört att tro på den? I så fall tror jag att det är en högst tvifvelaktig dygd.»

Doktorn gjorde en hopplös åtbörd.

»Se så, vill du nu också förneka att det finns någonting som heter trohet?»

»Ja,» svarade Henrik med höjd röst, uppretad, sökande efter våldsamma ord, önskande att gifva sin sats en så ytterlig form som möjligt, »jag förnekar att det finns någonting som kan kallas för trohet.»

Arne och Agnes hade upphört att spela och närmade sig för att höra på samtalen.

»Godt, gå på du bara!» sade doktorn resigneradt. Kristian Bode satt tyst och betraktade Henrik med en nyfiken blick, som ännu mera uppretade denne.

»Jag påstår,» forsatte han, »att antingen är hvad ni kalla för trohet någonting förkastligt, ett yttre, skenbart fasthållande vid något som

man i sitt sinne redan öfvergifvit, eller också är det inte någon särskild dygd. Ty att hålla fast vid någonting som man tror på, det kan jag inte finna vara någonting särskildt berömvärdt, det är bara en naturlig följd af att man tror på det. Kort sagdt, jag påstår det, att antingen finns den känsla, som är det värdefulla i troheten, och då är denna känsla hufvudsaken och troheten ett fullkomligt meningslöst bibegrepp, eller också finns den icke, och då är trohetendöd och kraftlös.»

Han kände med en själfplågares bittra vällust, att den sats, han dref, vände sin udd emot honom själf.

»Har jag inte rätt, fröken Linder?» afslöt han och vände sig plötsligt mot Agnes.

Hon ryckte till, kände de andras blickar riktade på sig och blef förvirrad.

Arne, som stod bredvid henne, tog ofrivilligt ett steg framåt som för att skydda henne och sade med sin lugna, klara röst:

»Jag tror, att det ändå kan finnas en känsla, som gör skäl för namnet trohet, något som gör att förändringarna inte blifva nyckfulla omslag utan en utveckling, något som ger fasthet och sammanhang äfven åt ombytet och lär en att bibehålla aktning för det som man en gång trott på, äfven om man icke längre gör det. Skulle det inte kunna kallas för trohet?»

Han såg vädjande på Henrik. Denne mötte hans blick, utan att erfara någon känsla af fientlighet, endast en motvilja för att inlåta sig

i någon slags täflan med honom. Han svarade kort:

»Kanhända!»

Arne rodnade lätt; det uppstod en pinsam tystnad, som fru Wilde skyndade sig att afbryta med att föreslå en promenad.

Agnes for tidigt hem med Elsa, skyllande på att hon icke ville lämna Bode så länge ensam. Afskedet från Henrik var å ömse sidor kallt, nästan fientligt.

Arne gick strax efter henne, och så snart de blifvit ensamma tog Henrik god natt ock gick upp på sitt rum.

Hela denna dag hade kvarlämnat i hans minne en känsla af blygsel, af förnedring. Själfva smärtan var mindre än föregående kväll, men dock led han mera, såsom man lider af en jämförelsevis plågfri, men vanställande sjukdom. Det var icke så mycket hans kärlek som icke mera hans stolthet som led.

Hennes vaknade den följande morgonen vid att det ringde i hennes öron. Det var som en aflägsen klang af spröda glas-klockor, rörda af vinden. Med en matt rörelse sträckte hon upp sina armar, som för att åter fånga den flyende sömnen; och ett ögonblick dröjde den ännu, — medan nattens drömmar och dagens halfvakna tankar nyckfullt blandade sig i hennes sinne och den fjärran klockringningen dog bort, gled den sakta och omärkligt ur hennes famn.

Som barn hade hon ofta haft sådana uppvaknanden, då verkligheten icke genast slog sina portar på vid gafvel mot henne, utan hon trädde in i den steg för steg genom fantasiens förgård, en värld af toner och gryende ljus.

Hon slog upp ögonen, blinkade för den starka dagern, log och sträckte åter upp sina

bara armar, men nu för att famna den kommande dagen. Hon kände sig varm, lycklig, — lugnt lycklig i stunden och bäfvande lycklig i sina förväntningar. Hon lade kinden mot sin hand och låg en stund alldeles stilla med en klar glans i ögonen, som nu öppnade sig helt mot dagern och syntes större än vanligt. Blodet steg så varmt upp i hennes kinder, att det brände handen, och hon kände med leende nyfikenhet denna inre eld, som brann med en starkare, lifligare låga än förr, liksom hade ett nytt, rent luftdrag strömmat öfver den. Hon tyckte nästan att om den fortfor att brinna så, skulle den så småningom förtära henne, men att det skulle vara outsägligt ljuft att så förtäras.

Nu hörde hon salsklockan slå där inunder. Hon räknade slagen, — det var sju. Då det sista slaget förklingat, sprang hon lätt och utan ansträngning upp ur sängen, som lyft af osynliga händer, svepte morgonrocken om sig, gick fram till fönstret och drog upp gardinen. En mjölkvit dager strömmade in i rummet, och hon gaf till ett litet utrop. Det var dimma därute, tät dimma; hon kunde endast skönja de närmaste träden i trädgården som bleka skuggor på ett hvitt skynke. Hon log åter som om denna syn varit det vackraste hon sett och glömde sig en stund kvar i tankar vid fönstret.

Då hon gick tillbaka förbi spegeln stannade hon ett ögonblick och betraktade pröfvande sitt

ansikte, som för att se om det undergått någon förändring. Och åter log hon.

En kvart därefter kom hon ut på verandan, drog några djupa andedrag och gick därefter raskt genom trädgården ut på vägen.

Dimman låg fortfarande lika tät, men blef allt ljusare; den var som genomväfd med otaliga strålar, fina som spindeltrådar, och den lilla synliga kretsen omkring henne hade en matt glans som af sol genom slipadt glas. Det var en bit af landsvägen framför hennes fötter, dikesrenen på ena sidan med sitt gräs och sina blommor, där bortom ett fält, hvares sensommargrönska snart flöt ut i det hvita hafvet, och på andra sidan ett led af träd, stora, knotiga jättar af fantastisk skapnad, som tycktes komma henne till mötes ur dimman, skrida förbi och så spåröst försvinna igen några steg bakom henne.

Hon erfor ett barnsligt nöje af denna vandring in i det osedda, som hon visserligen kände, men mycket väl kunde föreställa sig var alldeles okänt. Den tillfredsställde hennes kvinliga begär efter det oväntade, oförutsedda inom ett tryggt område, lät henne erfara denna förening af spänning och förtroende, som i sin högsta potens ofta är den kvinliga kärlekens innehåll. Denna dag särskildt harmonierade den fullständigt med hennes sinnestillstånd.

Hon hade gått ganska länge utan att möta någon, då hon tyckte sig förnimma ljudet af raska, något ojämna steg, som närmade sig henne.

Hon stannade och lyssnade, — ja, hon hade hört rätt. Blodet sköt upp i hennes ansikte, hennes ögon glänste till, hennes läppar öppnade sig till ett djupt andetag. Stegen närmade sig, — snart såg hon som en skuggning i dimman, först stor och otydlig, men hastigt krympande tillsamman och erhållande de bestämda konturerna af en mänsklig gestalt. Hon fortsatte sin väg med en häftig hjärtklappning, men till det yttre lugn, blott med en dröjande hög färg på kinderna.

Det var Arne. Hans ansikte lyste upp, då han fick se henne, — han hälsade redan på afstånd; då de kommit fram till hvarandra, stannade de på samma gång och räckte samtidigt ut handen till hälsning.

»Det var roligt,» sade han, »jag trodde knappt, att ni skulle våga er ut i dimman.»

Hon svarade honom endast med en leende blick, som bekände att hon väntat honom. Deras händer glömde sig kvar i hvarandra, tills hon sakta drog undan sin. Den fråga om han fick göra henne sällskap, som han hade på läpparna, blef aldrig uttalad, — med en tyst öfverenskommelse följdes de åt i den riktning, som hon förut gått.

Kvällen förut hade hon berättat honom om sina morgonpromenader, och ehuru hon på morgonen aldrig tänkt ut den tanken att hon skulle möta honom, kände hon nu, att hennes största önskan för det närvarande blifvit uppfylld.

De gingo en stund tysta bredvid hvarandra, så helt uppfyllda af hvarandras närhet, att det syntes dem som hade de icke en enda tanke som kunde formas till ord. Men då de slutligen började tala, hade de en sådan rikedom af tankar, att orden icke räckte till att uttrycka dem alla. Så småningom ledde Arne Agnes till att berätta om sig själf; det hände henne ytterst sällan, och äfven nu skedde det i början med en viss tvekan, som dock snart försvann. Hon berättade om sin barndom, sin far, sina sysselsättningar, tankar och drömmar; det blef en hel bekännelse, som beredde henne själf en egenomlig gifvandets glädje.

De hade slagit in på en smalare väg, som förde dem närmare hvarandra. Deras gång hade af sig själf fallit in i samma takt, alla deras rörelser fogade sig efter hvarandra, följde omedvetet en gemensam rytm, och deras tankar stodo i samklang som skilda stämmor af samma melodi. Dimman, som omgaf dem, ökade ännu mera behaget af denna vandring tillsamman, af detta förtroliga samtal; den gaf dem illusion af en fullkomlig ensamhet, den var som ett skyddande omhölje om deras lycka, utan att den dock stängde dem inne, troget följande dem på deras ströftåg genom denna natur, som vaknade till en försenad dag, och som i sin hvita tystnad, öppnande sig för deras blickar allt efter som de gingo fram, tycktes tillhöra dem allena.

Arnes blickar glödde af en allt starkare eld mot Agnes'. Då och då såg hon hängifvet upp på honom; det låg en slöja öfver hennes annars så klara och bestämda blick; stundom sänkte hon den skyggt för hans, men äfven då log hon emot honom, som för att förneka detta ofrivilliga undflyende, — ett drömmande, lyckligt leende. Hennes gång hade blifvit mjukare, vekare, som om hon sökte ett stöd. Samtalet dog så småningom åter bort, och tystnaden fick åter makt öfver dem; de hade båda en känsla af att det skulle vara farligt att bryta den.

De kommo fram till en gärdesgård, öfver hvilken en stätta förde. Arne sprang först öfver och vände sig därefter om för att hjälpa Agnes. Hon stod då redan högst uppe på stättan, höll sig med ena handen fast vid en gårdsgårdsstör och mottog med den andra hans erbjudna stöd. Hon tog ett steg ner, släppte gårdsgårdsstören, men vacklade i detsamma och grep äfven hans andra hand, som han räckte henne. Ett ögonblick förblefvo de i denna ställning, hon uppe på stättan, något framåtböjd för att hålla jämvikten, han nedanför henne med ansiktet vändt upp mot hennes. I hans blick låg denna dyrkan, som kommer mannen att böja sig för kvinnan för att äfven i yttre måtto få se upp till henne, och hennes sänkta blickar drucko den som en berusande dryck. Det kom ett besynnerligt, omedvetet leende på bådass läppar, utan att släppa hennes händer slöto sig hans om hennes midja,

han lyfte henne ned till sitt bröst, omslöt henne fast och betäckte hennes ansikte med kyssar.

Hon låg orörlig i hans armar, hennes ansikte hade blifvit blekt. »Nej, nej,» hviskade hon slutligen, omfattade hans hufvud med sina båda händer och sköt det ifrån sig. Färgen återkom i hennes ansikte, hon öppnade åter ögonen och betraktade honom, — de mörknade, blefvo djupa och allvarliga, och i det hon med handen smekande strök öfver hans hår, sade hon sakta flere gånger: »min älskade, min älskade!» närmade åter sitt ansikte intill hans och tryckte sina läppar mot hans panna.

Då de åter kommo ut på landsvägen, hade dimman lättat och synkretsen blifvit vidare. Den refs sönder, fördelades, lade sig i band, i moln, — där syntes några mörka grantoppar stiga upp ur det hvita höljet, där lyste några björkstammar, hvilkas kronor voro skylda. Än syntes icke solen, men man kände dess värme, såg dess matta reflexer från blad och blommor, och såg man upp mot himlen, anade man blått bakom de hvita slöjorna. Allt hastigare försvann dimman, aflägsna, blånande vidder trädde fram, slöja efter slöja föll och aftäckte nya skönheter, nya konturer, nya färgskiftningar. De gingo tysta, betagna af sin egen lycka och af synerna omkring dem, — det var som om naturen öppnade hela sitt oändliga rike för att gifva plats och rymd åt deras kärlek. Och då de skildes i närheten af Sätmaskog, låg hela nejden

i glänsande morgondager, strålande af sol, andades friskt och lätt efter detta rena dimbad, och öfver den klarblå himmelen drogo de sista dunsterna bort som hvita, genomskinliga skyar.

* * *

Då Agnes kom hem, hade Bode och Elsa väntat nästan en halftimme på henne med kaffet. Den förre var något mulen, då han hälsade på henne, men ett ord gjorde snart allt godt igen. Ehuru ännu helt upptagen af sin unga lycka, var det henne ingen svårighet att uppfylla sina husmoderliga plikter och egna honom de små omsorger, som han satte så stort värde på och nu på sista tiden med en viss otålighet kräfde. Det gick lätt och utan någon viljeanstängning, nästan utan att hon tänkte därpå, så som allt låter utföra sig i drömmen. Hon kände sig så rik, att hon tyckte sig kunna gifva i oändlighet utan att blifva fattigare.

Bode blef slutligen uppmärksam på, att det denna dag var något särskildt med henne — han såg förvånad på henne med sina gamla, trötta ögon, och det föreföll honom som om det låg ett skimmer kring hennes unga ansikte.

»Hvad du ser glad ut i dag,» sade han, »var det en skön promenad?»

»Ja,» svarade hon leende, »mycket skön!»

Och hon berättade för dem om dimman, och hur vackert det varit när den skingrade sig; hon ville dela med sig litet af sitt öfverflöd äfven åt dem.

»Jag undrar om farbror Henrik kommer hit i dag?» sade Elsa, då de stego upp från bordet.

Agnès såg hastigt på henne, och det var som om hennes ansikte på en gång slutit sig som då man vidrör en sensitiva.

»Jag vet inte!» svarade hon kort och lämnade dem. Det intryck denna fråga gjorde på henne var blott, att hon hade en hemlighet att bevara, som ingen borde få ana, om den icke skulle förlora något af sin skönhet. Själfva tanken på Henrik Wilde förorsakade henne endast en hastigt öfvergående plåga, efter hvilken hennes lycka lyste med förnyad glans, som då ett strömoln dragit öfver solen.

Då hon kommit upp på sitt rum, kände hon dock ensamheten som en dyrbar gåfva. I flere timmar satt hon på sin soffa, alldeles orörig, seende framför sig med glänsande blickar.

Hon hade länge varit barn, — längre än de flesta. Ännu vid femton år, då hennes gestalt redan började antaga kvinnans former, trufdes hon icke med andra lekkamrater än småttingar på sex och åtta år. Äfven med ännu yngre lekte hon gärna, fastän det då framkom något mera moderligt i hennes sätt. Jämnåriga skydde hon nästan, men utom för småbarn hade hon äfven en förkärlek för åldringar, och ett af hennes

största nöjen var att höra berättas händelser och minnen från den tid, då de voro unga. Men dessa historier skulle vara upplefda af de berättande själfva, annars förlorade de en stor del af sin tjuskraft.

Då så kvinnan slutligen bröt igenom och omgestaltade äfven hennes sinne, fick denna öfvergångstid sin prägel af ett hos unga flickor icke ovanligt, men för henne mer betydelsefullt och ingripande förhållande än för de flesta.

Hon var denna tid med sin far bosatt i Paris. Han hade där stiftat bekantskap med och snart kommit i vänskapsförhållande till en ung, redan berömd fransk målare, hvars moder till börden var svenska. Denne var en egendomlig, originell konstnär med en sällsynt förmåga af intensitet i skildringen; en af dessa konstnärer, som från första stunden finna sitt rätta område och där äro födda mästare, som gå säkert fram på sin gifna bana och förr eller senare tilltvinga sig erkännande. Han hade redan i tio år målat sina små mästerverk, okänd och ouppskattad, tills han vid ett par och trettio års ålder plötsligt slog igenom och det blef klang om hans namn. Som människa var han på samma gång en vek och ytterst själfständig natur, — själfständig ända till ömtålighet till följd af sin vekhet.

För honom fattade Agnes en svärmisk beundran, hvori hennes behof att älska för första gången tog sig uttryck. Hon beundrade honom först som konstnär, sedan som människa, ehuru

hon aldrig kunde skilja de båda åt, utan beundrade mycket af konstnären i människan, mycket af människan i konstnären. Det var en tyst, hemlighållen flickkärlek, som lefde af mycket svärmeri och små obetydligheter i det verkliga, litet fordrande och mycket hängifven så länge den varade, men bestämd att dö lätt och utan att lämna några djupa spår efter sig, när dess tid var ute.

Då inträffade något som gaf den en vida större och varaktigare betydelse, gjorde den i mycket bestämmande för hela hennes utveckling.

Under Paris' belägring deltog den unge målaren i försvaret och blef i en af de sista striderna farligt sårad. Hennes far, underrättad där-om, skyndade till honom, och på hennes böner tog han henne med sig. Då de hunno fram var redan allt hopp ute, och så kom hon att vara närvarande vid hans dödsbädd. Det lidande hon då bevittnade, den sorg hon erfor, gånge i för-ening med det hjälteskimmer, som denna död förlänade honom ett, nytt, djupare och mera moget innehåll åt hennes barnsliga svärmeri, och hon egnade från denna stund den döde en kult, som i flere år tog alla hennes nyvaknande känslor i beslag och gaf hennes unga sinne en allvarlig, vemodig om ock icke likgiltig syn på världen. Hennes lefnadslust, hennes längtan efter att taga del i det rörliga lifvet omkring henne, som lockade och frestade, dämpades af det öfver-spända fasthängandet vid minnet af den döde;

hon trodde själf, att hennes högsta önskan och uppgift i lifvet var att blifva sjuksköterska.

Hennes önskan uppfylldes på ett bittert sätt, då hennes far insjuknade i en långsamt tärande, obotlig sjukdom. De flyttade då hem till Sverige igen, och under några år förflöt nu större delen af hennes lif i ett sjukrum. Denna prøfvotid, denna årslånga dagliga och stundliga omvårdnad om en döende människa, vid hvilken hon var varmt fäst, lärde henne att se med andra ögon på sin förra sorg, utplånade den icke, men förtog dess tyranniska makt, gaf den karakteren af ett vackert minne, som det var ljuft att gömma på. Hon var en outtröttlig sjuksköterska, knotade aldrig, beklagade sig icke ens i sina egna tankar; någon gång kunde det hända henne att brista i gråt utan orsak, utan att hon själf visste hvarför, men efter hvarje sådan liten kris återgick hon till sin plats med uppfriskadt mod och förnyade krafter.

Men då efter faderns död den första sorgen lugnat sig, bröt denna så länge kufvade och instängda ungdomslust omotståndligt fram, ställde allt i en förskönad, förklarad dager för henne, gaf henne intresse för allt och förlänade hennes i grund och botten slutna, djupt kännande men icke så lätt mottagliga karakter den bildbara lerans mjukhet. Kristian Bode var den förste, som drömde om att forma detta sinne efter sitt beläte och som stötte på den trotsiga, egensinniga viljan, som dolde sig på djupet. Han lycka-

des en tid intressera henne, därigenom att han höll henne i spänning, men sedan han väckt hennes misstroende, var han henne med ens fullständigt likgiltig.

Vida djupare grep då Henrik Wilde in i hennes själslif, ehuru hon aldrig kom honom så nära som det fanns möjlighet till att hon kunde göra. Det berodde därpå att han med sitt abstrakta väsende, som hon från första stunden instinktliskt uppfattade, från början fängslade hennes tankar, men lämnade hennes känslor oberörda. Först så småningom, steg för steg, alltefter som kärleken hos honom slog djupare rötter, uppammade den hos henne en obestämd längtan efter att besvara den. Medvetandet att vara älskad är, i synnerhet hos kvinnan, alltid ett frö till kärlek.

Då förlorade han den afton, som föregick hans afresa, i ett ögonblick allt hvad han vunnit. Minnet af hvad som då försiggick mellan dem ställde henne i harnesk så väl mot sig själf som mot honom. Hennes karakter var icke sådan, att hon kunde eröfras genom öfverrumpling; hon kände det som om han dragit fördel af en tillfällig svaghet, och det kunde hennes stolthet icke förlåta honom. Hon kunde icke minnas den aftonen utan en känsla af blygsel, och blygseln dödade hennes kärlek i dess brodd. Därtill kom att hon kände sig bunden utan att själf hafva velat binda sig, och trotsigt uppresande sig däremot sökte hon öfvertyga sig själf om att hon

var fri. En kärlek som, då den väl växt sig stark, med glädje smider bojor åt sig själf, tål i sin gryning icke trycket af det lättaste band.

Förstämd, plågad, missnöjd med sig själf, utan jämvikt, utan att längre förstå sina egna stridiga känslor, mötte hon så Arne, och hennes första känsla under samvaron med honom var den af fullständig hvila från sin inre oro, af frihet och af glädje. Hans friska glädtighet verkade på henne som ett renande bad och smittade henne omotståndligt. Hon tyckte, att hon i årtal längtat efter att få skratta, tanklöst och obekymradt och att hon nu ändtligen genom honom fått sin önskan uppfylld. Det var henne som om hon på samma gång började ett alldeles nytt skede i sitt lif och byggde det på det bästa hon förut upplefvat; hon återfann hos Arne så mycket af den man, som hon första gången gifvit sin barnsliga kärlek.

Men det var först i det ögonblick, då hon återsåg Henrik Wilde, som det blef klarhet i hennes medvetande och hon förstod att hon älskade.

* * *

På middagen samma dag gick Henrik Wilde till Sätmaskog. Hans ansikte var sammandraget som af en värk, han såg med fientliga blickar

på allt som han mötte. Han kände samma förbittring som ett djur instängdt i en bur, mot hvars galler det fåfängt förnöter sina krafter — men den bur, som omslöt honom, var hela den stora naturen, kall, känslolös, obeveklig, utan mera begrepp om hans lidande än ett fångelses murar ega om de fångars det innesluter.

Hvad han skulle på Sätmaskog att göra visste han icke; han gick dit af vrede och förbittring, men äfven ledd af det envisa hopp, som sedan det öfvergifvits af alla sannolikheter, krampaktigt griper sig fast vid det omöjliga. Sanningen, hvars bitterhet han redan smakat, kunde ju trots allt vara osann; han insåg väl i djupet af sitt sinne att den var sanningen, men denna insikt hade ännu icke fått makt öfver hans vilja, han kunde ännu icke handla därefter, ty då först syntes honom allt vara förloradt — hans handlingar leddes ännu af de förutsättningar, som han icke mera trodde på.

Han ville se Agnes, tala med henne såsom han förr brukat, framtvunga den verklighet som icke längre fanns, men som syntes honom som den enda möjliga, tvinga henne att älska sig och sig själf att tro därpå. Ja, tvinga — det var nu allt hans begär, han hakade sig fast vid tron på våldet som sin sista räddningsplanka.

Det var alltjämt hans stolthet som led, och därför blef hans lidande förbittring. Den tanken att hon försmått honom för en annan förorsakade honom en olidlig förödmjukelse.

Nu såg han taket vid Sätmaskog mellan trädtopparna. Utan att längre erfara den förväntansfulla tvekan, som förut alltid kom honom att sakta sina steg, då han närmade sig Agnes och som först försvann då han talat de första orden med henne, fortsatte han sin väg, ja ökade till och med sin gång. Han tänkte ännu icke alls på hvad han skulle säga henne eller hur han skulle förhålla sig till henne.

Elsa stod vid grinden och sprang honom till möte.

»Se, att jag hade rätt ändå,» ropade hon.

»Hvad hade du rätt i?» frågade Henrik miss-tänksamt.

»I att farbror skulle komma i dag.»

»Jaså, tant Agnes trodde inte det?»

»Nej, det vill säga hon sa' att hon inte visste det.»

»Nå, då kommer jag ju och öfverraskar henne,» sade Henrik med ett skratt.

Elsa såg litet förvånad på honom och märkte genast med barnets instinkt, att han icke var sig lik.

»Är farbror ledsen öfver något?» frågade hon.

»Jag, nej visst inte,» svarade Henrik och tänkte: ligger då min olycka i så öppen dag att till och med barnen kunna taga på den! Den oafåtliga ansträngningen att behärska sitt ansikte och sin stämma var honom en ytterligare plåga.

Elsa smög sin hand i hans och gick tyst bredvid honom. Och åter beredde hennes barns-

liga tillgifvenhet honom ett ögonblicks bitter tillfredsställelse, bitter därför att den var så maktlös att ersätta honom hvad han förlorat.

»Skall jag gå och säga till morfar och tant?» frågade Elsa, när de kommit in i trädgården.

»Nej, vänta; de komma väl ändå,» svarade Henrik. »Vi sätta oss och prata så länge.»

De satte sig i bersåen, och Henrik började utfråga henne om hennes lekar och sysselsättningar. Hon svarade honom, men mycket allvarligt, kännande att hon förde en konversation, såsom hon hört de äldre göra, då de talade utan att hafva något att tala om. Hon tyckte att det var dumt, men ansåg sig böra göra det för Henriks skull; hon märkte mycket väl att han icke var naturlig och undrade i sitt sinne, hvarför de stora alltid skämdes för att visa, att de voro ledsna, hvarför de försökte låtsas som de voro glada.

Hvarken Bode eller Agnes syntes till. Denna väntan kom åter Henriks förbittring att sjuda.

»Vill du kanske säga till tant Agnes, att jag är här,» afbröt han plötsligt det tynande samtalet.

»Ja,» svarade Elsa med ifver, glad öfver att själf komma ifrån och öfvertygad, att om någon skulle kunna göra honom gladare, så vore det Agnes, om hvars förmåga att trösta hon hade mycket höga tankar.

Hon skyndade in. Henrik reste sig upp och gick otåligt af och an.

Efter en stund kom Agnes ut, hållande Elsa i hand. De hälsade tyst och tvunget på hvarandra; Agnes gjorde en ursäkt för att ingen tagit emot honom, men de visste inte af att han hade kommit.

Då Elsa kände sin hand fri, försökte hon omärkligt aflägsna sig. Men Agnes såg sig genast om efter henne och frågade hvart hon skulle gå. Elsa stannade tveksamt, hon tyckte att de båda voro så underliga och längtade att komma ifrån detta, som hon icke förstod.

»Är ni rädd för att vara ensam med mig?» frågade Henrik ironiskt med låg röst.

»Rädd? Nej visst inte, hvarför skulle jag vara rädd?» svarade hon högdraget och nickade åt Elsa:

»Gå du!»

Elsa försvann, nedslagen både på sina och deras vägnar; hon höll af dem båda två, och därför plågade det henne, att de voro ovänliga mot hvarandra.

Då de blifvit ensamma, stodo de en stund tysta midt emot hvarandra.

»Skall vi inte sätta oss i bersåen?» frågade Henrik.

»Nej tack, jag går hellre,» svarade hon.

De gingo utefter en af gångarna bort åt trädgården.

»Jag tror ni har samma klädning som då jag första gången träffade er,» sade Henrik,

Hon drog upp ögonbrynen med en nervös rörelse.

»Jaså, ja, det minns jag verkligen inte.»

»Jo, jag minns det mycket väl,» och han berättade om detta deras första sammanträffande och framdrog därefter det ena minnet efter det andra, frågade: minns ni den gången, minns ni? med samma sträfva, anklagande röst; han kände sin oförmåga att beröra minnets strängar hos henne, men hämnades genom att låta henne känna sina rättigheter.

Sedan den första känslan af obehag vid underrättelsen om Henriks ankomst försvunnit, hade Agnes föresatt sig att visa sig vänlig, öppen och naturlig mot honom. Hon var så lycklig att hon trodde sig kunna vara det, hon ville så gärna visa honom hur tacksam hon verkligen var för alla de intressen och tankar han gifvit henne, för allt hvad han lärt henne förstå och uppskatta. Hvarför kunde han icke nöja sig med detta, som hon så gärna ville gifva honom, hvarför kunde han icke glömma det andra? Det förstod hon icke, det syntes henne så enkelt att han skulle göra det, att hon nästan hoppades därpå? Lyckan ser med underligt främmande ögon på olyckan, den kan väl hysa medlidande med den, men icke förstå den och icke heller riktigt tro på den.

Men Henriks hela sätt och hållning, de anklagelser hon läste i hans blick, hans sträfvan att tvinga henne känna sig bunden, uppväckte hennes trots och stolthet, och hon satte hårdt

mot hårdt, höll sin likgiltighets och glömskas sköld emot hans angrepp. Och alla hans ord studsade kraftlöst tillbaka från den.

Med en dof, maktlös förbittring betraktade han denna kvinna, som var allt för honom i hans längtan och intet i verkligheten. Och den största plågan för honom var att se, att hon var lycklig, trots hans närvaro, så lycklig att icke ens han kunde fullständigt störa henne. Han såg, hur hon glömde honom ibland, och hur det då kom ett hemlighetsfullt leende på hennes mun. I sådana ögonblick fick hans kärlek hatets förintelsebegär.

De hade gått tysta en stund, han kunde icke längre tala, hans ords maktlöshet gjorde dem förhatliga för honom. Plötsligt fattade han hårdt om hennes ena handled, stannade och tvang äfven henne att stanna och vända sig emot honom. Hon flammade upp, gjorde ett litet kast med hufvudet och mötte trotsigt hans blick. Deras blickar kämpade med hvarandra, så släppte han henne åter, gjorde en stel bugning och gick.

Så snart han vändt sig ifrån henne, förändrades uttrycket i hennes ansikte, hon såg bedröfvad efter honom. Hennes handled smärtade efter hans hårda grepp, och denna smärta gaf henne en dunkel föreställning om hans lidande. Hvarför skulle han då begära det omöjliga, hon tyckte att hon till och med skulle kunnat yppa för honom sin lycka för att bevisa hur högt hon skattade honom.

Henrik Wilde gick hastigt hemåt, flyende henne med samma ifver som han nyss uppsökt henne. Det var en tanke, som slagit rot i hans hjärna och som han icke mera kunde komma ifrån: att hon var lycklig trots honom. I den såg han med skärande tydlighet, hur djupt han fallit, hela bitterheten och förödmjukelsen af sitt nederlag. Han hade drömt om att hon skulle blifva lycklig genom honom, — och nu var hon lycklig trots honom! Han kände med hemlig ångest det frö till själförakt, som låg i denna tanke.

Arne och Agnes träffades nu hvarje morgon, och för att få vara längre tillsammans hade de satt mötestimmen till strax efter soluppgången. De hade öfvergifvit vägar och stigar, där de möjligen trots den tidiga timmen kunde riskera att möta någon, och ströfvade på måfå rätt igenom den morgonbelysta skogen, där spindelväfvarna glittrade våta och stenarnas mossa började antaga sin djupa, varma höstgrönska.

»Mossan är som vi,» sade Arne, »den har sin vår midt i hösten.»

Deras kärlek fick sin prägel af denna morgonens rena friskhet, som de andades in i luften, som lyste mot dem i solens sneda strålar, i de trolska spindelnäten, i markens daggdroppar, som ljud i skogsbruset, i hackspettarnas muntra knackande, ja till och med i ormvråkens hesa

skri. Den skrattade gärna, och om den icke skrattade så log den, den var full af upptåg, vaken och iakttagande, och äfven då den svärnade höll den sig gärna i solen.

Arne hade plötsliga, oväntade infall, som tjusade Agnes.

Så äntrade han en gång upp i toppen af en hög gran för att där uppe, där ingen skulle kunna finna dem, skära in deras namn.

»Är du rädd?» ropade han, då den böjliga grantoppen sviktade för hans tyngd.

»Nej!» svarade hon.

»Inte? Men om jag skulle falla ner då?»

»Det tror jag inte, då vore du inte den du är.»

Han svarade icke, och hon kunde icke se den rodnad af stolthet som färgade hans ansikte. Det hade verkligen aldrig ett ögonblick fallit henne in att vara rädd, hon beundrade endast hans djärfhet, äfven i dess pojkaktighet.

Då han slutat sitt arbete, reste han sig upp, med den ena armen omfattande grantoppen, med den andra svingande sin hatt till hälsning åt henne.

»Så synd att du inte kan komma hit upp,» ropade han ned till henne. Den syn han såg tycktes honom verkligen sakna en skönhet, därför att icke äfven hennes blickar hvilade på den.

Rundt omkring honom sträckte sig gran-skogen, topp vid topp, liksom ett haf af mörk-gröna, sönderslitna brottsjöar, bland hvilka här och där furornas blekgröna kammar lyste fram. Horisonten var trång, men gaf dock intryck af

oändlighet, som då man befinner sig midt på ett stormande haf. Öfver den hvälfde sig himmelen, rodnande mot östern, och där stod solen, röd och stor af morgonluftens dunster, liknande en blank kopparskifva.

Då han åter kommit ned till henne, sade han:

»Nu stå våra namn förenade där uppe, och ingen vet det mer än vi, ingen kan se dem mer än solen, som lyser på dem hvar morgon. Och om många, många år, då vi båda länge sedan äro döda, komma de att fälla trädet, och då kanske någon får syn på de båda ärriga bokstäfverna och undrar, hvilka det var som älskade hvarandra så högt att de måste rista sina namn i trädens toppar. Säg, tror du inte det?»

Hon nickade, tankfull, med glänsande ögon. Hon tyckte att detta var den vackraste dikt hon någonsin hört, och hon räckte honom sin mund, tacksam för att han kunnat finna en sådan tanke. — — —

En annan gång fattade han båda hennes händer, förde henne till en sten och sade i befallande ton åt henne att sätta sig. Hon såg förvånad på honom; han upprepade sin befallning med leende min. Fortfarande undrande lydde hon då, han lade sig på knä framför henne och med armarna i hennes sköte, sitt ansikte vändt upp mot hennes och sina blickar sänkta i hennes, började han tala:

»Jag älskar dig!» sade han. »Dina ögon äro det underbaraste jag någonsin drömt om,

jag kan aldrig se mig mätt på dem. Vet du att de äro grå med ljusa stänk uti, och pupillen har samma färg som de vackra, alldeles svarta skalbaggarna, som i solen blifva guldglänsande. Vet du det? Men du vet inte, hur vackra de äro, hur de kunna berätta, vackrare än någon skald någonsin kunnat det, och bedja, befalla, locka, vara uppriktiga, tankfulla, drömmande, förtroendefulla, forskande, — och ibland gömma de på något, som jag ville gifva mitt lif för att kunna fatta, men jag kan det inte. Vet du inte själf hvad det är du gömmer på? Jag vet blott att det är det skönaste i lifvet, — skall du aldrig låta mig ega äfven det? Vet du, att ibland, när du blir förvånad eller förtretad, höjer du litet på ögonbrynen, och då ser du så oskyldidg ut som ett barn eller så högdragen som en drottning. — Och din panna, din rena, hvita panna! Äro de verkligen mina alla de tankar som rymmas där inne? Och din mund, — vet du att du har ett litet veck i mungipan, jag skulle kunna betrakta det i oändlighet, som en fakir, och tro mig förvärfva den eviga saligheten. Hvem har lärt dig att le på det där sättet? Vet du verkligen inte hur underbart du kan le, — och det där leendet betyder att du älskar mig? Du älskar mig, — du, du! Vill du att jag skall skriva en dikt om ditt ansikte, vill du det? Men den blir inte lika vacker. Åh, om jag hade ord för allt hvad jag ser däri, men det blir ju bara ord, — glädje och lycka och sorg, — vet du att du kan

se så sorgsen ut ibland, — och kärlek, det blir ju bara ord! Har jag inte kunnat säga dig någonting af hvad jag tänker, — förstår du det kanske ändå, är du glad öfver att du är så vacker, — för min skuld, säg, är du inte glad öfver det för min skuld? Jag älskar dig, jag älskar dig, du vackraste, vackraste, — skönaste!»

Hon hade lyssnat till hans ord, först förvånad, så allt mera tjusad, med ansiktet betäckt af en glödande rodnad. Nu lade hon handen öfver hans mund och sade:

»Du smickrar mig.»

Han skakade leende på hufvudet utan att taga sina blickar ifrån hennes.

Men hon vände bort ögonen, ty hon blygdes en smula för den glädje som lyste ur dem.

»Nej, kom nu och låt oss gå!» sade hon och reste sig upp.

»Jaså, att du är en smula skald också?» sade hon efter en stund och såg på honom, med en fråga om han verkligen menade allt hvad han sagt.

»Nej,» svarade han skrattande, »men jag är mycket, mycket förälskad.»

* * *

De första gångerna de voro tillsammans hade Agnes äfven berättat för Arne om Henrik Wilde, och hennes loford hade ofrivilligt fått en starkare anstrykning däraf, att hon redan börjat öfver-

gifva honom i sitt hjärta. Men sedan han återkommit till Sättra hade hans namn icke en enda gång nämnts mellan dem.

Men en morgon, då de redan voro på hemvägen och gått tysta en stund, sade Arne plötsligt:

»Jag träffade Henrik Wilde i går.»

Agnes rodnade svagt och svarade med en ansträngdt likgiltig ton:

»Jaså.»

»Jag vet inte, men det föreföll mig nästan som om han velat undvika mig, det var något så besynnerligt i hans sätt. Hvad tror du det kunde bero på?»

Agnes svarade icke, hon gick med sänkta blickar. Arne såg på henne och fortsatte raskt, en smula brådslande, som då man vet sig beröra ett ömtåligt ämne.

»Vet du, att då du först talade om honom, så var det inte utan att jag kände mig en smula svartsjuk på honom.»

Nu såg hon upp på honom med en bön att han icke skulle fortsätta. Han besvarade hennes blick med ett leende:

»Ja, det är spårlöst försvunnet nu, jag vore bra otacksam annars. Men, uppriktigt sagdt, det förefaller mig nästan, som det nu vore han, som —

Hon lade hastigt sin hand på hans arm.

»Jag ber dig,» sade hon, »tala inte om detta!»

Han såg förvånad på henne, och det låg en svag, gryende misstanke i hans blick.

»Som du vill då,» sade han kort och såg bort.

De gingo en stund under tystnad bredvid hvarandra. Plötsligt stannade hon och sade häftigt, nästan utmanande:

»Tror du inte på mig?»

Deras blickar möttes, han hade aldrig sett henne ond förut, och detta förlänade henne en alldeles ny skönhet, som kom hans kärlek att flamma upp och förbränna misstanken. Han slog sina armar omkring henne, tryckte henne hårdt intill sig och svarade med sitt ansikte tätt intill hennes.

»Jo, — men ser du, jag älskar dig så högt, att det gör mig ondt, att du skall kunna hafva någon tanke, som du icke vill anförtro åt mig.»

Hon slöt sig intill honom, redan besegrad.

»Det är inte för min skull, jag skulle kunna anförtro dig allt, men jag tycker, att det vore — oädel mot honom. Men om du vill det, så — —

Han kände en stark frestelse att begagna sin seger, att njuta af sin makt, men han anade på samma gång att det låg en fara däri, att han kunde förlora mer än han vann. Han skakade på hufvudet, men höll henne kvar i sina armar och sina blickar sänkta i hennes för att berusa sig med besittningen af detta sinne och glömma att han dock icke var så säker därpå, att han vågade fordra allt:

Och medan Henrik Wilde, vaken i sin säng, drömde om den högsta lycka i en enda blick från henne, höll Arne henne sluten i sina armar, hade hennes hängifna blickar fästa vid sina och kände dock en saknad i sin lycka, drömde om något ännu rikare och fullständigare, som han aldrig skulle kunna nå.

Magister Lundholm var fortfarande en eller ett par gånger i veckan bjuden till middag hos doktorn och förhållandet dem emellan stod på samma fot. Dock hade det försiggått en viss förändring med magistern; dessa goda middagar med sina två sorters vin, sitt kaffe, sina goda cigarrer och mjuka länstolar hade icke alldeles varit utan sin inverkan på honom. Han märkte det visst icke själf, men det uppenbarade sig i vissa smådrag, som icke skulle betydtt så mycket hos en annan, men som hos magistern spelade en viss roll. Det visade sig till exempel däri, att han numera icke skrapade brödet så väl vid smörgåsbordet, att han lade två bitar socker i sitt kaffe och intog en mycket bekvämare ställning i sin länstol än förut, och äfven däri, att det allt oftare

hände honom att röka ut sin cigarr med det samma och alldeles glömma bort t sparata hälften till kvällen.

Men det yttrade sig äfven på ett annat, obehagligare sätt, nämligen däri, att då han kom hem till sitt, smakade mjölgröten honom icke så bra som den brukade, tyckte han att barnen stojade mer än vanligt och på ett mycket mera obehlevadt sätt och saknade han något hos sin hustru, han visste icke riktigt hvad, kanske ett förbindligt, älskvärdt småleende på läpparna. Förr då han kom hem, hade han alltid suttit och berättat för hustrun och barnen om all härligheten där uppe, — det var som om de då fingo litet med däraf; men han hade gjort det på ett sätt, som sade, att allt det där gick hans själ förbi, och att han trufdes långt bättre här hemma i sin gamla, slitna nattrock, på sin nedsuttna soffa med de stoppade malhålen och med sin gamla, inrökta pipa i munnen. Men på sista tiden hade han alldeles förlorat smaken för att berätta, han hade fått en känsla af att det låg något tarfligt däri, och han satt tyst och trumpen, försjunken i missnöjda tankar.

Ej heller var han fullt så ifrig i försvaret för sina åsikter som förr, och Bode började hysa godt hopp att han skulle lyckas omvända honom.

Om alla dessa symptom var han dock själf icke medveten, åtminstone icke om deras rätta

betydelse, till dess en obetydlig händelse öppnade ögonen på honom:

Det hade varit besynnerligt med hans hustru nu en tid bortåt, hon var sig icke mera lik. Hon, hvars hela tankeverksamhet förut varit ett ödmjukt instämmande i hans meningar, hade nu börjat att på egen hand framkomma med yttranden, som, ehuru han måste erkänna att de i princip voro riktiga, dock föreföllo honom stötande genom den något simpla form, hvori de framställdes. Hon var egentligen bra simpel, stackars Karolina, och dessa radikala meningar togo sig icke vidare bra ut i hennes mund; han hade förut varit van att endast höra dem från sin egen. En tid bortåt låtsades han dock icke lägga märke till hennes förändrade sätt och sökte så godt han kunde dölja det obehag det förorsakade honom, men en gång kom det till ett utbrott emellan dem.

Det var en kväll, då han kom hem från en af de sedvanliga middagarna hos doktorn. Han hade varit vid ett mycket godt humör där, men det försvann spårlöst, då han kom hem. Allt där hemma gjorde honom nervös, han hade knappt kunnat få ned en bit till kvällsvarden, och då han tände sin pipa efteråt, tyckte han att den smakade surt, och han saknade brukspatronens goda cigarr, som han lättsinnigt rökt upp efter middagen. Han drog några bloss och lade den så ifrån sig med en missnöjd min.

Hans hustru, som satt och stickade på en strumpa, såg upp och sade med ett uttryck i ansiktet, som icke alls tilltalade honom:

»Smakar inte pipan bra?»

»Nej,» svarade han kort, »den är sur.»

Hon satt och såg ut som om hon icke visste, om hon skulle våga, men hur det var, så vågade hon ändå:

»Doktors cigarrer ä' nog inte sura,» sade hon.

Magistern ryckte till och såg frågande på henne.

»Hvad menar du?» frågade han en smula skarpt.

»Ingenting,» svarade hon och bet ihop läpparna med en min, som tydligt utvisade, att hon menade en massa saker.

Magistern såg på henne, och ju längre han såg, dess ondare blef han.

»Jo, du menar någonting, säg ut bara!»

Men hon bet endast allt hårdare ihop läpparna.

Då greps magistern af ett begär att själf tala om, hvad hon menade, för att så bevisa, hur oändligt högt han stod öfver sådana miss-tankar. Men aldeles ofrivilligt tog hans yttrande i stället form af ett försvar mot alla de anklagelser, som han läste i hennes blick och hörde i hennes tystnad.

Försvaret blef långt och värtaligt, som vanligt eldade han upp sig själf, sedan han väl kommit i farten, han började gå af och an i rummet,

hans åtbörder blefvo allt vidlyftigare, och han klättrade så småningom upp från det enskilda och personliga till allt större och allmännare betraktelser.

Stackars Karolina kunde aldrig hålla stånd mot denna vältalighet; den både uppfyllde henne med beundran och förvirrade alldeles hennes enkla begrepp, så att hon slutligen visste hvarken ut eller in. Så äfven nu; hennes misstankar kröpo skamsna undan i en mörk vrå utan att ens våga en tanke på att taga upp striden med denna ståtliga armé af satser och argument, och då han slutat, hade hennes ansikte alldeles förlorat det där trotsiga draget och uttryckte en lika ödmjuk beundran som vanligt.

»Förlåt mig!» mumlade hon, »det var inte min mening att — att såra dig.»

Hans ögon mötte ett ögonblick hennes, så såg han hastigt bort. En mörkröd rodnad färgade hans ansikte, och han uppfylldes af en känsla af blygsel, sådan som han aldrig förr erfarit; han hade knappast i sin naiva själfkänsla vetat, hvad blygsel ville säga. Därför öfverväldigade den honom nu så, att det blef honom omöjligt att längre vara i hennes närhet; han lämnade hastigt rummet, fick tag på sin hatt och gick med stora steg och svindlande hufvud bort åt landsvägen.

Han var alldeles tillintetgjord, hade förlorat hela sin vanliga trygghet, kunde hvarken resonera med sig själf eller ens tänka någorlunda redigt.

Han tyckte, att allt på en gång blifvit upp och nedvändt och att han var den olyckligaste människa på jorden. Han bara blygdes, blygdes alldeles förfärligt öfver att hans hustru bedt honom om förlåtelse.

Han gick mycket hastigt med händerna djupt nedstuckna i fickorna och hufvudet sänkt mot bröstet, liksom ansträngande sig att taga så liten plats som möjligt. Men hur det var, fick han dock så småningom upp den ena handen, den kröp ett par gånger ned igen, men kom åter fram och började omedvetet göra åtbörder, först helt små och blygsamma, men så småningom allt vidlyftigare. Han började på att resonera med sig själf.

Men sedan han nu en gång blifvit väckt, tog hans ärlighet ut sin rätt, och han sparade icke sig själf i denna uppgörelse. Han såg sanningen rätt i ansiktet, den förödmjukande sanningen, att han varit utsatt för en frestelse och icke kunnat stå den emot, att, om han ock icke hunnit blifva en riktig affälling, han dock varit nära affallets brant.

Och hvad var det som hade frestat honom, — ja, hvad, om icke en liten smula af denna världens goda, som han trott sig så djupt förakta? Hvad var han då för en människa, eftersom sådant kunde vara möjligt? Hvar var nu hans ståndaktighet, hans fasta öfvertygelse, som han varit så stolt öfver? Han häpnade öfver sig själf och återföll i sin förra blygsel, sitt förra själfförakt.

Van som han var att lefva nöjd och trygg i sina teorier, bragte denna konflikt med verkligheten honom alldeles ur jämnvikten, fick för honom en stor, oerhörd betydelse. Han tyckte, att världen omkring honom förändrats och att han kastat en blick ner i afgrunder, som han aldrig haft en aning om. Han var så upprörd, så skakad, som man är efter en afgörande brytning i sitt lif. Den natten fick han icke en blund i sina ögon.

Den följande förmiddagen kom han hem till doktorn och bad att få tala med honom. Wilde tog emot honom en smula förvånad, — han såg så märkvärdigt högtidlig ut.

»Hvad är på färde?» frågade han. »Magistern ser ut som om magistern ämnade införa republiken.»

Han skrattade och slog magistern skämtsamt på axeln. Men magistern skrattade icke; han stod stel och rak och gned fingrarna, hostade ett par gånger och fick slutligen fram.

»Jag ville fråga, om det är doktorsns önskan att jag skall fortsätta att läsa med fröken Elsa?»

Doktorn såg förvånad på honom.

»Ja visst är det det.»

Magistern rätade upp sig.

»Men då anser jag det vara mig plikt att underrätta herr doktorn om, att jag hädanefter icke kommer att på något sätt söka dölja mina egna åsikter, utan tvärt om, —» afslutade han svagt.

Doktorn såg på honom och sköt fram läpparna.

»Menar magistern att han försöker inympa dem på flickan?»

Magistern blinkade till, men svarade ståndaktigt:

»Ja.»

Doktorn gjorde ett slag öfver golvet och stannade åter framför honom.

»Prat! Hvad är nu det här för historier!»

»Jag anser det inte förenligt med mitt samvete att inte öppet uttala mina åsikter.»

Doktorn drog sig i polisongerna och såg skarpt på honom. Det var något i magisterns ansikte, som försatte honom i en helt annan sinnesstämning än den vanliga vid deras dispyter. Han kände att blodet steg honom åt hufvudet, som om han stod gent emot en fiende.

Han vände sig om och sade kärft:

»Det är bra, jag skall tänka på saken.»

Magistern stod en stund och såg ut som om han hade något mera att säga, men bugade sig så och gick.

Stora svettdroppar stodo på hans panna, men han kände sig ändå en smula upprättad, en smula nöjdare med sig själf.

Den följande dagen fick han ett bref från doktorn, hvori han erhöll sitt honorar och under rättades om, att han var entledigad från sina lektioner. Därmed upphörde naturligtvis äfven middagsbjudningarna.

Nu gick han endast och väntade på, att doktorn skulle använda sitt inflytande för att

beröfva honom hans skolläraryrke. Denne talade
nog också om, att det var på tiden att man
gjorde sig af med den där »republikanen», men
det stannade vid blotta orden. I djupet af sitt
hjärta bevarade han ännu en smula af det där
retsamma intresset för sin förre motståndare, —
och dessutom, han trodde nu inte, att det var
någon så vidare farlig karl.

Henrik Wilde förnyade icke sitt besök på Sätmaskog. Dock hade hans stolthet hvar dag en svår kamp att bestå, innan den segrade öfver svartsjukan, som frestade honom att gå dit för att se och lida.

Dag för dag beslöt han äfven att resa, men dag för dag uppsköt han det; han tyckte att det var något han måste vänta på; hvad, visste han icke, — kanske hoppades han ännu på det omöjliga.

Dagarna gingo emellertid sin gilla gång, han uthärdade dem redan lättare än förut, kände själf att han bättre behärskade sitt ansikte, att det lät som om han varit intresserad, när han talade, att en oinvid kunde taga hans skratt för äkta. Därför sökte han gärna sällskap, ty sedan han nu icke längre fruktade att förråda sig, syntes honom den plågan att föredraga framför

ensamheten, som aldrig kom med utbrott, hvilka kunde ätta om också bara för stunden, utan endast lät honom bättre känna denna olidliga inre värk, som tycktes fräta på själfva grundroten till hans väsende. Men det var endast en, i hvars sällskap han erfor någon lindring i sin plåga, och det var modern; det var därför att han visste att hon kände med honom, så mycket den ena människan kan känna med en annan, men aldrig behöfde frukta att hon skulle söka gifva honom något bevis därpå; hon hade förstått att hvarje hänsyftning på hans lidande, om än aldrig så obetydlig, var honom outhärdlig, och hon fann kraft att afstå från dessa ömhetsbetygelser, som hon för sin egen del längtade efter, och visa honom ett ansikte, som intet tycktes ana. I hennes närvaro kunde han något ögonblick erfara glömskans lycka. Just därför att den icke fordrade att få gifva något, var hennes medkänsla så välgörande för honom; kärlekens begär att gifva, att visa och bevisa sig, är kärlekens egoism.

Hvar kväll, då han kom upp på sitt rum, var han så själsligt trött, att han omedelbart föll i en tung, medvetlös sömn. Men efter några timmar vaknade han åter, alltid helt plötsligt som väckt af något utom sig, och sen kunde han icke somna igen. Det var som om hans medvetande endast unnade sig den absolut nödvändiga hvilan för att kunna återtaga sitt gagnlösa arbete, sin meningslösa kretsgång. Sedan låg han, timme efter timme, följande med afsky

dagsljusets tillväxt, tänkande om och om igen samma tankar, upplefvande samma minnen, återupptagande samma uträkning i hopp om att finna ett fel däri, som plötsligt skulle förändra allt, och slutligen hamnande i samma tröstlösa resultat.

Det var nästan endast med Agnes, som hans tankar sysslade, — om han tänkte på Arne var det flyktigt och i förbigående. Det var mot henne som hans svartsjuka, hans förbittring och sårade stolthet riktade sina angrepp, icke mot Arne. Han undvek honom, därför att hans närvaro framkallade tanken på Agnes med förökad styrka, men icke af någon ovilja mot honom själf. Han kände till och med fortfarande sympati för honom och skulle kunnat visa honom det utan ansträngning och utan att förställa sig. Det enda, hvori hans svartsjuka tog sig uttryck gent emot honom, var att han icke kunde lida tanken på att upptaga en täflan med honom. Han erfor stundom själf något liknande förvåning öfver detta, förstod icke och sökte icke göra sig reda för orsakerna därtill, men i hans betryck var detta medvetande det enda som gaf honom en känsla af frihet, af oberoende, af hopp, det var som en fjärran ljusstrimma, en glimt af sol och blå himmel för en i mörkret trefvande människa.

Så förgick en vecka. Hans längtan att återse Agnes vaknade åter och blef starkare dag för dag. Det var icke längre blott det svartsjuka begäret att plåga sig och henne, det var

en längtan, som kom honom att stundom glömma sin svartsjuka, en längtan att endast se henne, höra hennes röst. Han kände att den blef honom öfvermäktig, att han icke en dag till skulle kunna motstå den, och för att stilla dess feber gaf han den löftet att följande morgon gå till Sätmaskog.

Men samma afton sade Kristian Bode till honom:

»Kommer du ned i brunnsalongen i kväll, det lär ska bli en improviserad bal?»

Henrik såg hastigt på honom och läste i hans ansikte att Agnes skulle komma dit. Utan att gifva sig tid till betänkande svarade han ja.

Då Kristian Bode föreslog honom att de skulle göra sällskap, ångrade han sig redan, men nickade samtyckande.

De gingo dit vid niotiden. Fullmånen stod lågt på himlen i en krets af moln, landskapet låg med dunkla, entoniga färger och mjuka, smekande skuggor. En vek stämning betog Henrik Wilde, hans längtan blef mera drömmande, hans smärta mildare, det var som om de icke längre stodo oförmedlade, skärande skarpt emot hvarandra, utan flöto öfver i hvarandra som ljus och skugga på väggen framför honom. Hans egen sak fick något af landskapets överkliga, drömlika karakter.

Kristian Bode stack sin arm under hans, men var ovanligt tyst af sig. Han hade nu fullt klart för sig hur sakerna stodo, och på samma gång som Henriks nederlag sänkt honom en

smula i hans aktning, hade det underblåst hans tillgifvenhet. Han hade gång på gång sökt närma sig honom utan att låta nedslå sig af att han blef afvisad. Nu kände han sig nöjd som efter en första seger, nöjd att gå tillsammans med en som på sätt och vis var hans olyckskamrat, och ehuru han kände ett starkt behof att få utgjuta sitt hjärta, afhöll han sig dock därifrån för att icke sätta sin seger på spel.

Då de kommo fram till brunnsalongen, träffade han dock genast några bekanta och lämnade Henrik ensam, dels af finkänslighet, dels därför att de ville hafva honom med sig. Efter att hela sitt lif af svaghet hafva gått med den första, som ville hafva honom med sig, gjorde han det nu af vana.

Henrik drog en suck af lättnad, sedan han blifvit af med honom, och stannade i den öppna dörren till salen. Den var full af folk, men han upptäckte dock genast Agnes. Hon stod i bortre ändan af salen, talande med en herre, som han icke kände. Han såg blott, att det icke var Arne, och kände sig nästan lycklig.

Utän att se hvarken till höger eller venster gick han rätt igenom salen fram till henne. I detsamma spelades en vals upp, och med en bugning aflägsnade sig hennes kavaljer. Då han kom fram till henne, stod hon ensam och såg sig med en spanande blick omkring i salen. Hon såg honom icke, förr än han var alldeles invid henne.

»God afton, fröken Agnes!» sade han med ett leende som han icke hade någon makt öfver.

Hon ryckte till och såg ovisst, frågande på honom.

»God afton,» svarade hon med låg stämma. Han bugade sig lätt för henne.

»Får jag lof?»

Något tvekande, med samma frågande blick, lade hon sin venstra arm på hans axel, hans arm slöt sig om hennes lif, och de dansade ut.

Det hade gått så hastigt, att han knappt trodde på att det var verklighet. Det var henne som han höll i sina armar, det var hennes hufvud som han såg tätt intill sitt ansikte. Blott denna närhet syntes honom nog bevis för att icke allt var förbi, den förjagade den mörka vissheten från hans sinne, kom hans hopp att lysa starkare än någonsin. Han såg icke längre henne, icke någonting omkring sig, var endast uppfylld af medvetandet om denna närhet.

Då de stannade, kom hela hans kropp i skälning, endast genom en våldsamt ansträngning återvann han besinningen.

»Hur må de där hemma?» hörde han hennes röst.

Han såg upp på henne, visste icke själf, om han svarade eller icke.

Hon såg glad och lycklig ut, andades ännu häftigt efter dansen, hade en hög färg på kinderna och glans i ögonen.

»Hvad jag älskar henne!» tänkte han.

Men då deras ögon möttes, kom det ett bedjande uttryck i hennes blick. Det var en bön som betydde: jag är så lycklig, jag rår inte för det, förlåt mig!

Han såg bönen, men hans kärlek uppfyllde i denna stund så allsmäktigt hans sinne, att han tolkade den efter dess fordran. Han uppfattade blott, att hon hade ställt en bön till honom, en bön i stället för detta främmande trots, — det syntes honom nästan detsamma som kärlek.

Han vågade icke säga någonting, han kände, att hans ord skulle blifva ett stammande utbrott. Han lade åter sin arm omkring henne och dansade ut.

Denna gång dansade han endast ett hvarf, stannade helt nära dörren, bugade sig utan att se på henne och gick hastigt ut.

Han trängde sig fram genom skaran, som stod därutanför, gick bortåt en folktom gång i planteringen, såg en bänk som låg i mörker och satte sig där.

Han var fortfarande endast uppfylld af den tanken, att hon hade bedt honom om något, frågade sig icke om hvad, var rädd för att tänka, för att icke hans lycka skulle visa sig bedräglig. Han satt där i en lycklig själsfrånvaro, i en fullständig glömska om allt annat än detta enda medvetande, att hennes blick hade hvilat i hans med en bön.

Han visste icke, om han satt där länge, då och då gick ett par förbi honom, men

han såg dem utan att veta det, hörde icke att de talade.

Då spratt han plötsligt till vid ljudet af en hviskning. Han såg upp och såg Arne och Agnes komma arm i arm på gången helt nära sig.

I ett ögonblick försiggick då en fullständig omhvälfning i hans sinne, blef äntligen den visshet lefvande och förtrogen för honom, som ditills blott varit ett skrämmande hjärnspöke. Men dessförinnan hade han en känsla som af död, — det var hoppet, som öfvergaf honom.

Månen kastade strimmor öfver vägen; då han fick se dem, voro de i skugga, men midt för honom föll skenet klart och skarpt på deras ansikten. De gingo i ett hviskande samtal, försänkta i sällheten af sin första mänskenspromenad. Han såg hennes ansikte, besjäladt af kärlek, såg den eld i hennes blick, som han aldrig kunnat tända, och på samma gång han mätte vidden af allt som han förlorat, förstod han äntligen, utan inskränkning, utan återvändo, att han förlorat det.

Då han icke längre såg dem, förde han med en mekanisk rörelse handen öfver sitt ansikte, reste sig upp med ett slags förvåning öfver att hans kropp nu som förr lydde hans vilja, och gick.

å han kommit upp på sitt rum, svek honom plötsligt hans styrka, som dock dittills utan kännbar ansträngning hållit honom uppe. Han kom med vacklande steg fram till soffan och föll handlöst framstupa på den. Och nu fick äntligen hans sorg ett utbrott, som var så våldsamt och långvarigt, att det lämnade honom alldeles tillintetgjord, förkrossad, andligen och kroppsligen lam.

Midt i natten reste han sig så plötsligt, fullt klar och redig, från den dvala, som därefter hållit honom fången och som icke varit sömn, ty han hade haft ett dunkelt medvetande om tidens gång. Han såg sig omkring i rummet; i första ögonblicket föreföll det honom besynnerligt och främmande, men det intrycket ut-

plånades åter snart. Gardinerna voro uppdragna, och månen målade två sneda fönster på golfvet.

Han stirrade frånvarande på dem, blef så medveten om en brännande törst, gick fram till nattduksbordet och drack efter hvarandra två glas vatten. Han märkte att handen darrade, då han förde glaset till munnen, och tänkte: det går väl öfver med tiden.

Så såg han ut genom det ena fönstret, såg endast den som en skogssjö dunkelt klara luften, där ljus och mörker ingått en smekande förning med hvarandra. Han kände olust att gå fram till det, men äfven begär att besegra denna olust, stod en stund tvekande, som om något berodde på detta val, men gjorde så våld på sig, gick raskt öfver golfvet och öppnade fönstret.

Hans blickar irrade öfver det slumrande landskapet, som låg i ett nära honom starkt gyllene, mot fjärran allt mera blånande sken. Han erfor åter samma känsla som då han först såg sig omkring i rummet, af något besynnerligt och främmande. Det var som om sambandet mellan honom och världen omkring varit afbrutet och nu så småningom återknöts, ehuru i förändrad form. För första gången på länge gingo hans tankar åter utom honom själf, sökte sig å nyo ut i den oändlighet, som nu en tid blott varit ett slutet skal omkring hans eget öde.

Men det var icke som förut det i oändlig skaparkraft sjudande lifvet, som fångslade dessa tankar, de dröjde vid bilder af död och förgängelse.

Hans blickar fäste sig vid fullmånen, som nu stod högt på himmelen, kall i sin gula glans, och hans fantasi formade en besynnerlig tafla.

Han tyckte, att hans fot trampade liket af en världskropp, han såg ett ändlöst dödsfält framför sig. Det var som ett haf af flytande sten, vräkande för en oerhörd storm, och så plötsligt och för evigheten förstelnadt midt i våldsamheten af sitt uppror. Skyhöga stenvågor reste sig mot den nattsvarta oändligheten, sönder-splittrade, remnade, djupa dalar af sten gräfde sina svindlande hålör; men öfver detta formernas skenlif låg en hemsk stillhet, en förfärande tystnad, endast de svarta skuggorna kröpo sin långsamma kretsgång, liksom spöklika visare, mätande den tomma, ändamålslösa tiden.

Och öfver detta döda landskap föll en flod af brännande, snöhvitt ljus, hvars lifgifvande kraft maktlöst studsade tillbaka i rymden.

Hans blick sänkte sig åter och mötte den i dämpadt ljus leende nejden framför honom; det var som om en varm andedräkt smekte hans ansikte, som om den stilla luften dallrade af hviskningar och kväfda suckar. Natten låg och drömde sina eviga älskogsdrömmar vid skenet från denna genom rymden rullande graf. Hvilken hemsk ironi! Att älska, tro sig famna hela lifvets fullhet — vid strålarna från ett lik! Han skratade till, men i detsamma såg han Arne och Agnes gå samman, slutna tätt intill hvarandra, och hans hjärta sammandrog sig i smärtsam kramp.

Hans stela blick fasthöll envist deras bild, följde deras svärmande gång i den ljusa natten, såg deras läppar öppna sig för att hviska meningslösa ord och förena sig till kyssar, betraktade dem så oafvändt att deras gestalter slutligen fördunklades för hans stirrande ögon och de syntes försvinna i fjärran. Och liksom de drog sig äfven det drömmande landskapet skyggt undan för hans kalla, främmande blick, och han rätade stolt upp sig i sin bittra seger, i sin tomma, ofruktbara ensamhet.

Han stängde fönstret, drog ned gardinerna och lade sig, påklädd som han var, på soffan. Han var för likgiltig för att kunna förmå sig till ansträngningen att kläda af sig och gå till sängs. Tankarne arbetade i hans hufvud, obehärskade, oklara, men med en fantasiens styrka som ställde dem som åskådliga bilder för hans inre syn. Hans kropp kändes tung och maktlös, men hans panna var het som af en lindrig feber.

Han återsåg det döda månlandskapet, som utöfvade en sällsam tjusning på honom. Han tyckte att han befann sig där. Rundt omkring honom höjde sig de väldiga stenjättarna i fantastiska former, oerhörda grafvårdar, resta af naturen i dess egen dödskamp, och vid deras fot lågo de svarta skuggorna, dömda till sin eviga, meningslösa kretsgång. Tätt invid honom stodo några taggiga klippspetsar upp, och skuggan af den högsta kröp långsamt fram mot hans ena utsträckta hand, nådde den till slut, bemäktigade

sig den tum för tum, — det var som om en annan iskall hand slöt hans i sitt grepp. Han ville draga undan den, men kunde det icke, så färfärande mäktig var stillheten.

På den nattsvarta himmelen såg han solens hvitglödande klot och otaliga gnistrande stjärnor, det oändliga tomrummet tycktes öppna sig omedelbart inför hans blickar, och i den majestätiska tystnaden trodde han sig förnimma det fjärran dånet af dessa väldiga lifskällor, dessa härdar för den sällsamma kraft, som aldrig tröttnade att alstra nya varelser till samma ständiga kamp, samma lycka, samma lidande, samma eviga kretsgång af växlande former.

Trött och liknöjdt slöt han sina ögon och lade sig med en känsla af vällust ned på den döda stenen, som, den åtminstone, sof sin kalla evighetssömn. Men då greps han af en utsäglig bäfvan; äfven här tyckte han sig förnimma en för hans tanke ofattbar yttring af lif, det var som om han hörde en röst förtälja om den döda stenens gåtfulla sekeltillvaro. Han sprang upp, som om han bränt sig, — äfven här var ju lif, äfven döden var lif, allt som var, var lif! — — —

Han hade rest sig upp, blek, skälvande af en öfvermäktig sinnesrörelse. I ett ögonblicks klarsynthet fattade han sina upproriska tankars vanmakt och trånghet, en stark längtan drog honom, en känsla af att något annat, större, rikare, måste finnas och kunde finnas af honom

i denna stund, detta ögonblick, — han famlade, han sökte, han sträckte omedvetet ut sina armar.

Då såg han plötsligt framför sig den tanke, som förut gifvit hans lif sin belysning, såg den i fjärran, bleknad, främmande, besynnerlig. Förstå! -- Var det icke så, var det icke det han hade tänkt sig? Hans panna rynkade sig i ett ansträngdt eftersinnande.

Förstå! Det syntes honom först så ringa, så fattigt, så kraftlöst detta ord, att han log ett medlidsamt löje åt det och åt sig själf. Men han kunde icke blifva fri från det igen, det hade satt sig fast i hans hjärna och arbetade, trängde, borrade sig väg som en larv i jorden.

Han gick häftigt, oroligt af och an på golvet; genom springorna mellan gardinen och fönsterposten föllo smala, lodräta bälten af ljus in och delade mörkret med sina genomskinliga väggar. Tanken arbetade fortfarande i hans hjärna, trängde, borrade sig väg, — och så, med en gång, lyfte den sig, fri, förskönad, betog honom med hela makten af en ny uppenbarelse, fyllde honom så helt, att han kände sig blifva ett med den, och han hviskade:

»Ja, jag skall det, — ändå, ändå!»

Det syntes honom, att han i denna stund trädde in i ett nytt skede af sitt lif, hans upphetsning lade sig, han uppfylldes af ett djupt lugn.

Men den viljans hänförelse, som genom-bäfvat honom, spred ännu sin värme genom hela hans väsende, allt syntes honom förändradt,

ljusare, klarare. Han satte sig åter i en lycklig trötthet, ljusa punkter skimrade för hans ögon, ett obestämdt drömmeri bemäktigade sig hans sinne.

Han såg sin mor framför sig. Hon satt alldeles orörlig, med händerna i knät och ögonen riktade på honom med ett ängsligt, bedjande uttryck, liksom hade hon en börda på sitt sinne, som hon längtade att lyfta af sig, en hemlighet, som hon önskade anförtro honom.

»Hvad är det, hvad vill du?» tänkte han och lutade sig fram mot henne. »Tala då!»

Då tyckte han att hennes ansikte var förändradt, mycket yngre, utan skrynklor, utan de grå håren vid tinningarna, läpparna voro röda och fylliga och öppnade sig till ett leende, ögonen hade en starkare glans. Det var ett ansikte, som han mindes från sin tidigaste barndom, som var förenadt med hans första, dunkla hågkomster af lifvet, det första som han älskat, det första som han funnit vackert.

»Hvad vill du?» upprepade han i tankarna, »tala då!»

Det kom ett eftertänksamt, begrundande uttryck i hennes blick, som om hon sökte kvarhålla ett flyende minne, — så lyste hennes ansikte upp, och han förstod att hon ämnade tala. Han lutade sig tillbaka och slöt ögonen; och han hörde hennes röst, svag, förtonande, densamma som han så väl kände, men liksom förandligad,

skälfvande af omedelbar känsla, så som man hör en melodi i sina tankar.

Hon berättade för honom om hans första barndom, hennes röst frammanade för honom, så sällsamt lefvande, de första intrycken, som lifvet gjort på hans vaknande sinne. Det var intryck af hem och trygghet; klart och lefvande stod det nu för honom, att hvad som utgjort grundstämningen i hans lif dessa första, sorglösa år, den synpunkt, hvarifrån han betraktade allt, som gaf sin färg åt hans tankar, hans uppfattning, hans önsknings och vilja, det var att han var hemma, hemma hos sig, icke blott inom rummens fyra väggar med sina förtrogna vråar, sina lekplatser, sina gömslen och förbjudna skatter, icke blott i sängens trygga värme, i moderns knä, utan äfven därutanför, där solen sken och ängarna blommade, träden reste sina grönskande stegar och buskarna byggde sina dunkla lekstugor, där regnet föll, dikena forsade, sanden genomskars af kanaler och byggde fördämningar, eller där snön hopade sina hvita, mjuka, bildbara massor, — äfven där var han hemma hos sig, naturen dukade upp hela sitt rika, välförsedda bord enkom för att tillfredsställa honom, och han ströfvade omkring med sina lekar, sina fantasier, sina infall och nycker i denna välvilliga värld, utvidgade sina besittningar, gjorde nya upptäckter och bar öfver allt med sig sin lugna, förtroendefulla hemkänsla, så länge han blott hade en välkänd

gestalt, två kärleksfulla, öfvervakande ögon inom synhåll.

När var det den första gången svek honom, denna hemkänslans trygghet, när var det för första gången den förtroendefulla blicken förbyttes till en spörjande och undrande, när kände han sig första gången stå inför något främmande, obekant? Det mindes han icke, han mindes blott att så småningom det medvetandet vaknade hos honom, att hemmet icke var allt, att det hade sina gränser, och dessa gränser icke voro så vida som det förut syntes honom, medan utanför dem bredde sig något stort, okänt, hemlighetsfullt, som icke var hemmet. Och då var det han erfor den räddhågans trygghet, som kryper ner i sin bädd och drager täcket öfver hufvudet för att skydda sig för okända faror, han kände sig säker i hemmet, därför att det omgafs af en skyddande mur, hög så att icke hans blickar nådde däröfver, stark så att icke det okända »utanför» kunde bryta igenom det. Inom detta hägnade område fanns allt som förut varit hans värld, men det var dock icke längre världen, och därför omfattade han det med en häftigare, men mindre enväldig, stundom tröttad ömhet. Det hade kommit en ny makt in i hans lif, och med den den första splittringen, den första saknaden, den första känslan af otillfredsställelse.

Steg för steg kunde han följa denna det okändas växande makt öfver hans sinne, ombildande en dunkel aning till fruktan och fruktan

till undran och undran till intresse, tills hans hufvud växt upp öfver den stängande muren och han kastade sina första skygga blickar ut i de vida nejder, som bredde sig där bakom, bort till den fjärran horisonten och bortom den. Och han såg sig öfvergifva sina lekar, söka sig ut till ensamheten där borta vid hemmets yttersta rāmärken, för att stå där timme efter timme, stödd mot stängslet, som dock ännu var ett skydd, och låta sina drömmar trampa de vägar, som ännu voro förbjudna för hans fot. År hade gått sedan dess, stängslet hade fallit, men nya hade rest framför honom, nya okända rymder hade öppnat sig bakom dem, och drifven af samma längtan hade han öfvergifvit de hägnade markerna för att stå och drömma vid det okändas gräns, — såsom han stod där ännu.

Minnen efter minnen skredo förbi honom, tagande form och uttryck i denna låga, smekande röst, som tillhörde hans moder, hans barndoms moder. Men under tiden berättade hennes ögon för honom en annan historia, knuten samman vid hans, löpande jämsides med den, historien om ett sinne som solat sig i hans vaknande lif, sett hans spirande tankar och följt deras växt, slutit sig så nära intill honom och känt honom omfatta sig så fast, att allt blifvit gemensamt och stort och dyrbart, små fröjder och små sorger, tankar, känslor och intressen, och som i denna hängifna, allt omfattande, lyckliga moders-ömhet förgätit tidens växlande gång och drömt

den förgängliga drömmen om en lycka, som skulle vara evigt. Ett sinne som länge sedan vaknat upp ur drömmen, sett åren och dagarna gräfva en allt vidare klyfta mellan dem och böjt sig, vekt och undergifvet, såsom hon alltid böjde sig för verklighetens makt, utan att dock försona sig med den, hållande såret öppet för att med den svagares trots, som endast kan anklaga, åter och åter kunna säga: se, detta har du gjort! Som följde lifvets ström utan att söka kämpa mot den, men med ständig längtan skådande tillbaka mot det som var förgånget, med en stum, före brående fråga betraktande denna makt, som byggde för att rifva ner, förenade för att skilja, lockade för att gäcka, det gåtfulla, obehagliga lifvet.

»Stackars mor!» tänkte han; »ja, sådant är lifvet.»

Detta var hans sista medvetna tanke, tröttheten fick äntligen makt öfver honom, och han somnade in.

* * *

Då han vaknade, var det full dager. Han såg på klockan, den var half sju. Hans hufvud var tungt och hans kropp kändes öm och stel, han slöt åter ögonen för att söka somna in på nytt. Men då han legat några minuter, insåg han att det icke skulle lyckas, det var något som hindrade honom därifrån, något som han

skulle påminna sig eller något som han skulle göra. Men hvad? Han kände sig icke mäktig af en enda klar tanke, men icke heller i stånd att frigöra sig från ett ansträngdt grubbel. Otåligt reste han sig slutligen upp, kom då först att gifva akt på att han var fullt klädd, och mindes plötsligt allt, aftonens händelser, sammanträffandet med Agnes, synen af henne och Arne i mån-skenet, nattens fantasier och tankar. Men dessa sista syntes honom nu overkliga, meningslösa, den känsla af befrielse, af pånyttfödelse, som de gifvit honom, var borta, och endast vissheten om hans olycka låg åter tung och tryckande öfver honom.

»Ja, hvad är nu att göra?» tänkte han med en känsla af, att det i grund och botten vore fullkomligt likgiltigt hvad, han gjorde. Men stirrande slött framför sig tänkte han dock gång på gång: »ja, hvad är nu att göra?»

Plötsligt slog det honom att han måste resa, komma bort därifrån, bara komma bort!

Med en plötslig ifver steg han upp och började gå omkring i rummet, samlande ihop sina saker för att omedelbart göra allt i ordning till afresan. Men han var som yr, hade svårt att gå stadigt, och hans brännande ögon urskilde endast med svårighet föremålen. Då föll han på den tanken att gå och bada och undrade öfver, att han icke kommit att tänka på det förut; icke blott hans kropp utan äfven hans sinne längtade efter det svala vattnets öfversköljning.

Efter en nödtortig toalett lämnade han rummet och gick sakta utför trappan för att icke väcka någon i det ännu sofvande huset.

Morgonen var klar med strålande sol, men dess klarhet syntes honom kall, och solen stack honom i ögonen. Han gick hastigt ned mot badhuset, utan att möta någon på vägen mer än en gammal gubbe, som var ute och motionerade sig på morgonen. Annars var allt tyst och stilla, liksom utdödt, endast måsarna skriade ute öfver vattnet, som låg blankt, men med måttslipade vägar, tydande på att det skulle blåsa upp framåt förmiddagen.

Han var frusen efter den otillräckliga hvilan, men längtade dock fortfarande efter vattnet.

Framkommen till badhuset klädde han hastigt af sig och kastade sig i sjön, simmade en bit utåt och lade sig därefter på rygg. Han kände vattnets kyliga smekning utefter sina lemmar och såg ofvanför sig den djupa, blå himmelen med några små, vattrade, hvita moln. En mås gjorde en krets ofvanför honom, betraktade honom med sina hungriga ögon och seglade därefter likgiltigt bort. Hans fötter sjönko allt djupare ned i vattnet, han slöt ögonen och tänkte på hur lätt glömskan nu kunde vinnas. Han behöfde blott öfverlämna sig åt den utan motstånd, och den skulle draga honom ned i sitt svala djup, — en kort plåga, en öfvergående ångest, och allt skulle vara slut. Hvad hindrade honom då? Intet annat än hans vilja. — Han öppnade åter

ögonen och såg den blå himmelen ofvanför sig, vattnets yta och stranden därborta i sol. Och med ett slags undran tänkte han, att således älskade han allt detta ännu, således hade det ännu en mening, ett innehåll för honom, eftersom glömskan icke lockade honom starkare, eftersom han med en känsla af ifver simmade tillbaka mot den soliga stranden.

Under det han klädde på sig fortfor denna tanke att arbeta i hans hufvud. Medvetandet om tidens läkande kraft hade vaknat hos honom, och inför det krympte hans sorg samman, förlorade sin enväldiga makt. Dag skulle följa efter dag, andra tankar och omsorger skulle åter upptaga honom, såret skulle läkas, ärra sig, och allt detta skulle en gång blott vara ett minne, en bitter erfarenhet, som låg bakom honom, en dröm som gått till spillo. Han förstod att det skulle bli så, men dock uppreste sig något inom honom mot denna tanke, som syntes honom tröstlös, ja, till och med kränkande, som ett hånfullt gäckeri. Skulle allt hvad han genomgått vara utan mening, icke lämna annat spår efter sig än en dold bitterhet? Hade dock icke något annat en gång skymtat fram för honom, något rikare, starkare än detta tomma intet? Nu mindes han — nattens tankar! Liksom då han vaknade, log han åter ett medlidsamt löje åt dem, men det var mindre öfvertygadt än då; en oro vaknade inom honom, en känsla af att det var något han borde göra, — en maning, en längtan.

Då han kom ut efter badet, kändes hans kropp lättare, hans hufvud klarare. Han såg på klockan, hon var nära åtta; medan han klädde sig, hade han långa stunder suttit försjunken i tankar. Svaga kårar drogo öfver sjöns yta och krusade den, träden rörde sina löf, och deras skuggor på marken dallrade. Gardiner voro uppdragna, fönster öppnade, promenerande syntes ute på strandvägen, dagen hade begynt sin sedvanliga gång.

Allt detta syntes honom ända intill leda intetsägande, tomt och trötlöst. Han såg på de ansikten han mötte — de hade intet att berätta honom; landskapets skönhet beredde honom ingen glädje. Han såg åter de kommande dagarnas ändlösa perspektiv framför sig, bleka afbilder af denna bleka dag, liksom då en spegel speglar en annan, och allt starkare blef inom honom krafvet efter något annat.

Försjunken i detta slöa grubbel, som var likt ett irrande i en mörk skog, ett ständigt trampande i egna spår, gick han rätt framför sig utan att längre gifva akt på något omkring sig. Han märkte blott att han icke längre mötte någon. Men då han en gång såg upp, såg han att han var på vägen till Sätmaskog och vände hastigt. Men hans steg förde honom långsamt, nästan motvilligt tillbaka, och efter att hafva gått en bit, stannade han åter och såg sig om. Då ryckte han till, — var det icke Arne, som kom där borta? Jo, det var Arne. Han kommer

därifrån, tänkte han, och hans första ingifvelse var att påskynda sina steg, men en annan tanke förjagade hastigt denna, och under dess inflytande stannade han och inväntade den kommande.

Och medan han betraktade honom, var det som om det ljusnade framför honom. Hvarför, frågade han sig, hade hans svartsjuka, hans vrede och bitterhet vändt sig blott mot Agnes, icke äfven mot Arne? Hvarför kunde han nu betrakta honom, icke utan plåga, men utan att plågan förblindade honom, utan att den hindrade honom att se med oväldiga, ja till och med sympatiska ögon? Var det blott hans stolthet som verkade detta? Nej, icke endast den, grunden låg äfven djupare, han kände sig redan kunna döma det oförvilladt, som man dömer på afstånd.

Han hade förstått honom, förstått hans rätt, som var jämbördig med hans egen, kanske äfven förstått hans styrka, som var lyckligare än hans.

Men hvarför hade han icke kunnat se äfven på henne med samma ögon? Var det därför att han älskade henne? Var då kärleken och förståendet icke blott skilda makter, utan äfven fientliga?

Han sköt denna tanke ifrån sig, liksom han ännu höll tanken på henne ifrån sig. Men Arne betraktade han fortfarande oafvändt, som för att i hans ansikte läsa hemligheten af hans seger och göra sig förtrogen med hans lycka.

Arne närmade sig honom med ett spörjande uttryck i sitt ansikte, oviss om hvad detta in-

väntande skulle betyda, men beredd att möta hvad det än vore. Det samtal, han för några dagar sedan haft med Agnes, hade styrkt honom i hans uppfattning af Henrik Wildes ställning till henne; hennes tystnad, hennes vägran att ingå på en förklaring hade väl uppväckt en känsla af saknad, men icke någon missto hos honom; det plågade honom endast att veta, att något försiggick mellan dessa båda, som han stod utom, och ännu mer plågade det honom, att det försiggick så tyst, så hemlighetsfullt; han tyckte att han skulle föredragit ett häftigt utbrott, en öppet visad fiendskap från Henrik Wildes sida; dennes tysta tillbakaträdande förtog något af den glada stoltheten i hans egen seger, som han skulle velat vinna i en öppen kamp, öga mot öga.

Då han därför såg Henrik Wilde stanna och invänta honom, flammade hans stridslystnad upp i glädjen öfver att äntligen hafva bragt fienden att hålla stånd.

De hälsade på hvarandra utan att taga hvarandra i hand och fortsatte därefter tillsammans.

»Det är en vacker morgon,» sade Arne.

»Ja,» svarade Henrik. »Ni har varit ute och gått?»

Arne tyckte att den blick, som åtföljde dessa ord, gömde på en misstanke, och han svarade med en utmaning i sin ton:

»Ja.»

Det låg som en uppmaning däri: »fråga ni blott rent ut, hvad ni vill veta, jag skall nog svara.»

Henrik såg på honom en smula förvånad och rynkade lätt ögonbrynen. Det skar som ett missljud in i hans egen stämning.

De gingo en stund tysta, så sade Arne:

»Jag hörde, att ni var nere och dansade ett slag i går kväll. Ni måste ha gått snart, för jag såg inte till er.»

»Ja,» svarade Henrik, »jag var bara nere en liten stund.»

»Hvarför det? Är ni kanske inte road af dans?»

Henrik mötte hans blick, i hvilken fortfarande låg samma utmaning. Men den berörde honom icke på annat sätt än att den störde de tankar som upptogo honom. Han ångrade, att han gifvit anledning till detta samtal, nästan med bitterheten öfver en felslagen förhoppning.

»Ånej,» svarade han kort, »och dessutom hade jag att göra. Jag skall resa i dag.»

»Skall ni resa — redan? Då jag talade med er far i går, lät det på honom som om det var er afsikt att stanna här säsongen ut.»

»Ja, det var också min afsikt, men jag har ändrat mig.»

Arnes stridsifver växte som under ett följande. Hans kallblodighet öfvergaf honom, det brände honom på tungan att tala rent ut, bekänna kort och tvinga den andre att äfven göra det. Det var endast hänsyn till Agnes, som återhöll honom. Men något måste han göra

för att framtvinga ett bestämdt, afgörande uttalande.

Han stannade tvärt och sade, vänd mot Henrik:

»Förlåt mig att jag talar rent ut, men det har på senare tiden förefallit mig, som om ni hade något emot mig. Vill ni inte säga mig hvad det är?»

Henrik hade också stannat och betraktade Arnes öppna, klara ansikte utan öfverraskning, men med en forskande, betänksam blick. Så skakade han med ett leende på hufvudet och svarade:

»Ni misstar er, jag har ingenting emot er, snarare tvärt om. Och jag vill gärna skiljas från er utan någon fiendskap.»

Arnes blick blef först förvånad, undrande så rodnade han öfver hela ansiktet som en ung flicka, tog ett steg framåt, som om han ämnade säga något, men hejdade sig vid en blick på Henriks ansikte, gjorde en lätt bugning och gick.

Henrik såg efter honom, och liksom flere gånger förut frågade han sig, hvori den makt bestod, hvarigenom denne man så lätt vann människor och afväpnade hvarje fiendskap, som gaf allt hvad han gjorde denna friska prägel af naturlighet och hans uppträdande denna lugna trygghet, som om han alltid stod på egen botten.

Svaret gaf sig som en plötslig ljusglimt, ställande Arnes hela karakter och väsende i en klar belysning.

Hans makt var den, att han bar hemkänslan med sig genom lifvet.

Och då såg han sig själf, sitt eget lif i belysning af denna tanke, förstod att han förlorat denna hemkänsla, som gaf styrka, glädje och trygghet, och icke endast han utan en hel generation med honom. Lifvets begrepp hade ständigt vidgat sig, nya synvidder hade öppnat sig, deras blick hade dragits bort mot aflägsna, ännu outforskade rymder, men deras känslolif, som hade sin rot i en annan uppfattning, hade icke kunnat följa denna snabba utveckling, utan kände sig förloradt, bortkommet, utan hållpunkt i den vida rymden. Men då han förstod detta, förstod han äfven klarare än förr, hvad målet var, som de skulle kämpa sig fram till och mot hvilket deras sträfvan äfven, om också ännu dunkelt och famlande, var riktadt. Det var icke att gifva till spillo dessa nya landvinningar och söka sig tillbaka till sitt förra hem, där de dock skulle känna sig lika främmande och tvina bort; ty tankens eröfringar binda äfven den med oslitliga band; det var att bringa hela sin åskådning, sina känslor, sin uppfattning och vilja till harmoni med den tankevärld, hvori de rörde sig, det var att utvidga hemmets begrepp, tills det åter famnade lifvets. Då skulle lifvets glädje åter gästa dem och gifva deras misströstande krafter föryngringens dop till nya vinningar, nya eröfringar.

Då Arne kommit ur sikte, gick han långsamt hemåt. Med förnyad styrka uppfyllde honom åter tanken på hans nuvarande öde, och nu var det Agnes' bild som med en pockande fordran trängde sig i förgrunden. Han återsåg henne sådan han sett henne kvällen förut, med ansiktet strålande af lycka, och hennes blick, riktad på honom med denna bön, som han nu förstod:

»Jag är så lycklig, förlåt mig, låt mig vara lycklig?»

»Du älskar honom då?» frågade han.

»Ja,» svarade hennes blick, »jag älskar honom, jag rår inte för det, förlåt mig!»

»Nej, nej,» ropade det inom honom i smärt-sam vrede. »Jag kan inte, jag älskar dig, jag kan inte!»

Men hennes blick upprepade ständigt sin stumma bön; han ville undfly den, han ville icke veta detta, som den berättade honom, som lyste för hans ögon, ringde för hans öron, bragte hela hans väsende i ett våldsamt uppror.

Han stannade plötsligt, rätade upp sig och sade högt:

»Nej, jag kan inte, jag kan inte!»

Och han skyndade hem, hakande sig fast med tankarna vid än det ena, än det andra, hvad som föll honom under ögonen, för att undfly denna blick som förföljde honom.

Då han kom hem, sutto föräldrarne vid frukostbordet. Han kastade sig in ett samtal med fadern, hvilket snart urartade till en dispyt. Han

talade helt mekaniskt, blef häftig helt mekaniskt, glömde ibland alldeles bort hvad det var de disputerade om. Ibland såg han på modern, som satt där, tyst, endast då och försökande medla med ett ord eller en blick, och då mindes han nattens tankar, och genom dem framskymtade åter Agnes' bild med sin stumma bön.

I detsamma de stego upp från bordet, hördes en vagn rulla in på gården. Doktorn gick fram till fönstret och såg ut.

»Det är trillan från Sätmaskog,» sade han, »med Karlsson. Hvad kan han vilja?»

Han lämnade rummet för att gå ned och höra efter.

Henrik greps af en plötslig beklämning. Agnes' bild trädde åter fram för honom, nu med en förebräelse, en anklagelse i sin blick. Det har händt henne något, tänkte han.

Doktors steg hördes åter utanför, brådskande, och en outhärdlig ångest grep honom. Han fäste sin blick på fadern, då denne kom in, nästan viss på att i hans ansikte läsa bekräftelsen på sin fruktan.

Doktorn såg också orolig och upprörd ut.

»Det är bud från Agnes,» sade han. »Johan har blifvit sjuk, troligen ett slaganfall, — jag far dit med Karlsson, det är så godt ni kommer efter så snart ni kan. Underrätta Kristian!»

Han skyndade in i sitt rum. Henrik andades ut med en outsäglig lättnad, stod en stund alldeles orörlig, som eftersinnande. Fru Wilde

sade någonting åt honom, men han hörde det icke. Då doktorn kom tillbaka, såg han upp och sade:

»Jag följer med dig med detsamma.»

Doktorn gjorde en afvärjande åtbörd och mumlade något om, att det var bättre att han väntade, men då Henrik följde honom utan att säga något vidare, lät han honom få sin vilja fram.

Då de kommo fram, mottogos de af hushållerskan, som förde doktorn upp i öfre våningen, medan Henrik stannade nere i salen. Efter en stund kom Elsa in till honom.

Hon berättade, att morfadern de senaste dagarna icke kunnat förmås att lämna sina rum. Hon hade klagat öfver trötthet, men annars sagt sig må fullkomligt bra och icke velat tillåta dem att skicka efter doktorn. Som ingenting ovanligt förmärktes hos honom, trodde de att det endast var ett af dessa infall, som han på sista tiden ofta haft och under en eller ett par dagar envist fasthöll, och oroade sig icke vidare för det. Men då Agnes denna morgon hemkom från sin vanliga promenad, var han ännu icke uppstigen; de väntade på honom med kaffet, men då en halftimme förgick utan att han kom,

blef Agnes orolig och gick upp för att höra efter, hvarför han dröjde. Hon hade funnit honom liggande fullt påklädd på sin säng, han hade varit vid full sans, men så ytterligt kraftlös, att han knappt förmådde vända hufvudet emot henne, då hon kom in. Elsa, som hade följt efter Agnes dit upp, skickades då af denna för att säga till Karlsson att fara efter doktorn. Då hon kom tillbaka, hade Agnes och hushållerskan med förenade krafter lyckats få honom afklädd och i säng. De hade gifvit honom en smula konjak, och sedan hade han kunnat berätta, att han känt sig så besynnerlig, då han vaknade på morgonen; han hade först tänkt blifva liggande, men så beslutat sig för att gå upp i alla fall. Långsamt och med svårighet hade han klädt sig, men då han skulle gå ned, tyckte han att han snafvade och föll; han trodde att det var i trappan, ty fallet syntes honom så djupt; men då han kom till sans igen, fann han sig liggande innanför dörren i sitt rum. Sen tyckte han att han endast stundtals haft medvetande; hur han kommit tillbaka i sin säng, visste han icke.

Efter en stund kom doktorn ner igen; till svar på Henriks blick skakade han på hufvudet, i det han sköt fram läpparna. Han skickade bort Elsa för att säga till Karlsson att köra fram igen och skjutsa honom till apoteket. Då de blifvit ensamma, sade han:

»Det ser illa ut, han kan nog inte hålla ut länge. Krafterna äro förfärligt nedsatta och hjärt-

verksamheten obetydlig. Det enda man kan göra är att försöka uppehålla krafterna med konstlade medel, men det tjänar inte mycket till, — min öfvertygelse är att han icke öfverlefver morgondagen.»

»Tänker du lämna honom?» frågade Henrik.

»Ja, för tillfället kan jag ingenting uträtta, och det är bäst att jag själf far till apoteket. Jag kommer tillbaka så snart som möjligt. Vill du gå upp till honom, medan jag är borta, vore det bra, så att inte Agnes är ensam, om det skulle inträffa något. Men trötta honom inte med att tala och undvik i synnerhet allt som på något sätt kan oro honom. Jag har gifvit Agnes mina förhållningsorder. Adjö så länge!»

Då Henrik blifvit ensam, gick han fram till fönstret och lutade sin panna mot den kalla rutan. Han försökte kufva den våldsamma rörelsen inom sig, men lyckades endast vinna så pass mycket makt öfver den, att han trodde sig kunna bibehålla ett yttre lugn.

»Jag skall då återse henne!» tänkte han. »Hvad gagnar det till, vore det icke bättre att jag gick härifrån, gick bort för alltid? — Men var det då icke för att återse henne som jag kom hit, var det icke något beslut jag fattade?»

Han såg Elsa komma tillbaka öfver gården, lämnade hastigt fönstret och gick sakta uppför trappan. Han stannade framför dörren till Bodes sängkammare; hans hand darrade, då han lade den på låset.

»Kom in!» hörde han Agnes röst, hans hand blef åter stadig, han öppnade dörren och gick in.

Det första han såg var Agnes' ansikte, som hon vände emot honom. Hon hälsade på honom med en böjning på hufvudet och såg på honom med en blick, hvilken var frigjord från alla de känslor, som nu för hans tanke blifvit införlifvade med den, och endast uttryckte oro och intresse för den sjuke. I samma ögonblick han mötte den, lade sig hans sinnes uppror, och han blef så sällsamt, så välgörande lugn. Han gick fram till sängen och tog hennes hand, som hon utan tvekan räckte honom. Först därefter sänkte sig hans blick till sängen, bredvid hvilken hon satt.

Han såg Bodes hufvud på örngåttet och hans händer på täcket. Händerna voro en döds, och äfven ansiktet, blekt, insjunket, med utjämnade skrynklor, tycktes utan lif. Men i detsamma slog han upp ögonen, och de lefde ännu. De fästes på Henrik med en igenkännande blick, och läpparna rörde sig utan att dock gifva något ljud; men då Henrik böjde sig ned emot honom, lyckades han frambringa dessa ord, med en svag, slocknad stämma:

»Det var andra varningen.»

Det kom något liknande ett leende kring hans mund, och han slöt åter ögonen.

Henrik satte sig tyst på en stol, som stod bredvid hufvudgården och som doktorn hade satt fram åt sig. Rummet var skumt med nedfällda gardiner, men på sidorna om dem syntes långa

strimmor af den hvitgula soldagern där utanför. På bordet lågo ett par tjocka luntor, troligen Bodes trädgårdsböcker; ett damlager ofvanpå dem utvisade att de icke på länge varit öppnade. I den djupa tystnaden hördes två personer samtala med dämpade röster ute i trädgården.

Det lugn, som uppfyllt Henrik vid hans inträde i rummet, vann allt större, fastare makt öfver honom; det var ett lugn utan tankar, men som dock hade något af ett afslutande, en uppgörelse i sig, och som fick en egendomlig, högtidlig prägel af den tysta kamp, som utkämpades bredvid honom till ett ännu större, djupare lugn. Han såg icke på Agnes, men hennes närvaro uppfyllde dock hela hans medvetande, förenande sig med en sorgsen, men icke längre pinsam känsla af att deras lif voro oåterkalleligt skilda.

Hon hade först haft sina blickar fästa på Bodes ansikte, men då han fortfarande låg alldeles stilla, med slutna ögon, sänkte hon dem så småningom mot golvet och försjönk i tankar. Hon hade glömt Henriks närvaro.

Men efter en stund öppnade Bode återögonen, och hans blickar gled o från den ena till den andra. Ett dunkelt minne vaknade i hans själ, minnet af den aftonen, då han sett dem båda tillsammans på verandan och af hvad han då förstått. Hans dödströtta tankar sökte hålla sig fast vid detta föremål för lifvets intresse och forma en bild för hans skumma ögon.

Som i ett långt, långt fjärran såg han dem båda vandra tillsammans på lifvets stigar, unga, lyckliga, byggande sig ett hem, seende i glad sorglöshet fram mot den bana, vid hvars slutpunkt han nu stod. Det var en glans som af sol omkring dem, och skimrande färger, underbara midsommarsblomster betäckte deras väg; de vandrade genom en stor trädgård, hvita fruktträd snöade sina blomblad på dem, bildade ett hvalf, genomsprängdt med blått, öfver deras hufvuden, och där funnos äfven rosor, stora, mörkröda rosor, hvilande på sin bädd af gröna blad. Det var som en lefvande tafla, atecknande sig i underbar prakt mot en bakgrund af mörker, ogenomträngligt, gåtfullt mörker. I hans sinne vaknade, som lifvets sista dröjande åtrå, en ängslig önskan att vara med dem i deras lycka, icke alldeles borta, icke alldeles glömd, fasthållen ännu af ett minne, en tanke.

Hans fingrar började oroligt röra sig på täcket, och han hviskade, med ett rop i hviskningen:

»Agnes, Agnes!»

Hon spratt till och lutade sig fram mot honom:

»Hvad är det, morfar, hvad vill du?»

Hans blick sökte dem båda med samma ängsliga bön, som de icke förstodo. Plötsligt lyste det upp ett ljus i den, och han sade med högre, klarare stämma:

»Kom närmare, båda två, — närmare, — så, och tag hvarandra i hand.»

De hade flyttat sig tillsammans nära hans hufvudgård. Agnes såg undrande, förvånad på honom, fattades så af en aning om hans mening och blef alldeles blek. Hon kastade en skygg, hastig blick på Henrik, äfven han var blek, men det var en egendomlig glans i hans ögon, och hans mund var hårdt slutet. Hon såg åter hjälplöst bedjande på den gamle, men han såg nu endast sin egen tanke, var endast otålig öfver att de icke fort nog uppfyllde hans önskan, och hon insåg omöjligheten af att nu förklara sig för honom.

»Gör som jag säger,» upprepade Bode, »tag hvarandra i hand.»

Hon kände Henriks hand fatta sin, ville rycka den tillbaka, men han höll den fast och visade med en varnande blick på den gamle. Denne hade med en plötslig styrka rest sig upp på armbågen, hans ögon hade en stark, feberaktig glans, och hans läppar skälfde af en rörelse, som var fullständigt obehärskad, utan något band.

»Lofva mig,» sade han, »att ingen får taga bort mina rosor, att de få växa alldeles så som jag ville. Och om några år, när jag är borta, och de äro stora och i blom, då ska ni komma hit, ni båda, och ni ska minnas att det var jag, som planterade dem, att det var min tanke! Lofva mig det!»

Han såg ängsligt bedjande, halft befallande på dem. Men då han såg dem stå där bredvid hvarandra, bleka, främmande, vaknade ett tvifvel hos honom, och då han mötte Agnes' plågade blick, slocknade glansen i hans ögon. Han hade hakat sig fast vid tron på dessa båda ungas kärlek, som sitt sista intresse i lifvet, det sista band, som förenade honom med det, det som han testamenterade åt eftervärlden och hvari något af han själf ännu skulle fortlefva. Nu greps han af en aning om att hans testamente skulle förklaras ogiltigt, och därmed var det som om han förlorade sitt sista fotfäste i lifvet, han vände sig bort ifrån det, och för honom fans numera endast det andra, det okända som väntade honom. Hans hufvud sjönk trött tillbaka på kudden, och han slöt ögonen.

Agnes stod orörlig, med åter sänkta blickar, med hårdt slutna läppar. Hennes hand låg fortfarande kall och viljelös i Henriks.

Hans ögon sökte hennes, men funno dem icke. Då böjde han sig ned, kysste hennes hand och släppte den.

Det gick en skälfning genom hennes kropp, hon riktade sina ögon, vidgade, frågande på honom, och förstod plötsligt, — förstod att det var ett afsked han tog af henne. Uttrycket i hennes ansikte förändrades, det kom en svag rodnad på hennes kinder, och hennes läppar skilde sig åt till ett tacksamt, sorgset leende,

till ett ord om förlåtelse och glömska, som aldrig blef uttaladt.

Tysta och orörliga betraktade de hvarandra, och i detta skilsmässans ögonblick kände Henrik, hur allt som skymde och fördunklade föll bort, och hur han läste klart, fri från hvarje begärets band, i hennes sinne. Han förstod henne så fullt, att ordet förlåtelse icke mera hade någon mening, och att hans smärta icke behöfde glömskans läkedom. Och dock älskade han henne ännu, men hans kärlek och förstående voro icke längre skilda makter, de genomträngde hvarandra, förnade sig till en kraft, som gjorde det möjligt för honom att utan agg, utan bitterhet se henne gå sin egen väg, skild ifrån hans, lefva sitt eget lif, söka sin egen lycka fjärran från hans. Han anade frihetens oändligt rika, allvarliga begrepp, och denna aning uppfyllde honom med vördnad.

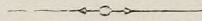
Det hördes steg i trappan, dörren öppnades, fru Wilde och Kristian Bode kommo in. Henrik steg åt sidan för att lämna dem plats att komma fram till sängen. Då de stannade där, lämnade han oförmärkt rummet.

Han gick ut i trädgården, — han kände solens värme genomströmma sin kropp, och hans ögon gladde sig åt dess ymniga ljus. Han betraktade den blå himmelen, träden som rörde sig för vinden, marken, blommorna, som om han återfunnit något förloradt. Han hörde röster som talade, och deras klang syntes honom ny och

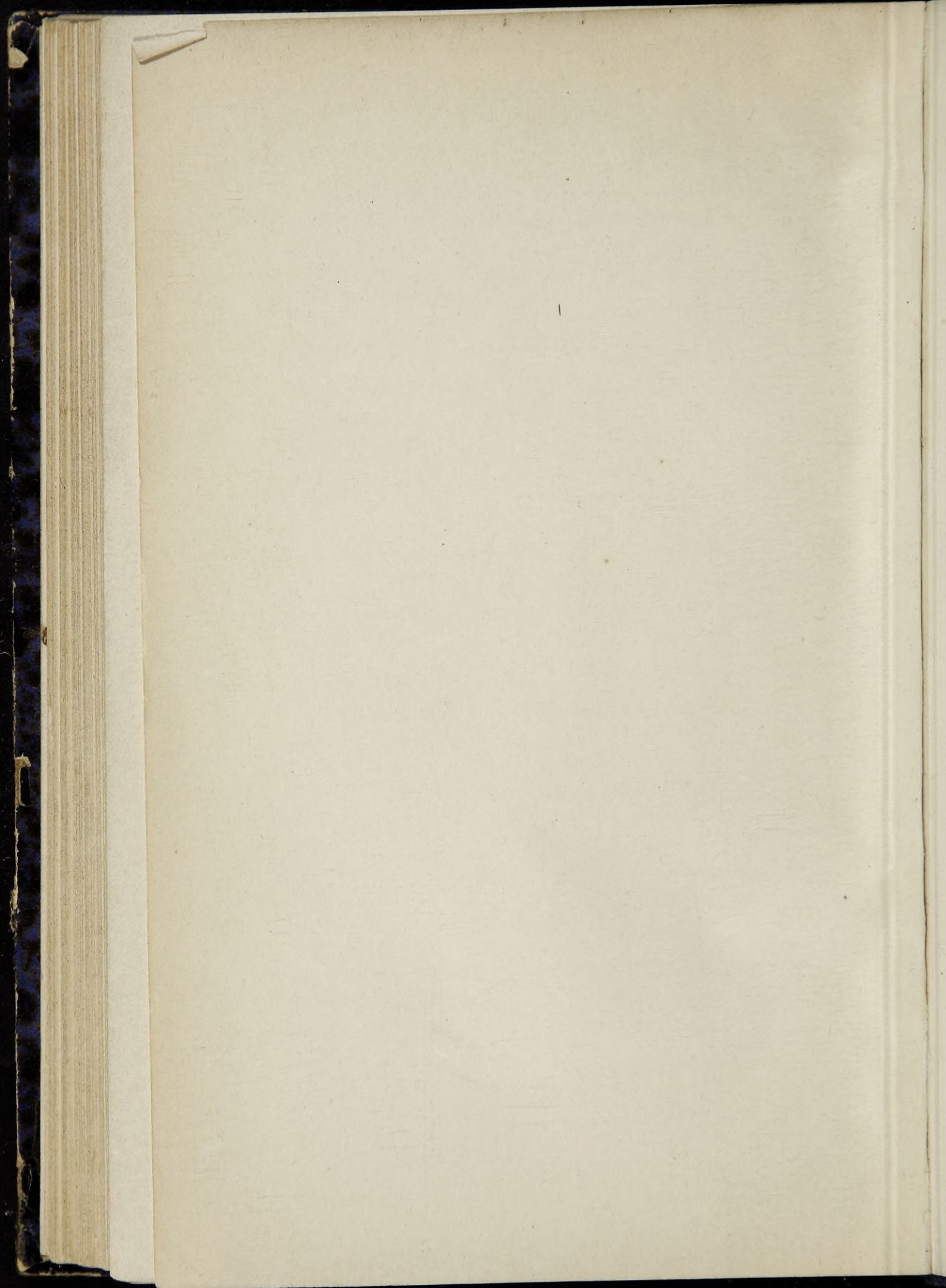
dock förtrogen. Han kände sig frisk igen, och han såg lifvet framför sig. — —

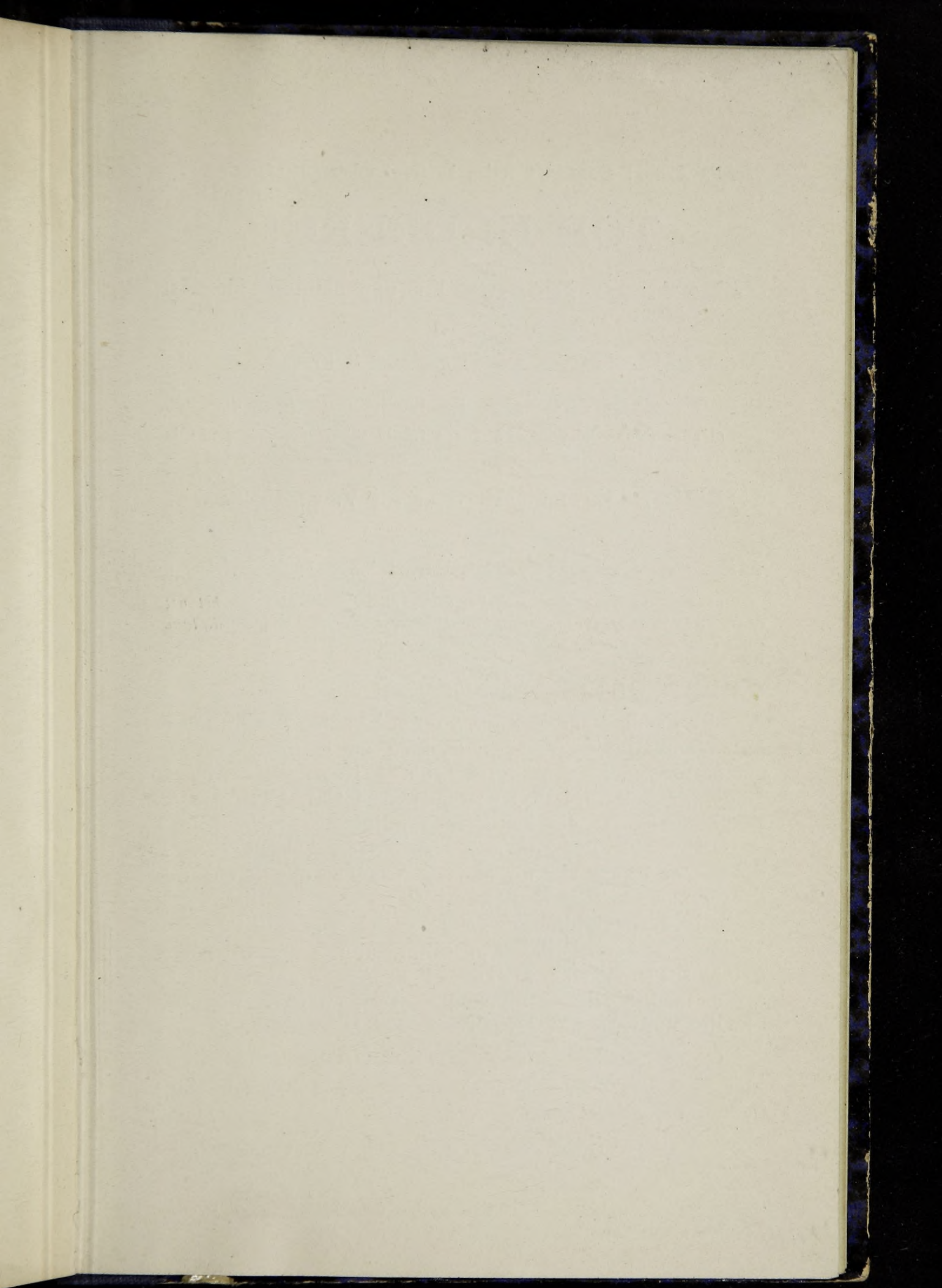
I många timmar låg Bode som försjunken i dvala. De väntade hvarje ögonblick att döden skulle komma sålunda, utan medvetande. Men framåt kvällen vaknade han upp igen, återfick full sans och en plötslig uppflamning af krafter. Han klagade öfver att han frös, han ville komma upp ur sängen, ut i solen. Det blef en fix idé hos honom, och då de icke ville uppfylla hans önskan, blef han utom sig, de hade all möda att hålla honom kvar. Doktorn ansåg slutligen att det var bäst att göra honom till viljes. De klädde honom, buro honom i en stol ut i trädgården och satte honom där framför huset, midt i den varma kvällsolen. Då blef han lugn igen, satt där länge alldeles orörlig och stirrade framför sig i glindret mellan löfven. Hans blick blef så stel, att de grepos af en farhåga, att lifvet flytt utan att de märkt det. Agnes gick fram till honom, lade sin hand på hans och frågade om han kände sig bättre nu. Han vände ögonen emot henne, — hans blickar gled oöfver hennes ansikte och träffade Henrik, som stod något bakom henne. Det kom ett egendomligt frågande, undrande uttryck i dem, — en undran öfver detta lif, som han knappast längre tillhörde, öfver dess fröjder och sorger, som nu voro ett för honom, öfver dess gåtfulla vägar, som han icke mera skulle trampa.

Plötsligt reste han sig upp, lyfte sina armar som för att skyla sitt ansikte. De skyndade fram för att stödja honom, men han föll mellan deras händer, med ansiktet mot jorden. Då de lyfte upp honom, var han död.

mar
lade
ellan
å de

På Albert Bonniers förlag ha förut utkommit af

TOR HEDBERG:

Johannes Karr. En uppkomlings historia.
2: 50.

Noveller och skizzer. 3 kr.

På Torpa Gård. En berättelse. 2: 50.

»Under denna höst är »På Torpa Gård» säkert den bästa af alla böcker, som utkommit.»
(Nya Pressen, Helsingfors.)

Glädje. En fantasi. Svar till V. v. Heidenstam.
30 öre.

Högre uppgifter Berättelse. 1: 50.

»Det synes som den svenska vitterheten skulle ha mycket att vänta af Tor Hedberg. Han är begåfvad som få, han är diktare först och främst.»

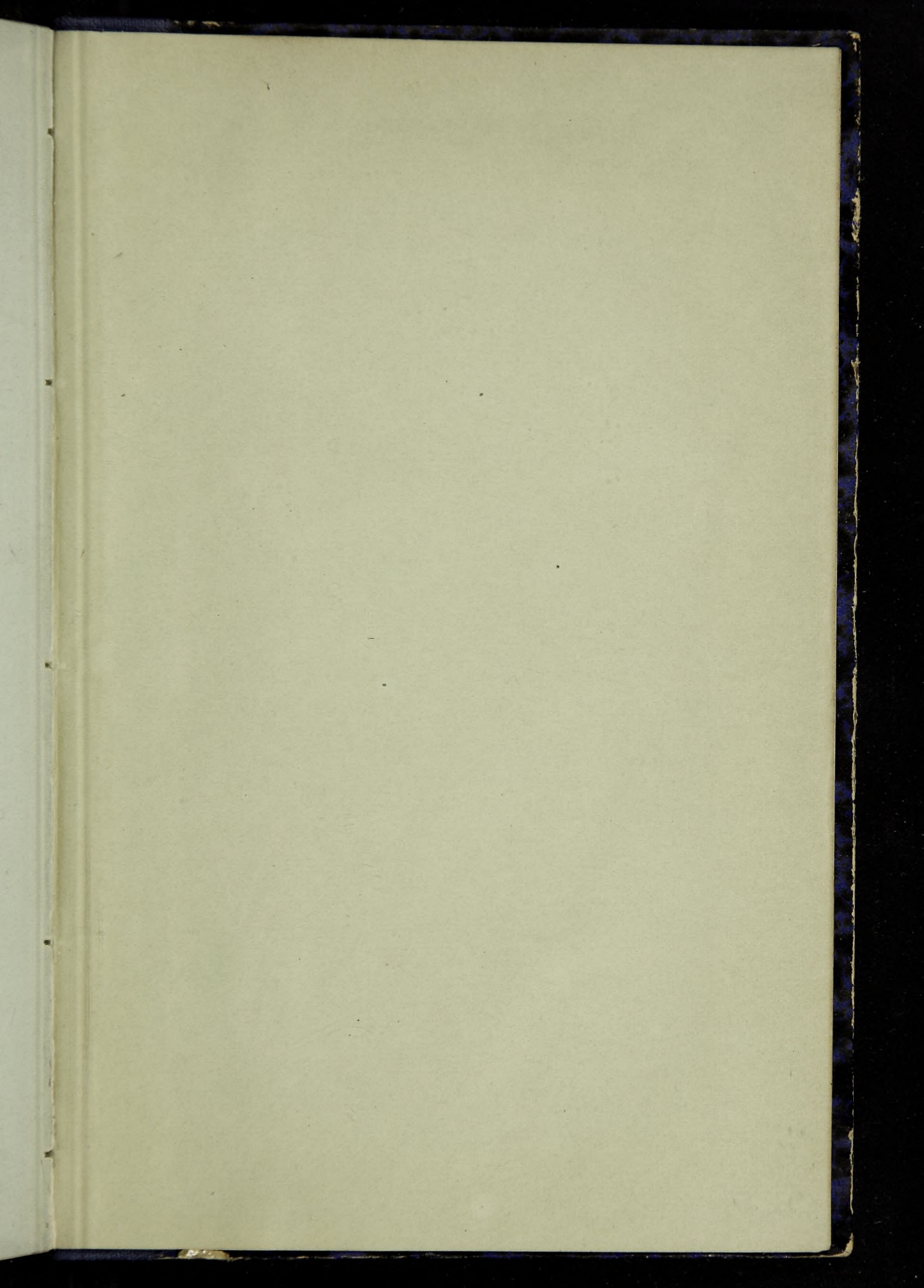
Judas. En passionshistoria. 2: 25.

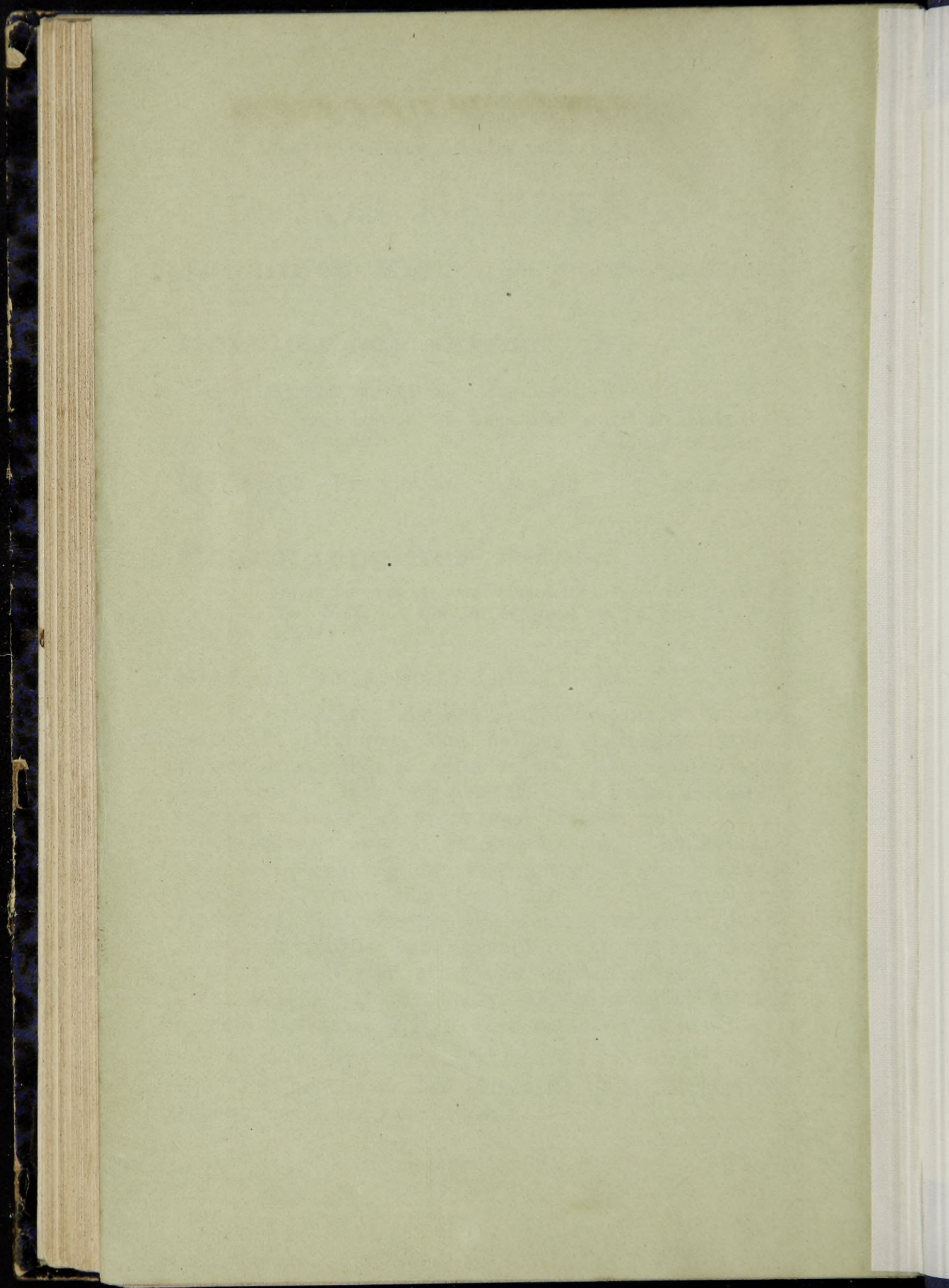
I "Frankfurter Zeitung", en af Tysklands allra mest betydande tidningar, stod nyligen en längre, särdeles sympatisk anmälan af detta arbete. Recensenten anser Hedbergs bok vara "en prosadikt af Faust'isk art", och han avslutar sin kritik med följande ord:

"Hedberg eger en *stilens enkla storhet*, hvilken särdeles väl egnar sig för skildringarna af öknerna och de drömsyner, hvilka den framkallar. — — Bristen på realistiska enskildheter *höjer endast verkan* i Judas. Därigenom häfvas hans gestalter upp ur hvardagligheten till den sfär af *mystisk upphöjdhet*, som vi nu, äfven med aldrig så mycken skepsis, en gång för alla ej vilja undvara hos Nya Testamentets gestalter."

Om samma arbete yttrar Edv. Brandes i *Politiken*:

"En hvar som har känsla för poesi bör göra sig bekant med *denna sublimes dikt*."

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

15000

600344828